GAUDEO

John Carter Brown.

12.

8/6/-

See Bibl. Gram. p. 475

This edition has no place or date, but printed at Paris by Gilles de Gourmont, probably in 1517.

[illegible] [illegible] Sale · London

May [illegible]. 18[illegible]

BOUND BY HAYDAY & Co

BOUND BY

Ad lectorem.

HABES CANDIDE LECTOR
opuſculum illud vere aureũ Thomæ
Mori nõ minꝰ vtile q̃ elegãs de opti-
mo reipublicę ſtatu, deqꝫ noua Inſula
Vtopia, iam iterũ, ſed multo correctiꝰ
q̃ priꝰ, hac Enchiridij forma vt vides
multoꝝ tũ ſenatorũ tũ aliorũ grauiſſi-
morũ viroꝝ ſuaſu æditũ. quod ſane ti-
bi ędiſcẽdum nõ modo in manibꝰ quo
tidie habendũ cẽſeo, Cui quidẽ ab
innumeris mẽdis vndequaqꝫ pur
gatio p̃ter Eraſmi annotatiões
ac Budæi ep̄ſam: virorũ ſane
qui hoc ſæculo noſtro extra
omnnẽ ingenij aleam po
ſiti ſunt: addita eſt
etiã ipſius Mo-
ri ep̄la eru-
ditiſſima
Vale.

+

¶Cum gratia & priuilegio.

HEXASTICHON ANEMOLII
poetę Laureati Hythlodei ex ſo-
rore nepotis in Vtopiam
inſulam.

Vtopia priſcis dicta, ob infrequentiã,
Nunc ciuitatis æmula Platonicæ,
Fortaſſe victrix, (nã quod illa literis
Deliniauit, hoc ego vna preſtiti,)
Viris & opibus, optimiſq; legibus
Eutopia merito ſum vocãda nomine.

Guillielmus Budæus Thomę
lupſeto Anglo.S.

GRatiam ſane ingē
tē a nobis initui-
ſti lupſete adole-
ſcentum doctiſſi-
me: qui me porre
cta mihi vtopia
Thomæ Mori: ad
iucūdiſſimæ ſimł
& vſui futuræ lectionis intentionem
auertiſti. Nam cum a me dudum p̄ci-
bus id cōtendiſſes id quod meapte ip
ſe ſponte magnopere exoptatur⁹ erā:
vt Thomę linacri medici vtraq; ligua
præſtātiſſimi libros ſex de ſanitate tu
enda legerem: quos ille ex Galeni mo
numentis latinitate nuper ita dona-
uit vel quibus ip̄e potius latinitatem:
vt ſi omnia eius auctoris opera (q̄ ego
inſtar omnis medicinæ eē puto) lati-
na tandem fiant: non magnopere tum
medicorum ſchola gręcę linguę cogni
tionem deſideratura videatur: eum li

JOHN CARTER BROWN

brum ex ſcedis linacri tumultuaria le
ctione ita pcurri(quarũ mihi vſum tã
tiſper a te indultum ſummi loco bene
ficij duco)vt ea lectione multũ me p-
feciſſe exiſtimem:ſed ex libri editiõe
q̃ nunc a te ſedulo procuratur in offici
nis huius vrbis:ego maiorem etiã pro
fectum mihi ſpondeam.Hoc nomine
cum me tibi obſtrictum eſſe ſatis cre-
derem : ecce tu mihi velut prioris be-
neficij vel appẽdicem vel auctarium
vtopiam illam Mori donaſti:hominis
imprimis acris:ingenioq; amœno : &
in rerũ humanarum ęſtimatione vete
ratoris.Eum librum cum ruri in mani
bus curſitando:ſatagendo:operis im-
peritando haberem :(partim enim no
ſti:partim audiſti villaticis me nego-
cijs alterum iam hunc annum multũ
operæ impendiſſe)vſq; adeo eius le-
ctione affectus ſum cognitis & perpẽ-
ſis vtopinorum moribus & inſtitutis:
vt pene rei familiaris procurationem
intermiſerim atq; etiã abiecerim : cũ
nugas eſſe viderẽ artem omnẽ indu-

ſtriamq; œconomicam:omnemq; om
nino curam cenſus ampliatricem:q̃ ta
men ipſa omne genus mortalium ve-
lut œſtro quodam inteſtino & conge-
nito exagitari nemo eſt qui non vide
at & intelligat .vt legitimarum prope
dixerim & ciuilium artium ac diſcipli
narum eum eſſe ſcopum fateri neceſ-
ſe ſit:vt tam liuida q̃ accurata ſolertia
alter ab altero quicũ ciuilitatis ius ei
& interdum gẽtilitatis intercedit:q̃p-
piam ſemper abducat:abſtrahat:abra
dat:abiurat:exprimat:extũdat: excul
pet:extorqueat:excutiat:excudat:ſub
ducat:ſuffuretur:ſuppilet:inuolet.legi
buſq; partim cõniuentibus:partim au
ctoribus auferat & ĩteruertat. Id adeo
magis in iis gentibus apud quas iura
quę ciuilia & pontificia vocantur:am-
plius in vtroq; foro valent. Quorũ mo
ribus & inſtitutis eam inualuiſſe opi-
nionem nemo non videt vt homines
cautionum prudentes vel captionum
potius:& inconſultorum ciuium aucu-
pes:& formularum id eſt excipularũ

opifices ac pactilis iuris callentiſſimi: & litium concinnatores iuriſq̃ cõtra-uerſi: peruerſi: inuerſi: conſulti: antiſti-tes eſſe iuſtitiæ æquitatiſq̃ exiſtimē-tur. ſoliq̃ digni qui de æquo bonoq̃ reſponſitent: atq̃ etiam (quod maius eſt multo) qui cum imperio ac poteſta te ſtatuant quid vnum quēq̃ habere: quid non habere: quatenus quãdiuq̃ liceat. hallucinantis id vtiq̃ ſenſus cõ munis iudicio: quippe cum plęriq̃ ho minum craſſis ignorantiæ lemis cęcu tientes: tam æquiſſimam fere cauſam vnũ quēq̃ putem⁹ habere q̃ maxime ius poſtulat aut iure ſubnixus eſt. Cũ ſi ad veritatis normam: & ad ſimplicita tis euangelicæ præſcriptum exigere iura velimus: nemo ſit tam ſtupid⁹ qn intelligat: nemo tam væcors quin fa-teatur ſi vrgeas: tã ius & fas hodie ac iamdiu in ſanctionibus pontificijs: & ius atq̃ æquum in legibus ciuilibus & principum placitis diſſidere: q̃ chriſti rerum humanarum conditoris inſtitu ta; eiuſq̃ diſcipulorum ritus: ab eorum

decretis & placitis qui cræſi & midæ aceruos bonorum finem eſſe putant & felicitatis cumulum.adeo ſi iuſtitiam finire nunc velis quomodo priſcis au- ctoribus placuit:quę ius ſuum vnicui- q; tribuat:vel nullibi eam in publico i- uenias: vł(ſi dicere id mihi permittā) culinariam quādam diſpēſatricem eē vt fateamur neceſſe ſit.ſiue nunc im- peritantium mores ſpectes:ſiue ciuiū iter ſe & popularium affectus.Niſi ve ro a germana mundiq; æquali iuſtitia (quod ius naturale vocāt) manaſſe ius id cōtenderint vt quo quiſq; plus pol leat:eo etiam plus habeat.quo autē plus habeat: eo plus eminere inter ci- ues debeat.quo fit vt iam iure gentiū receptum eſſe videamus:vt qui nec ar te nec induſtria memorabili iuuare ci ues ſuos & ppłares poſſūt ſi mō pacti- les illos nex⁹ & cōtractiles nodos tene ant queis hominū patrimonia obſtrin guntur quoſq; vulgus ignarum: hoieſ q; lr̄is humanioribus dediti ac procul foro animi cauſa aut veritatis indagā-

dæ/ergo agentes:partim gordij vincu
la eſſe ducunt:partim circulatoria nec
magnopere mirãda:ij millenorum ci-
uium cenſum : & ſæpe ſingularum ci-
uitatum aut etiã ampliorem habeãt.
ijdemq; tum locupletes:tum frugi ho
mines:tum magnifici cõquiſitores ho
norifice vocitentur. Quippe ijs ſæcu-
lis:ijs inſtitutis:ijs moribus: in ijs gen
tibus quæ id ius eſſe ſtatuerunt vt tã
ſũma fide atq; auctoritate quiſq; ſit:
q̃ maximis opibus penates ſuos archi-
tectatus eſt:ipe hęredeſq; eius;idq; eo
magis atq; magis quo eorum at nepo
tes horũq; rurſus abnepotes patrimo-
nia a maiorib⁹ parta luculentis certa-
tim acceſſionibus cumulauerint.id eſt
quo longius latiuſq; confines: affines:
cognatos:conſanguineoſq; ſummoue-
rint. At vero Chriſtus poſſeſſionũ con
ditor & moderator:pythagoricam cõ-
munionem & charitatẽ inter aſſeclas
ſuos relictam:luculento ſanxit exem-
plo:damnato capitis anania ob teme-
ratam communionis legem. Quo cer-

te inſtituto Chriſtus omne iuris iſtius
ciuilis pontificijq; adeo recẽtioris. ar=
gumentoſa volumina inter ſuos qdẽ
abrogaſſe mihi videtur:quod ipm ius
hodie arcẽ tenere prudẽtiæ videmus
ac fata noſtra regere. V topia vero inſu
la:quam etiã vdepotiã appellari audio
mirifica vtiq; ſorte(ſi credimus)Chri=
ſtianos vero rit⁹ ac germanã ipſam ſa=
pientiã publice priuatimq; hauſiſſe p
hibetur: intemeratãq; ad hũc vſq; diẽ
ſeruaſſe vtpote quę tria diuina inſtitu
ta hoc eſt bonorum malorumq; inter
ciues æqualitatem:ſeu malis ciuilita=
tem numeris omnib⁹ ſuis abſolutam
& pacis ac trãquillitatis amorẽ cõſtan
tẽ ac pertinacẽ: & auri argentiq; con=
temptũ conſertis(vt aiũt)manib⁹ reti
net:tria(vt ita loquar)euerticula oĩm
fraudũ:impoſturatũ: circũſcriptionũ
verſutiarũ: & planicarũ improbitatũ
Superi ſuo numine facerẽt vt hæc tri-
vtopianæ legis capita trabalibus cla
uis firmæ ac ſtatæ pſuaſionis in ſenſi
bus oĩm mortaliũ figerentur: ptin⁹ ſu

perbiã:cupiditatẽ:cõtentionẽ veſanã:
atq; alia pene oia vulnifica ſtygij ad=
uerſarij tela cõcidere languereq; vide
res iuriſq; illã voluminũ vim immen=
ſam:tot eximia ſolidaq; ingenia ad li=
bitinã vſq; detinentia:vt caſſa & vacã
tia teredinibus pmitti: aut inuolucris
officinarũ dicari.Proh diui immorta=
les quæ nã vtopianorũ ſanctitas eã di
uinit⁹ beatitudinẽ emereri potuit: vt
auaritia & cupiditas in eã vnã inſulã
irrũpere aut irrepere tot ſæculis nõ po
tuerint: nec ide iuſtitiã cũ pudore p=
teruitate ſua impudẽtiaq; explodere
& exigere.Deus nũc optim⁹ maxim⁹
tã benigne cũ ijs prouincijs egiſſet q̃
ab ei⁹ ſacratiſſimo nomine cognomẽ=
tũ retinent & amplectunt:certe auari
tia tot mentes alioquin egregias ardu
aſq; deprauãs & peſſundãs:ſemel hic
faceſſerat:& aureũ ſæculũ ſaturniũq;
rediret.Hic enĩuero periculũ eſſe quiſ
piam autumarit ne forte aratus & po=
etæ priſci opinione falſi fuerint: qui
iuſtitiã e terris decedentẽ in ſignifero

circulo collocauerũt.reſtitiſſe em̃ eã in vtopia iſula neceſſe ẽ ſi hythlodęo credim⁹:nec dũ i cœlũ pueniſſe.ve℞ ego vtopiã extra mundi cogniti fines ſitã eſſe pcunctãdo comperi:inſulã nimi℞ fortunatam:elyſijs fortaſſe campis p̄ximam: (Nã Hythlodæus nondũ ſitũ eius finibus certis tradidit vt mor⁹ ipſe teſtatur.)multas quidẽ ipſam in vrbes diſtractam : ſed vnã in ciuitatẽ coeuntes aut conſpiranteis:nomine hagnopolin:ſuis vtiq; ritibus boniſq; acquieſcẽtẽ: innocentia beatam : cæleſtẽ quodã modo vitam agentem:vt infra cælum:ſic ſupra mundi huius cogniti colluuionẽ.Quæ in tot mortalium ſtudijs vt acribus & incitatis: ſic inanib⁹ & irritis turbide & æſtuoſe in præcipitiũ rapitur. Eius igitur inſulæ cognitionem Thomæ Moro debemus : qui beatæ vitæ exemplar ac viuendi præſcriptum ętate noſtra promulgauit ab hythlodæo vt ipſe tradit inuentũ: cui omnia fert accepta.qui vt vtopianis ciuiatem architectat⁹ ſit : rituſq; illis &

inſtituta condiderit: id eſt beatæ vitæ argumentum nobis inde mutatus ſit & importarit: Morus certe inſulam & ſancta inſtituta ſtilo orōneq̃ illuſtrauit: ac ciuitatē ipſam hagnopolitanorum ad normam regulāq̃ expoliuit: oīaq̃ ea addidit vnde operi magnifico decor venuſtaſq̃ accedit & auctoritas. etiam ſi in ea opera nauāda ſibi tantum ptes ſtructoris vendicauit: videlicet religio fuit maiores ſibi partes in eo opere ſumere: ne hythlodæus iure queri poſſet gloriā ſibi a Moro pręcerptā pręfloratamq̃ reliqui: ſi qn̄ ſuos ipe labores lr̄is mādare cōſtituiſſet. ἐυλαβουμένου λῆθεν ἀυτοῦ, μὴ ὑθλόδαιος ἀυτὸς ὅτῃ ὀυδεποτιαγενήσω ἐμφιλοχωρῶν ἐπιφανεὶς ποτελυσχεράνειε καὶ βαρύνοιτο ταυτὴν ἀγνωμοσύνην ἀυτοῦ τοῦγε ἐγκαταλιπόντος ἀυτῷ προαπηνθισμενον τὸ κλέος τοῦ ἑυρέματος τούτου, ὅυτω γὰρ πεπεῖσθαι πρὸς ἀνδρῶν ἐσθλῶν, ἀγαθῶν τε καὶ σοφῶν. Moro autē homini per ſe graui & auctoritate magna ſubnixo: fidem plane vt habeam

efficit Petri ęgidij antuuerpienſis te=
ſtimonium:quem virum nunq̃ coram
a me cognitum:(mitto nunc doctrinę
morũq; commendationem)eo nomi=
ne amo quod Eraſmi clariſſimi viri ac
de literis ſacris:profanis:omneq; ge=
nus meritiſſimi:amic⁹ eſt iuratiſſim⁹:
quicum etiam ipſo iamdiu ſocietatē
amicorũ cōtraxi litteris vltro citroq;
obſignatis.vale Lupſete mi dilectiſ=
ſime & linacrum Britannici nominis
columen (quod quidem ad litteras
bonas attinet)non magis iam veſtrũ
(vt ſpero)q̃ noſtrum verbis meis ſalu=
ta,vel coram vel epiſtola internuntia:
idq; primo quoq; tempore.is em̃ vn⁹
eſt paucorum quibus me perlubens
approbarim ſi poſſim : cum & ipſe co=
ram hic agens mihi ſe ſumme iohan=
niq; Ruellio amico meo ſtudiorumq;
conſcio probauerit:& eius excellentē
doctrinam exactamq; diligentiā im=
primis ſuſpiciam æmulariq; conten=
dam. Velim etiam vt Moro ſalutem
vnam & alteram mandato meo vel

mittas vt dixi vel dicas.quem virum in Mineruæ ſacratius album iandiu opinione mea ſermoneq; meo relatū: de vtopia noui orbis inſula ſumme & amo & veneror. Eius .n. hiſtoriā ætas noſtra poſteræq; ætates habebunt ve- lut elegantium vtiliūq; inſtitutorum ſeminarium:vnde traſlatitios mores ī ſuam quiſq; ciuitatem importēt & ac- commodent Vale Pariſijs pridie Ca- lendas Aug.

Clariſſimo D.Hieronymo Buſli-
dio præpoſito Arienſi,Catholici
regis Caroli a conſilijs Petrꝰ Ae-
gidius Antuerpienſis.S.D.

SVperioribꝰ hiſce diebus ornatiſſime Buſlidi miſit ad me Thomas ille Morꝰ,te quoqꝫ teſte,cui notiſſimꝰ eſt, eximiũ huius ætatis noſtræ decus,Vtopiam inſulam,paucis adhuc mortalibus cognitã,ſed dignã imprimis quam vt pluſq̃ platonicam omneis velint cognoſcere,præſertim ab homine facũdiſſimo ſic expreſſam ſic depictam,ſic oculis ſubiectam,vt quoties lego,aliquanto plus mihi videre videar,q̃ cum ipſum Raphaelẽ Hythlodeum (nam ei ſermoni æque interfui ac Morus ipſe)ſua verba ſonãtem audirem.Etiam ſi vir ille haud vulgari præditꝰ eloquẽtia ſic rẽ expo-

neret, vt facile appareret eum non ea referre, q̃ narrantibus aliȷs didiciſſet, ſed quæ cominus hauſiſſet oculis, & in quibus non exiguum tempus eſſet verſatus, homo mea quidem ſententia, regionum, hominum, & rerum experiẽtia vel ipſo vlyſſe ſuperior, & qualem octingentis hiſce annis nuſquam arbitrer natum, ad quem collatus Veſpucius nihil vidiſſe putetur. Iam pręterq̃ quod viſa q̃ audita narramus efficatiꝰ, aderat homini peculiaris quędam ad explicandas res dexteritas. Attñ eadem hæc quoties Mori peniſcillo depicta contemplor ſic afficior, vt mihi videar nõnunq̃ in ipſa verſari Vtopia. Et hercle crediderim Raphaelem ipſum minus in ea inſula vidiſſe per omne quinquennium quod illic egit, q̃ in mori deſcriptione videre liceat. Tãtũ hic occurrit vndiq; miraculorum, vt ambigam quid primũ aut potiſſimum admirer, feliciſſimæ memoriæ fidẽ, quę tot res auditas dũtaxat, pene ad verbum reddere potu-

erit.an prudentiam,qui vulgo igno-
tiſſimos fontes vnde omnia reipubli-
cæ vel oriũtur mala, vel oriri poſſent
bona,ſic animaduertit. an orationis
vim ac facultatem,qua tanta ſermo-
nis latini puritate,tantis dicendi ner
uis,tot res complexus eſt,præſertim
vnus in tot publica ſimul & domeſti-
ca negocia diſtractus. Verum hæc oĩa
tu minus admiraris doctiſſime Buſli-
di,qui familiari etiam conſuetudine
penitus habes cognitum,homine ma
ius ac prope diuinum hominis inge-
nium. In cæteris igiť nihil eſt, quod
illius ſcriptis queam adijcere. Tantũ
tetraſticũ vernacula Vtopienſium lin
gua ſcriptũ,quod a Mori diſceſſu,for-
te mihi oſtendit Hythlodęus apponẽ
dũ curaui,pręfixo eiuſdẽ gẽtis alpha-
beto,tũ adiectis ad margines aliquot
annotatiunculis. Nam quod de inſulę
ſitu laborat Morus,ne id quidem om
nino tacuit Raphael, q̃q̃ paucis ad-
modum,ac velut obiter attigit,velut
hoc alij ſeruans loco. Atq; id ſane

neſcio quomõ caſus q̄dã mal⁹ vtriq̃ noſtrũ inuidit,ſiquidẽ cũ ea loqueret̃ Raphael adierat Morũ e famulis quiſpiã,qui illi neſcio q̄d diſceret in aurẽ, ac mihi quidẽ tãto attentius auſcultãti,comitum quiſpiam clarius,ob frig⁹ opinor:nauigatione collectũ:tuſſiens: dicentis voces aliquot intercepit.Verũ nõ cõquieſcã:donec hãc quoq̃ partem ad plenũ cognouero:adeo vt non ſolũ ſitum inſulæ:ſed ipſam etiã poli ſublationẽ ſim tibi ad vnguẽ redditurus:ſi mõ incolumis ẽ noſter Hythlodęus.Nã varius de homine rumor adfertur:alij affirmant periſſe in itinere: rurſum alij reuerſum in patriã:ſed partim ſuoꝶ mores nõ ferentem:partim Vtopiæ deſyderio ſollicitatũ:eo remigraſſe.Nam quod huius inſulæ nomẽ nuſq̄ apud Coſmographos reperiatur pulchre diſſoluit Hythlodęus ipſe.Si quidẽ fieri potuit:inq̄t:vt nomẽ quo veteres ſint vſi:poſtea ſit commutatũ aut etiam illos hęc fugerit inſula:quãdo & hodie complures oriũtur terræ,

priſcis illis Geographis intactæ. Quã
q̃ quorſũ attinet hic argumẽtis aſtru-
ere fidem: cum Morus ille ſit author?
Cæterum quod is ambigit de æditio-
ne: equidem laudo & agnoſco viri mo
deſtiam. At viſum mihi eſt opus mo-
dis omnibus indignum, quod diu pre
meretur, & cum primis dignũ: quod
exeat in manus hominũ: idq; tuo po-
tiſſimum nomine commendatum or-
bi: vel quod Mori dotes tibi precipue
ſint perſpectæ: vel quod nemo magis
idoneus: qui rectis conſilijs iuuet rem
publicam: in qua iam annis compluri
bus: ſumma cum laude verſaris: tum
prudentiæ tum integritatis. Bene va-
le ſtudiorum Mœcenas: & huius ſæcu
li decus. Anuerpiæ Anno. M. D. XVI.
Cal. Nouembris.

IOANNES PALVDANVS CASSILETENSIS.M.PETRO AEGIDIO.D.S.

VTopiam Mori tui ſimulq; epigrãmata legi. nec ſatis ſcio maiore ne cum voluptate an admiratione. felicem Britãniam quæ nũc eiuſmodi floreat ingenijs, vt cum ipſa poſſint antiquitate certare. Nos ſtupidos ac pluſq̃ plumbeos: ſi ne tam vicinis quidem exemplis ad eam laudem capeſſendam expergefieri poſſumus αἰσχρὸν σιωπᾶν inquit Ariſtoteles loquente Iſocrate. At nobis turpe ſit lucris tantum ac voluptatibus vacare. cum apud vltimos orbis Britannos, fauore benignitateq; principum ſic vigeat eruditio. Quanq̃ hæc laus Græcorum & Italorum pene fuit propria, tamen habet & Hiſpania veterum aliquot ſplendida nomi-

na quibus ſe iactat. habet Anacharſi-
des ſuos effera Scythia. habet ſuum
Dania Saxonem habet ſuum Gallia
Budæum. Tot habet Germania lite-
ris celebres viros, tã multos eoſq́ inſi
gnes habet Anglia. Nam quid de cę-
teris coniectandũ eſt, ſi tm̃ p̃ſtat Mo-
rus primum iuuenis, deinde publicis
ac domeſticis negocijs adeo diſtract⁹,
poſtremo quiduis profitens citius q̃ li
teras. Et ſoli nobis ſat beati videmur,
ſi probe proſpectum ſit cuticulæ & ar-
cę. Quim ipſi quoq́ excuſſo veterno
ad hoc pulcherrimum certamẽ accin-
gimur. in quo nec vinci turpe ſit & vĩ
cere pulcherrimum. prouocãt huc tot
vndiq́ exempla, prouocat huc opti-
mus princeps Carolus penes quem
nulli rei ampli⁹ eſt premium: q̃ erudi-
tę virtuti, prouocat huc vnicus ille re-
rum bonarum omnium Mœcenas Io-
annes Syluagius Borgondiæ Cancel-
lari⁹. Maiorem in modum te rogo do-
ctiſſime Petre Aegidi vt cum primũ
licebit Vtopiam euulgandã cures qđ

quicquid ad rempublicā bene inſtitu
endam pertinet, in hac velut in ſpecu
lo liceat cernere. Vtinā fiat vt queād-
modū illi noſtrā religionē accipere ce
perūt: ita nos ab illis adminiſtrandæ
reipublicæ rationē mutuemur. Id for-
taſſe facile fieret: ſi Theologorum ali-
quot inſignes & inuicti in eā inſulā ſe
cōferāt. Chriſti fidē iam ſuppullulan-
tem prouecturi, ſimulq́ ei⁹ gētis mo-
res & inſtituta ad nos deportaturi.
Multum debet Vtopia Hythlodęo p
quem innotuit indigna quę neſciret.
plus eruditiſſimo moro, cui⁹ penicillo
nobis tā ſcite depicta eſt. porro quod
vtriq́ debet gratiæ, eius nō minima
pars tibi ſecanda eſt, qui & illius ſer-
monē, & huius ſcriptū in lucem emiſe
ris, non mediocri delectamento futu-
rum omnib⁹ maiori fructui. Si modo
diligenter expenderint ſingula. Meū
animum ſic excitauit Vtopia, vt iam
olim a muſis deſuetus, denuo muſas
laceſſiuerim, q̄ feliciter, tu iudicabis.
Bene vale Petre Aegidi cādidiſſime,

bonorum ſtudiorũ & fautor & myſta.
Louanij ex ædib⁹ noſtris Calē.decēb.

Eiuſdem Ioãnis Paludani rheto-
ris Louanieñ.in nouam inſulam
Vtopiam carmen.

Forteis Roma dedit,dedit & laudata diſertos
Græcia,frugales iclyta Spta dedit.
Maſſilia integros dedit,at Germania duros.
Comes ac lepidos attica terra dedit.
Gallia clara pios quōdam dedit Africa cautos
Munificos olī terra Britãnia dedit
Virtututū ex alijs aliaꝵ exēpla petūt
Gētib⁹,& qđ huic deſit,huic ſupat
Vna ſemel totā ſummā toti⁹ honeſti
Inſula terrigenis Vtopiana dedit.

Thomas Morus Petro Aegidio.S.P.D.

PVdet me propemodum chariſſime Petre Aegidi libellum hũc, de vtopiana republica; poſt annũ fere ad te mitterẽ quẽ te non dubito intra ſeſquimenſem expectaſſe. quippe quum ſcires mihi demptum in hoc opere inueniendi laborem, neq; de diſpoſitione quicq̃ fuiſſe cogitandũ, cui tantum erant ea recitanda, quæ tecũ vna pariter audiui narrantẽ Raphaelem, quare nec erat quod in eloquẽdo laboretur, quando nec illius ſermo potuit exquiſitus eſſe: quum eſſet primũ ſubitarius, atq; extemporalis, deinde hominis vt ſcis non perinde latine docti q̃ græce, & mea oratio quanto accederet propius ad illius neglectã ſimplicitatem, tanto futura ſit propior ve

ritati,cui hac in re ſoli curam &debeo
& habeo.Fateor mi Petre mihi adeo
multum laboris hijs rebus paratis de=
tractum,vt pene nihil fuerit relictum
alioquin huius rei vel excogitatio,vel
œconomia;potuiſſet;ab ingenio neq́
infimo neq́ prorſus idocto poſtulare;
tum temporis nõnihil,tum ſtudij,qđ
ſi exigeretur;vt diſerte etiam res;nõ
tantũ vere ſcriberet; id vero a me prę
ſtari,nullo tempore,nullo ſtudio po=
tuiſſet.Nunc vero quum ablatis curis
hijs,in quibus tantũ fuit ſudoris ex=
hauriendũ; reſtiterit tantum hoc;vti
ſic ſimpliciter ſcriberentur audita;ni=
hil erat negocij;ſed huic tamen tam
nihilo negocij peragendo;cætera ne=
gocia mea minus fere q̃ nihil tempo=
ris reliquerunt.Dum cauſas forenſes
aſſidue alias ago;alias audio;alias ar=
biter finio,alias iudex dirimo,dũ hic
officij cauſa viſitur:ille negocij,dũ fo=
ris totum ferme diẽ alijs impartior,re
liquum meis,relinquo mihi, hoc eſt
literis;nihil.Nempe reuerſo domũ cũ

vxore fabulandum eſt, garriendũ cũ liberis colloquendum cum miniſtris, quæ ego omnia inter negocia numero, quãdo fieri neceſſe eſt. Neceſſe eſt autem, niſi velis eſſe domi tuę peregrinus. Et dãda omnino opera eſt, vt quos vitæ tuę comites, aut natura ꝓuidit, aut fecit caſus: aut ipſe delegiſti hijs vt te q̃ iucũdiſſimum compares, modo vt ne comitate corrumpas aut indulgẽtia ex miniſtris dominos reddas. Inter hæc quę dixi elabitur dies, menſis, annus: quando ergo ſcribim⁹? nec interim de ſõno quicq̃ ſum loquutus vt nec de cibo quidem qui multis non minus abſumit temporis: q̃ ſomnus ipſe, qui vitę abſumit ferme dimidium. At mihi hoc ſolum tẽporis adq̃ro quod ſomno ciboq; ſuffuror, quod quoniam parcum eſt, lente, quia tamẽ aliquid, aliquando perfeci. atq; ad te mi Petre tranſmiſi Vtopiam vt legeres, & ſi quid effugiſſet nos, vti tu admoneres. Quanq̃ enim non hac parte penitus diffido mihi (qui vtinam ſic

ingenio atq; doctrina aliquid eſſem, vt memoriam non vſquequaq; deſtituor, non vſqueadeo tamen confido, vt credam nihil mihi potuiſſe excidere. Nã & Ioannes Clemens puer meꝰ, qui adfuit vt ſis vna, vt quem a nullo patior ſermone abeſſe in quo aliquid eſſe fructus poteſt, quoniã ab hac herba qua & latinis literis & gręcis cœpit euireſcere, egregiam aliquando frugẽ (ſpero) in magnum me cõiecit dubiũ. ſiquidem quum quantum ego recordor, Hythlodeus narrauerit. Amauroticum illum pontẽ quo fluuius Anydrus inſternitur, quingentos habere paſſus in longũ, Ioannes meus ait detrahendos eſſe ducentos: latitudinem fluminis haud ſupra trecentos ibi continere. Ego te rogo rem vt reuoces in memoriam. Nam ſi tu cum illo ſentis, ego quoq; adſentiar & me lapſum credam, ſin ipſe non recolas, ſcribã vt feci quod ipſe recordari videor mihi, nã vt maxime curabo, ne quid ſit ĩ libro falſi, ita ſi quid ſit in ambiguo, potius

Nota theologicā differentiam inter mentiri & mendaciū dicere.

mendacium dicam, q̃ mentiar, q̄ malim bonus eſſe q̃ prudens. Quanq̃ facile fuerit huic mederi morbo, ſi ex Raphaele ipſo aut præſens ſciſciteris aut per literas, quod neceſſe eſt facias vel ob alium ſcrupulum, qui nobis incidit neſcio mea ne culpa magis, an tua, an Raphaelis ipſius. Nam neq; nobis in mentem venit querere, neq; illi dicere, qua in parte noui illius orbis Vtopia ſita ſit. Quod non fuiſſe prætermiſſum ſic: vellem profecto mediocri pecunia mea redemptum, vel qđ ſubpudet me neſcire, quo in mari ſit inſula de qua tam multa recẽſeam, vel qđ ſunt apud nos vnꝰ & alter: ſed vnꝰ maxime, vir pius & profeſſione Theologus, qui miro flagrat deſiderio adeundæ Vtopiæ, non inani & curioſa libidine colluſtrandi noua: ſed vti religionẽ noſtram: feliciter ibi cœptã, foueat atq; adaugeat. Quod quo faciat rite, decreuit ante curare vt mittatur a pontifice atq; adeo vt creetur Vtopienſibꝰ epiſcopꝰ, nihil eo ſcrupulo retardatꝰ,

quod hoc antiſtitium ſit illi precibus impetrãdum. Quippe ſanctum ducit ambitũ, quem non honoris aut queſt⁹ ratio, ſed pietatis reſpect⁹ pepererit. Quamobrem te oro mi Petre vti aut p̃ſens, ſi potes cõmode, aut abſens per epiſtolam, compelles Hythlodęũ. atq; efficias, ne quicq̃ huic operi meo, aut iſit falſi, aut veri deſyderet. Atq; haud ſcio an præſtet ipſum ei librum oſtendi. Nam neq; alius æque ſufficit ſi quid eſt erratũ corrigere: neq; is ipſe aliter hoc præſtare poteſt, q̃ ſi quæ ſunt a me ſcripta perlegerit. ad hæc: fiet vt hoc pacto ĩtelligas, accipiat ne libenter, an grauatim ferat: hoc operis a me conſcribi. Nempe ſi ſuos labores decreuit ipẽ mandare literis, nolit fortaſſe me: neq; ego certe velim, Vtopiẽſium per me vulgata republica, florẽ illi gratiãq; nouitatis hiſtorię ſue pręripere. Quanq̃ vt vere dicam nec ipſe mecum ſatis adhuc conſtitui an ſim omnino æditurus. Etenim tam varia ſunt palata mortalium, tam moroſa

Sanctus ambitus

Ingrata hominum iudicia

quorundam ingenia, tam ingrati ani mi: tam abſurda iudicia, vt cum hijs haud paulo felicius agi videatur, q iucundi atq; hilares genio indulgẽt ſuo, q̃ q ſemet macerãt curis, vt ædãt aliqd qđ alijs aut faſtidiẽtib⁹ aut ĩgratis: vl' vtilitati poſſit eẽ: vl' voluptati. pluri mi literas neſciunt: multi contẽnunt. Barbarus vt durum reijcit: quicquid non eſt plane barbarum, Scoli aſpernã tur vt triuiale, quicquid obſoletis ver bis non ſcatet. quibuſdam ſolum placent vetera, plæriſq; tantum ſua. Hic tam tetricus eſt vt nõ admittat iocos hic tam inſulſus vt non ferat ſales, tã ſimi quidam ſunt, vt naſum omnem, velut aquam ab rabido morſus cane reformidẽt, adeo mobiles alij ſunt vt aliud ſedentes probent, aliud ſtantes. Hij ſedent in tabernis & inter pocula de ſcriptorum iudicant ingenijs, magnaq; cum authoritate condemnant vtcunq; lubitum eſt, ſuis quemq; ſcri ptis, veluti capilicio vellicantes, ipſi interim tuti, & quod dici ſolet, ἔξω βέ

Simos vocat: homines nulloꝝ naſo.

Prouerbium.

λογον.quippe tam leues & abraſi vndiq;, vt ne pilum quidē habeant boni viri: quo poſſint apprehendi. Sūt pręterea quidā tā ingrati: vt quum impēſe delectentur opere: nihilo tamē magis ament authorem. Non abſimiles inhumanis hoſpitibus, qui quum opipero conuiuio prolixe ſint excepti: ſaturi demū diſcedunt domū: nullis habitis gratiis ei a quo ſūt īuitati. Ii nūc & hominibus tā delicati palati: tā varii guſtus: animi præterea tam memoris & grati tuis impenſis epulum inſtrue. Sed tamē mi Petre tu illud age quod dixi cum Hythlodeo: poſtea tñ integrum erit hac de re conſulere denuo. Quanq̄ ſi id ipſi⁹ voluptate fiat: quandoquidem ſcribendi labore defunctus: nunc ſerio ſapio: quod reliquum eſt de ædendo: ſequar amicorū cōſilium: atq; imprimis tuum. Vale dulciſ. Petre Aegidi: cum optima cōiuge: ac me vt ſoles ama: quando ego te amo etiam plus q̄ ſoleo.

Mira collatio.

FINIS.

¶SERMO RAPHAELIS HY-
thlodei viri eximij de optimo rei publicæ ſtatu, per illuſtrē virū Thomā Morū inclytæ Britanniarū vrbis Londini & Ciuem & Vicecomitē.

QVum non exigui momenti negocia quædā inuictiſſimus Angliæ Rex Henricꝰ eius nōis octauꝰ, oībus egregij principis artibus ornatiſſimus, cū ſereniſſimo Caſtellæ principe Carolo controuerſa nuper habuiſſet, ad ea tractanda cōponendaqꝫ, oratorem me legauit in Flandriā, comitē & collegā viri incōparabilis Cuhberti Tunſtalli quē ſacris ſcrinijs nuꝑ ingēti oīm gratulatione perfecit, de cuius ſane laudibus nihil a me dicetur, non ꝙ verear ne parū ſyncerę fidei teſtis habenda

ſit amicitia,ſed quod virt⁹ eius ac do-
ctrina maior eſt,q̃ vt a me prędicari
poſſit,tū notior vbiq; atq; illuſtrior,
q̃ vt debeat , niſi videri velim ſo-
Paremia. lē lucerna,quod aiunt,oſtendere.Oc-
currerūt nobis Brugis(ſic em̄ cōuene-
rat)hi,quibus a principe negociū de-
mandabat egregij viri oēs,in his præ
fectus Brugenſis vir magnificus prin
ceps & caput erat,cæterū os & pectus
Georgius Temſicius Caſſiletan⁹ Præ
poſitus,nō arte ſolum, verūetiā natu
ra facundus,ad hæc iure cōſultiſſim⁹,
tractandi vero negocij cū ingenio tū
aſſiduo rerū vſu eximius artifex, vbi
ſemel atq; iterū congreſſi quibuſdā de
rebus non ſatis conſentiremus,illi in
aliquod dies vale nobis dicto, Bruxel
las profecti ſunt principis oraculū ſci-
ſcitaturi. Ego me interim (ſic eni res
ferebat)Antuerpiam cōfero,ibi dum
verſor,ſępe me inter alios,ſed quo nō
alius gratior,inuiſit Petrus Aegidius
Antuerpiæ natus magna fide, & loco
apud ſuos honeſto,dignus honeſtiſſi-

mo, quippe iuuenis haud ſcio doctior
ne an moratior: eſt eni & optimus & li
teratiſſimus ad hæc animo in omnes
candido, in amicos vero tã propenſo
pectore, amore, fide, adfectu tam ſyn
cero, vt vix vnũ aut alterũ vſq̃ inue-
nias quem illi ſentias omnibus amici
tiæ numeris eſſe conferendum. Rara
illi modeſtia, nemini longius abeſt.
fucus, nulli ſimplicitas ineſt pruden-
tior, porro ſermone tam lepidus & tã
innoxie facetus, vt patriæ deſyderiũ
ac laris domeſtici vxoris & liberorum
quorũ ſtudio reuiſẽdorũ nimis q̃ an-
xie tenebar (iam tum enim plus quat
tuor menſibus abfuerã domo) magna
ex parte mihi dulciſſima conſuetudi-
ne ſua, & mellitiſſima confabulatione
leuauerit. Hũc quũ die quadã in tẽplo
diuæ Mariæ quod & opere pulcherri-
mum & populo celeberrimum eſt, rei
diuinæ interfuiſſem, atq; peracto ſa-
cro pararem ide in hoſpitium redire,
forte colloquentẽ video cum hoſpite
quodam vergentis ad ſenium ætatis,

vultu aduſto, promiſſa barba: penula neglectim ab humero dependente, q mihi ex vultu atq habitu nauclerus eſſe videbatur. At Petrus vbi me conſpexit adit ac ſalutat reſpondere conantem ſeducit paululum, & vides inquit hunc? (ſimul deſignabat eum cũ quo loquentem videram) eum inquit iam hinc ad te recta parabam ducere. Veniſſet inq̃ pergratus mihi tua cauſa. Imo inquit ille: ſi noſſes hominem, ſua. Nam nemo viuit hodie mortaliũ omnium: qui tantam tibi hoim terrarumq incognitarum narrare poſſit hiſtoriam, quarũ rerum audiendarũ ſcio auidiſſimum eſſe te. Ergo inquam nõ peſſime coniectaui. Nam primo aſpectu protin⁹ ſenſi hominem eſſe nauclerum. Atqui inquit aberraſti lõgiſſime: nauigauit quidem non vt Palinurus: ſed vt Vlyſſes: imo velud Plato. Nẽpe Raphael iſte, ſic enim vocatur gentilicio nomine Hythlodęus, & latinæ linguæ non idoctus, & grecæ doctiſſim⁹ (cuius ideo ſtudioſior quam Romanæ

fuit:quoniam totum ſe addixerat phi loſophiæ: qua in re nihil quod alicuius momenti ſit præter Senecæ quædam ac Ciceronis extare latine cognouit) relicto fratribus patrimonio q̃d ei domi fuerat (eſt enim luſitanus) orbis terrarum contemplandi ſtudio Americo Veſpucio ſe adiunxit atq; in tribus poſterioribus illarum quatuor nauigationum que paſſim iam leguntur perpetuus eius comes fuit, niſi q̃d in vltima cum eo non redijt. Curauit enim atq; adeo extorſit ab Americo, vt ipſe i his xxiiii. eſſet qui ad fines poſtremæ nauigationis in Caſtello relinquebantur Itaq; relictus eſt, vti obtemperaret animo eius, peregrinationis magis q̃ ſepulchri curioſo, quippe cui hæc aſſidue ſunt in ore, cœlo tegitur qui non habet vrnam & vndiq; ad ſuperos tã tũdem eſſe viæ. Quæ mens eius, niſi deus ei propitius affuiſſet, nimio fuerat illi conſtatura. Cæterum poſtq̃ digreſſo Veſpuſio multas regiones cum quinq; Caſtellanorũ comitibus emen

ſus eſt, mirabili tandẽ fortuna Taprobanen delatus, inde peruenit in Caliquit, vbi repertis cõmode Luſitanorũ nauibus, in patriã deniq; præter ſpẽ reuehitur. Hæc vbi narrauit Petrus, actis ei gratijs ꝙ tam officioſus in me fuiſſet, vt cuius viri colloquium mihi gratũ ſperaret, eius vti ſermone fruerer, tãtã rationẽ habuiſſet, ad Raphaelẽ me conuerto tũ vbi nos mutuo ſalutaſſemꝰ, atq; illa cõmunia dixiſſemꝰ, quę dici in prio hoſpitũ congreſſu ſolent, inde domũ meã digredimur, ibiq; in horto conſidentes in ſcanno ceſpitibus herbeis conſtrato confabulamur. Narrauit ergo nobis, quo pacto poſteaq̃ Veſpucius abierat ipſe ſocijq; eius, qui in Caſtello remanſerant conueniẽdo atq; blandiendo cæperint ſe paulatim eius terræ gentibus inſinuare, iãq; non innoxie modo apud eas, ſed etiã familiariter verſari, tũ principi cuidã (cuius & patria mihi, & nomẽ excidit) grati chariq; eſſe, eius liberalitate narrabat cõmeatũ atq; viaticũ ipſi

& quinq; eius comitibus affatim fuiſſe ſubpeditatum, cum itineris (quod per aquam ratibus, per terram curru peragebant) fideliſſimo duce, qui eos ad alios principes, quos diligenter commendari petebant, adduceret. Nam poſt multorũ itinera dierũ oppida atq; vrbes aiebat reperiſſe ſe ac non peſſime inſtitutas magna populorũ frequẽtia reſpublicas. Nẽpe ſub æquatoris linea tũ hinc atq; inde ab vtroq; latere quantũ fere ſpacij ſolis orbita cõplectitur vaſtas ſubiacere ſolitudines perpetuo feruore torridas: ſqualor vndiq; & triſtis rerũ facies, horrida atq; inculta omnia feris habitata ſerpẽtibuſq;, aut deniq; hoib⁹ neq; minus efferis q̃ ſint belluę neq; min⁹ noxijs. Cęterũ vbi lõgius euect⁹ ſis, paulatĩ oĩa mãſueſcere, cœlum minus aſperum, ſolum viro re blandũ, mitiora animantium ingenia tandẽ aperiri populos, vrbes, oppida, in his aſſidua non inter ſe modo ac finitimos, ſed procul etiam diſſitas gẽtes terra mariq; commertia. Inde ſibi

natam facultatem multas vltro citroꝗ terras inuiſendi.ꝙ nulla nauis ad iter quodlibet inſtruebatur in quam non ille comiteſꝗ eius libẽtiſſime admittebantur.Naues quas primis regionibus conſpexerunt, carina plana fuiſſe narrabat, vela conſutis papyris aut viminibus intendebantur, alibi coriacea,poſt vero accuminatas carinas canabea vela reppererunt,oīa deniꝗ noſtris ſimilia. Nautæ maris ac cœli non imperiti, ſed mirã ſe narrabat iniſſe gratiam tradito magnetis vſu,cuius antea penitus erant ignari. ideo timide pelago conſueuiſſe ſeſe, neꝗ alias temere,q̃ æſtate credere. Nunc vero eius fiducia lapidis contẽnunt hyemem,ſecuri magis q tuti,vt periculum ſit ne quę res magno eis bono futura putabatur,eadem per prudentiam magnorum cauſa malorum fiat.Quid quoꝗ in loco ſe vidiſſe narrauit & longum fuerit explicare,neꝗ huius eſt operis inſtitutum,& alio fortaſſe loco dicetur a nobis, præſertim

quicquid ex vſu fuerit non ignorari, qualia ſunt in primis ea, quæ apud populos vſq̃ ciuiliter conuiuentes animaduertit recte prudẽterq́ prouiſum His enim de rebus & nos auidiſſime rogabamus, & ille libentiſſime diſſerebat, omiſſa interim inquiſitione monſtrorum, quibus nihil eſt minus nouũ. Nam Scyllas & celonos rapaces & Leſtrigonas populiuoros, atq́ eiuſcemodi immania portẽta, nuſq̃ fere nõ inuenias, at ſane ac ſapienter inſtitutos ciues haud reperias vbi libet. Cæterũ vt multa apud nouos illos populos adnotauit perperam conſulta, ſic haud pauca recenſuit, vnde poſſint exempla ſumi corrigendis harum vrbium, nationum, gentium ac regnorum erroribus idonea alio, vt dixi, loco a me commemoranda. Nunc ea tantum referre animus eſt, quæ de moribus atq́ inſtitutis narrabat Vtopiẽſium, præmiſſo tamen eo ſermõe, quo velut tractu quodã ad eius mentionem reipublicæ deuentum eſt. Nam quum Ra-

phael prudentiſſime recenſuiſſet, alia hic, alia illic errata, vtrobiq; certe plurima, tum quæ apud nos, quęue item ſunt apud illos cauta ſapiētius, quum vniuſcuiuſq; populi mores atq; inſtituta ſic teneret, tanq̃ in quencunq; locum diuertiſſet: totam ibi vitā vixiſſe videretur. Admirat⁹ petrus, mirot ꝑfecto mi Raphael, inquit, cur te regi cuipiam nō adiungas quorum nemine eſſe ſatis ſcio cui tu non ſis futurus vehemēter gratus, vtpote quem hac doctrina atq; hac locorum hominūq; peritia non oblectare ſolū, ſed exemplis quoq; inſtruere atq; adiuuare cōſilio ſis idoneus, ſimul hoc pacto & tuis rebus ægregiæ conſulueris, & tuorū omniū cōmodis magno eſſe adiumento poſſis. Quod ad meos attinet, inq̄t ille, non valde cōmoueor, nempe in quos mediocriter, opinor me officij mei partes impleuiſſe. Nā quibus reb⁹ alij non niſi ſenes & ægri cedunt, imo tū quoq; ægre cedunt, quū amplius retinere non poſſunt, eas res ego non ſa-

nus modo ac vegetus, ſed iuuenis quo
q; cognatis amiciſq; diſpartiui, quos
debere puto hac mea eſſe benignitate
contentos, neq; id exigere atq; expe-
ctare præterea, vt memet eorũ cauſa
regibus in ſeruitiũ dedã. Bona verba
inquit Petrus, mihi viſum eſt non vt
ſeruias regibus, ſed vt inſeruias. Hoc
eſt inquit ille vna ſyllaba plus q̃ ſer-
uias. At ego ſic cenſeo inquit Petrus
quoquo tu nomine rem appelles, eam
tamen ipſam eſſe viã, qua nõ alijs mo
do & priuatim & publice poſſis condu
cere, ſed tuã quoq; ipſius conditionẽ
reddere fœliciorẽ. Fœliciorẽ ne inquit
Raphael ea via facerẽ a qua abhorret
animus? At qui nunc ſic viuo vt volo,
quod ego certe ſuſpicor pauciſſimis
purpuratorum contingere. Quin ſatis
eſt eorũ, qui potentũ amicitias ambi-
unt, ne magnam putes iacturã fieri ſi
me atq; vno aut altero mei ſimilibus
ſint carituri. Tum ego perſpicuũ eſt in
quã te mi Raphael neq; opũ eſſe neq;
potentiæ cupidum, atq; ego profecto

huius tuæ mentis hominē non minus veneror ac ſuſpicio, q̄ eorum quēuis q maxime rerū ſunt potentes. Cęterum videberis plane rem te atq; iſthoc animo tuo tam generoſo, tā vere philoſopho dignā facturus, ſi te ita cōpares, vt vel cū aliquo priuatim incōmodo ingeniū tuum atq; induſtriā publicis rebus accommodes, quod nunq̄ tanto cum fructu queas, quanto ſi a conſilijs fueris magno alicui principi eiq; (qđ te facturū certe ſcio) recta atq; honeſta perſuaſeris, nēpe a principe bonorum malorūq; omniū torrens in totū populum velut a perēni quodam fonte promanat. In te vero tā abſoluta doctrina eſt, vt vel citra magnū rerū vſum, porro tanta rerum peritia, vt ſine vlla doctrina, egregiū conſiliariū cuius regū ſis p̄ſtatur⁹. Bis erras inq̄t ille mi More, primū i me, deide i re ipa. nā neq; mihi ea ē facultas, quā tu tribuis, & ſi maxie eēt, tñ quū ocio meo negociū faceſcerem publicā rem nihil promoueam. Primū enim principes ipſi plę-

ſicꝫ omſ militaribus ſtudijs (quorum ego neqꝫ peritiã habeo neqꝫ deſydero) libentius occupantur q̃ bonis pacis artibus, maiuſqꝫ multo ſtudiũ eſt, quib⁹ modis per fas ac nephas noua ſibi regna pariant, q̃ vti parta bene adminiſtrent. Præterea quicũqꝫ regibus a cõſilio ſunt, eorũ nemo eſt, qui non aut vere tantũ ſapit, vt nõ egeat: aut tm̃ ſibi ſapere videtur vt non libeat alterius probare conſiliũ, niſi quod abſurdiſſimis quibuſqꝫ dictis aſſentiũtur & ſupparaſitantur eorum, quos vt maxime apud pricipẽ grãæ ſtudẽt aſſẽtatiõe demereri ſibi. Et certe ſic eſt natura comparatũ, vt ſua cuiqꝫ inuenta blandiantur. Sic & coruo ſuus arridet pullus, & ſuus ſimeæ catulus placet. Quod ſi qs in illo cœtu vel alienis inuidentiũ, vel præferentiũ ſua, aliquid afferat, quod aut alijs tẽporibus factũ legit, aut alijs fieri locis vidit, ibi qui audiunt perinde agunt, ac ſi tota ſapientiæ ſuæ periclitaretur opinio, & poſt illa pro ſtultis plane ſint habendi, niſi aliquid ſuffi-

ciant inuenire, quod in aliorũ inuen-
tis vertant vicio. Si cætera deſtituant
tũ huc confugiunt, hæc noſtris inqui-
unt placuere maioribus, quorũ prudẽ-
tiam vtinã nos æquaremus, itaq; hoc
dicto veluti egregie perorata re conſi-
dunt. Tanq̃ magnum ſit periculũ, ſi
quis vlla in re deprehendatur maio-
ribus ſuis ſapientior a q̃bus tamen, vt
quicq; optime conſultũ eſt: ita æquiſſi
mo aĩo valere ſinimus, at ſi qua de re
potuit conſuli prudentius, eam proti-
nus anſam cupide arreptam mordic⁹
retinemus. Itaq; in hæc ſuperba, ab-
ſurda, ac moroſa iudicia cum ſæpe ali
bi: tum ſemel in Anglia quoq; incidi.
Obſecro inq̃ fuiſti apud nos? Fui inq̃t
atq; aliquot menſes ibi ſum verſatus
non multo poſt eam cladem: qua An-
glorum occidentalium ciuile aduer-
ſus regem bellum miſeranda ipſorum
ſtrage compreſſum eſt. Interea multũ
debui reuerẽdiſſimo patri Ioãni Mor-
tono Cantuarienſi Archiepiſcopo &
Cardinali ac tum quoq; Angliæ Can-

cellario viro mi Petre (nam Moro co-
gnita ſum narraturus) non authorita-
te magis, q̄ prudentia ac virtute ve-
nerabili. Etenim ſtatura ei mediocris
erat: nec ætati: q̄q̄ ſeræ cedens: vultus
quem reuereare: non horreas, in con-
greſſu non difficilis, ſærius tamen &
grauis: libido erat aſperius interdum
compellando ſupplicantes experiri:
ſed ſine noxa, quid ingenij, quam ani
mi præſentiā quiſq; præ ſe ferret, qua
velut cognata ſibi virtute, modo ab-
eſſet impudentia delectabatur & vt
idoneam ad res gerendas amplecta-
batur. Sermo politus & efficax: Iuris
magna peritia: ingenium incompara-
bile: memoria ad prodigium vſq; ex-
cellens. Hæc enim natura egregia
diſcendo atq; exercendo ꝓuexit. Hu-
ius conſilijs rex plurimū fidere: mul-
tum reſpublica niti (cum ego aderam)
videbatur. quippe qui ab prima fere
iuuenta protinus a ſchola coniectus
in aulā: maximis in negocijs per om-
nem verſatus ætatem: ac varijs fortu-

næ ęſtibus aſſidue iactatus prudentiā rerum(quæ ſic recepta non facile elabitur)multis magniſq; cum periculis didicerat.Forte fortuna quū die quodam in eius menſa eſſem: laic⁹ quidā legum veſtratium peritus aderat: is neſcio vnde nactus occaſionem cœpit accurate laudare rigidam illam iuſticiam: quę tum illic exercebatur in fures: quos paſſim narrabat(ſuſpēdi nōnunq̄.xx.in vna cruce: atq; eo vehementius dicebat ſe mirari:cum tam pauci elaberentur ſupplicio:quo malo fato fieret: vti tam multi tamē vbiq; graſſarētur.Tum ego auſus enim ſum libere apud Cardinalē loqui:nihil miseris inquam.Nam hæc punitio furū & ſupra iuſtum eſt & non ex vſu publico.Eſt enim ad vindicanda furta nimis atrox:nec tamen ad refrenanda ſufficiens.Quippe neq; furtum ſimplex tam ingens facinus eſt,vt capite debeat plecti,neq; vlla pœna eſt tanta,vt ab latrociniis cohibeat eos: qui nullam aliam artem querendi victus

De legib⁹ parū eq̄s.

hñt. Itaq; hac in re nõ vos mõ ſed bona ps huius orbis imitari videt̃ malos præceptores, q diſcipulos verberãt libẽti⁹ q̃ docẽt. Decernunt̃ ei furãti grauia atq; horrenda ſupplicia, eũ potius multo fuerit ꝓuidẽdũ: vti aliquis eſſet prouentus vitæ ne cuiq̃ tam dira ſit furandi primũ: de hinc pereundi neceſſitas. Eſt inquit ille ſatis hoc prouiſum, ſunt artes mechanicæ: eſt agricolatio: ex his tueri vitam liceat, ni ſponte mali eſſe mallent. At non ſic euades inq̃. Nã primũ omittamus eos, qui ſępe vel ab externis bellis vel ciuilibus mutuli redeũt domum vt nuper apud vos e Cornubiẽſi prelio, & non ita pridem e Gallico: qui vel reip. impendũt mẽbra vel regi, quos neq; priſtinas artes exercere debilitas patitur, neq; ætas nouã diſcere: hos inq̃ omittam⁹, quando bella per intermiſſas vices cõmeant. Ea contẽplemur quę nullo die non accidunt. Tantus eſt ergo nobiliũ numerus: qui non ipſi modo degant ocioſi tanq̃ fuci laboribus aliorũ, quos

Qua ratione fieri poſſit ne tam multi ſint fures.

puta ſuorum prædiorũ colonos augen dis reditibus ad viuũ vſq; radunt. Nã eam ſolã frugalitatẽ nouere, hoĩes alioquin ad mendicitatẽ vſq; prodigi: verum immenſam quoq; ocioſorũ ſtipatorum turbã circunferunt: qui nullam vnq̃ querendi victus artẽ didicere. Hi ſimul atq; herus obijt: aut ipſi egrotauerint: eijciuntur ilico. nã & ocioſos libentius q̃ egrotos alunt, & ſæpe morientis heres non protinus alendæ ſufficit paternæ familiæ. interim illi eſuriunt ſtrenue: niſi ſtrenue latrocinentur. Nam quid faciant? Siquidẽ vbi errando paululũ veſtes ac valitudinẽ attriuere morbo iã ſqualidos, atq; obſitos pannis, neq; generoſi dignantur accipere: neq; audent ruſtici: non ignari eum qui molliter educatus in ocio ac delicijs: ſolitus ſit accinctus acinace ac cetra: totam viciniam vultu nebulonico deſpicere & contemnere omnes præ ſe, haud quaq̃ idoneũ fore, qui cum ligone ac marra: maligna mercede ac victu parco, fideliter in

ſeruiat pauperi. Ad hæc ille, atqui no
bis inquit hoc hominum genus in pri
mis fouendum eſt. In his enim, vt po-
te hominibus animi magis excelſi ac
generoſioris, q̃ ſunt opifices aut agri-
colæ, conſiſtunt vires ac robur exerci-
tus, ſi quando ſit confligendum bello.
Profecto inq̃ ego eadem opera dicas
licet, belli gratia fouendos eſſe fures,
quibus haud dubie nũq̃ carebitis, dũ
habebitis hos. Quin neq; latrones ſũt
inſtrennui milites, neq; milites igna-
uiſſimi latronum, adeo inter has artes
belle conuenit. At hoc vicium tamen
frequens eſt vobis, non proprium. eſt
enim omnium fere gentium commu-
ne. Nam Gallias infeſtat alia præte-
rea peſtis peſtilentior. Tota patria ſti-
pẽdiarijs, ĩ pace quoq; (ſi illa pax eſt)
oppleta atq; obſeſſa militibus, eadem
perſuaſione inductis, qua vos ocioſos
hic miniſtros alendos eſſe cenſuiſtis.
nempe quod moroſophis viſum eſt,
in eo ſitam eſſe publicã ſalutem, ſi in
promptu ſemp adſit validũ firmũq;

Quã pni-
ciem adfe-

rãt ꝑpetua militum præſidia.

præſidium, maxime veteranorum, neq; enim cõfidunt inexercitatis q̃cq̃ vt vel ideo quęrendum eis bellum ſit, ne imperitos habeant milites, & homines iugulandi gratis ne (vt habet facete Saluſtius) manus aut animus incipiat per ocium torpeſcere. At q̃ ſit pernicioſum hmõi beluas alere & Gallia ſuo malo didicit, & Romanorum, Carthaginenſium ac Syrorum, tum multarum gentium exempla declarant, quorum omnium nõ imperium modo, ſed agros quoq; atq; adeo vrbes ipſas parati ipſorũ exercitus aliis atq; aliis occaſionibus euerterũt. Quã vero non magnopere neceſſarium vel hinc eluceſcit ꝙ ne Galli quidem milites armis ab vnguiculis exercitatiſſimi cum euocatis cõparati veſtris, admodum ſæpe gloriantur ſuperiores ſeſe diſceſſiſſe, vt ne quid dicam amplius, ne præſentibus videar adblandiri vobis. Sed nec veſtri illi vel opifices vrbici vel rudes atq; agreſtes agricolæ ocioſos generoſorum ſtipatores cre

dūtur valde pertimeſcere, niſi aut hi quib⁹ ad vires atq; audaciam corpus contigit ineptius, aut quorum animi vis inopia rei familiaris infrigit, adeo periculum nullum eſt, ne quorum vaſlida & robuſta corpora, neq; enim niſi ſelectos dignantur generoſi corrumpere, nunc vel elangueſcunt ocio, vel negocijs prope muliebrib⁹ emolliuntur, iſdem bonis artibus inſtructi ad vitam, & virilibus exercitati laborib⁹ effœminentur Certe vtcunq; ſeſe hæc habet res, illud mihi nequaq̄ videtur publicæ rei conducere, in euentū belli quod nunq̄ habetis niſi quum vultis, infinitam eius generis turbam alere, quod infeſtat pacem, cuius tanto maior haberi ratio q̄ belli debeat. Neq; hæc tamen ſola eſt furandi neceſſitas eſt alia magis q̄tum credo peculiaris vobis. Quænam eſt ea inquit Cardinalis. Oues inq̄ veſtræ quæ tam mites eſſe tāq; exiguo ſolēt ali nunc vti fertur tam edaces atq; indomitæ eſſe cœperunt, vt homines deuorēt ipſos,

agros,domos,oppida vaſtent ac depo pulentur.Nempe quibuſcunq; regni partibus naſcit̃ lana tenuior,atq; ideo pręcioſior ibi nobiles & generoſi atq; adeo abbates aliquot ſancti viri, non his contenti reditibus fructibuſq; an= nuis,qui maioribus ſuis ſolebant ex prædijs creſcere, nec habentes ſatis, ꝙ ocioſe ac laute viuentes,nihil in pu blicum proſint niſi etiam obſint,aruo nihil relinquunt,omnia claudunt pa= ſcuis,demoliunt̃ domos diruunt oppi da,templo dumtaxat ſtabulãdis oui= bus relicto & tanq̃ parum ſoli perde= rent apud vos ferarum ſaltus,ac viua ria: illi boni viri habitationes omnes, & quicquid vſq̃ eſt culti,vertunt in ſo litudinem.Ergo vt vnus helluo inex= plebilis ac dira peſtis patriæ,cõtinua= tis agris,aliquot milia iugerum vno circundet ſepto.eijciuntur coloni qui= dam ſuis,etiam aut circũſcripti frau= de,aut vi oppreſſi exuuntur,aut fati= gati iniurijs adiguntur ad venditio= nem. Itaq; quoquo pacto emigrant

miſeri, viri, mulieres: mariti, vxores, orbi, viduæ, parentes cum paruis libe ris, & numeroſa magis q̃ diuite fami lia, vt multis opus habet manibus res ruſtica, emigrant inquam e notis atq; aſſuetis laribus, nec inueniunt quo ſe recipiãt, ſupellectilem omnem haud magno vendibilem, etiam ſi manere poſſit emptorem, quum extrudi ne= ceſſe eſt, minimo venundant. id quũ breui errando inſumpſerint, quid re= ſtat aliud deniq; q̃ vti furentur & pen deant iuſte ſcilicet, aut vagentur atq; mendicent, q̃q̃ tum quoq; velut erro= nes conijciunt in carcerẽ, q; ocioſi ob= ambulent, quorũ operã nemo eſt qui conducat, quũ illi cupidiſſime offerãt Nam ruſticæ rei cui aſſueuerunt nihil eſt quod agatur vbi nihil ſeritur. Siq= dem vnus opilio atq; bubulcus ſufficit ei terrę depaſcendæ pecoribus in cui9 cultum, vt ſementi faciendæ ſuffice= ret multæ poſcebantur manus. Atq; hac ratione fit vt multis in locis anno= na multo ſit charior. Quin lanarũ quo

ꝗ adeo increuit preciũ, vt a tenuiori-
bus, qui pannos inde ſolent apud vos
conficere, prorſus emi non poſſunt, at-
ꝗ ea ratione plures ab opere ablegant
in ociũ. Nam poſt aucta paſcua infini-
tam ouium vim abſumpſit tabes, ve-
lut eorum cupiditatem vlciſcente deo
immiſſa in oues lue, quam in ipſorum
capita contortam eſſe fuerat iuſtius.
Quod ſi maxime increſcat ouium nu-
merus precio nihil decreſcit tamen, ꝙ
earum, ſi monopolium appellari non
poteſt quod non vnus vendit certe oli
gopolium eſt. Reciderũt enim fere in
manus paucorum eorũdemꝗ diuitũ,
quos nulla neceſſitas vrget ante ven-
dendi q̃ libet, nec ante libet q̃ liceat
quantilibet. Iam cætera quoꝗ pecorũ
genera vt æque chara ſint, eadem ra-
tio eſt, atꝗ hoc etiam amplius, ꝙ diru
tis villis, atꝗ imminuta re ruſtica non
ſint qui fœturam curent. Neꝗ enim di
uites illi, vt ouium, ſic etiam armento
rum fœtus educant: ſed aliunde macra
empta viſi, poſteaq̃ ſuis paſcuis pigue-

rint magno reuendunt. Ideoq; ſicuti reor nondum ſentitur totum huius rei incommodum. Nempe adhuc his mo do locis reddunt cara, vbi vendunt. cæterum vbi aliquandiu celerius extule rint illinc q̃ naſci poſſint, tum demum ibi quoq; paulatim decreſcente copia vbi coemuntur neceſſe eſt hic inſigni laboretur inopia. Ita qua re vel maxime fœlix hæc veſtra videbatur inſula, iam ipſam paucorum improba cupiditas vertit in perniciem. Nam hæc annonæ charitas in cauſa eſt cur quiſq; q̃ poſſit plurimos e familia dimittat, quo queſo niſi mendicatum, aut quod generoſis animis pſuadeas facilius latrocinatum? Quid quod ad miſeram hãc egeſtatem atq; inopiam adiungitur, importuna luxuries. Nam & miniſtris nobilium, & opificibus, & ipſis propemodum ruſticis, & omnibus deniq; ordinibus, multum eſt inſolentis apparatus in veſtibus, nimius in victu luxus. Iam ganea, luſtra, lupanar, & aliud lupanar tabernæ, vinarię, cer

uiſſariæ, poſtremo tot improbi ludi, alea, charta, fritillus, pila, ſphera, diſcus, an non hæc celeriter exhauſta pecunia, recta ſuos myſtas mittunt aliquo latrocinatum? Has pernicioſas peſtes eiĳcite, ſtatuite, vt villas atq; oppida ruſtica, aut hi reſtituant qui diruere, aut ea cedant repoſituris atq; ædificare volētibus. Refrenate coemptiones iſtas diuitum, ac velut monopolĳ exercendi licentiam. Pauciores alantur ocio, reddatur agricolatio, lanificium inſtauretur, vt ſit honeſtum negocium, quo ſe vtiliter exerceat ocioſa iſta turba, vel quos hactenus inopia fures fecit, vel qui nunc errones aut ocioſi ſunt miniſtri, fures nimirum vtriq; futuri. Certe niſi his malis medemini, fruſtra iactetis exercitam in vindicanda furta iuſticiam. nempe ſpecioſā magis, q̄ aut iuſtam aut vtilem. Siquidem quum peſſime ſinitis educari, & mores paulatim ab teneris annis corrumpi, puniendos videlicet, tum demum quum ea flagitia viri deſignēt,

quorum ſpem de ſe perpetuam a pue-
ricia vſq; prebuerant, quid aliud que-
ſo q̃ facitis fures, & iidem plectitis? Iã
me hæc loquente iuris ille conſultus
interim ſe ad dicẽdum compoſuerat,
ac ſtatuerat ſecum modo illo ſolemni
diſputantium vti, qui diligentius re-
petunt q̃ reſpondent, adeo bonam par
tem laudis ponunt in memoria. Belle
inquit dixiſti profecto, quum ſis vide
licet hoſpes, qui magis audire his de
rebus aliquid potueris, q̃ exacte quic-
q̃ cognoſcere, id quod ego paucis effi-
ciam perſpicuum. Nam primum ordi-
ne recenſebo quæ tu dixiſti. deinde o-
ſtendam quibus in rebus impoſuit ti-
bi noſtrarum rerum ignoratio, poſtre-
mo rationes tuas omnes diluam atq;
diſſoluã. Igitur vt a primo quod ſum
pollicitus exordiar, quatuor mihi viſ⁹
es: Tace inquit Cardinalis: nam haud
reſponſurus paucis videris qui ſic inci
pias. Quãobrem leuabimus in præſen
ti te hac reſpondendi moleſtia, ſerua-
turi tamen integrum id munus tibi in

Expreſſit morem et Cardinal familiares

interpellā di ſi q̄s lo- q̄ci⁹ ageřt.

proximum congreſſum veſtrum, quē (niſi quid impediat aut te aut Raphaelem hūc) craſtinus dies velim referat. Sed interim abs te mi Raphael perq̄ libenter audierim, quare tu furtum putes vltimo ſupplicio non puniendum quāq; aliam pœnam ipſe ſtatuas quæ magis conducat in publicū. Nam tolerandum ne tu quidem ſentis. At ſi nunc per mortem quoq;, tamē in furtum ruitur, propoſita ſemel vitæ ſecuritate, q̄ vis, quis metus poſſet abſterrere maleficos? qui mitigatione ſupplicij, velut præmio quodam ad maleficium ſe inuitatos interpretarentur. Omnino mihi videtur inq̄ pater benigniſſime homini vitam eripi propter ereptam pecuniam prorſus iniquum eſſe. Siquidem cum humamana vita ne omnibus quidem fortunæ poſſeſſionibus paria fieri poſſe arbitror. Quod ſi læſam iuſticiam, ſi leges violatas, hac rependi pœna dicant, haud pecuniam, quid ni merito ſummum illud ius ſumma vocet iniuria?

Nam neq; legum probanda ſunt tam manliana imperia, vt ſicubi in leuiſſimis parum optemperetur, illico ſtringant gladium, neq; tam ſtoica ſcita, vt omnia peccata adeo exiſtiment paria, vti nihil iudicēt intereſſe, occidatne aliquis hominem an nummum ei ſurripiat, inter quæ (ſi quicq̄ æquitas valet) nihil omnino ſimile aut affine. Deus vetuit occidi queq̄, & nos tam facile occidimus ob ademptam pecuniolam? Quod ſi quis interpretetur, illo dei iuſſu interdictam necis poteſtatem, niſi quatenus humana lex declaret occidendum, quid obſtat quo minus homines eodem modo conſtituant inter ſe, quatenus ſtuprum admittendum ſit, adulterandum, peierandum? Siquidem quum deus non alienæ modo, verumetiam ſuæ cuiq; mortis ius ademerit, Si hominum inter ſe conſenſus de mutua cede certis placitis conſentientium, adeo debet valere, vt illius præcepti vinculis eximat ſuos ſatellites, qui ſine vllo exem

Māliana imperia ex Liuio.

plo dei, eos interemerint, quos huma na ſanctio iuſſit occidi: an non hoc pa cto præceptum illud dei tantum iuris eſt habiturũ q̃tum humana iura per‐ miſerint? ac fiet nimirum vt ad eũdẽ modum omnibus in rebus ſtatuãt ho‐ mines: quatinus diuina mandata cõ‐ ueniat obſeruari. Deniq; lex Moſaica: q̃q̃ inclemens, & aſpera: nempe in ſer uos & quidem obſtinatos lata, tamẽ pecunia furtum haud morte mulcta‐ uit. Ne putemus deum in noua lege clementiæ: qua pater imperat filijs: maiorem indulſiſſe nobis inuicem ſæ‐ uiendi licentiam. Hæc ſunt cur non licere putem. Quantum vero ſit abſur dum, atq; etiam pernicioſum reipu. furem atq; homicidam ex æquo puni ri, nemo eſt opinor qui neſciat. Nem‐ pe quum latro conſpiciat non minus imminere diſcriminis dũtaxat furti damnato, q̃ ſi præterea conuincatur homicidij, hac vna cogitatione im‐ pellitur in cedem eius quem alioquin fuerat tantũ ſpoliaturus, quippe præ

terq̃ ꝙ deprę̨henſio nihil ſit plus peri culi. Eſt etiam in cede ſecuritas maiori, & maior celandi ſpes ſublato facinoris indice. Itaq; dum fures nimis atrociter ſtudemus perterrefacere, ĩ bonorum incitamus perniciem. Iam qđ queri ſolet: quæ punitio poſſit eſſe cõmodior: hoc meo iudicio haud paulo facilius eſt repertu: q̃ quæ poſſit eſſe deterior. Cur enim dubitem⁹ eam viã vtilem eſſe caſtigandis ſceleribus: quã ſcimus olim tam diu placuiſſe Romanis adminiſtrandę reipu. peritiſſimis. Nempe, hi magnorum facinorum con uictos in lapidicinas: atq; fodienda me talla damnabant: perpetuis ad ſeruan dos vinculis. Quãq̃ ego quod ad hanc rem attinet, nullius inſtitutum gentis magis probo: q̃ id quod interea dum peregrinabar: in Perſide obſeruatum apud vulgo dictos Polyleritas adnotaui: populum neq; exiguum neq; im prudenter inſtitutum & niſi ꝙ tributum quotãnis Perſarum pendit regi: cætera liberum ac ſuis permiſſum legi

Res pubca Polyleritaꝝ apđ Perſas.

bus. Cæterum quoniam longe ab ma-
ri:montibus fere circundati: & ſuæ ter
ræ nulla in re maligne contenti fructi-
bus: neq; adeunt alios ſæpe neq; ad-
euntur: tamen ex vetuſto more gẽtis:
neq; fines prorogare ſtudent: & quos
habent ab omni facile iniuria: & mon-
tes tuentur: & penſio quam rerum po-
tienti perſoluunt: immunes prorſus ab
milicia: haud perinde ſplendide atq;
commode: feliceſq; magis q̃ nobiles
aut clari degũt. quippe ne nomine q̃-
dem opinor præterq̃ conterminis ad-
modum: ſatis noti. Ergo apud hos fur
ti qui peraguntur, quod ſuſtulere do-
mino reddunt, non, quod alibi fieri ſo
let, principi: vtpote cui tantum iuris
eſſe cenſent in rem furtiuam q̃tum ip-
ſi furi: Sin res perierit: precio ex bonis
furum confecto ac perſoluto tum reli-
quo vxoribus eorum atq; liberis inte-
gro: ipſi dãnantur in opera: ac niſi atro
citer cõmiſſum furtum eſt: neq; clau-
duntur ergaſtulo: neq; geſtant compe
des: ſed liberi ac ſoluti in publicis occu

Annotandũ nobis qui ſecus facimus.

pantur operibus.detractãtes ac lãgui=
dus gerentes ſeſe:non tam vinculis co
hercent q̃ excitant verberibus, ſtre=
nuam nauantes operam: abſunt a con
tumeliis:noctu tm̃ nominatim cenſiti
cubiculis includuntur. præter aſſiduũ
laborem nihil incommodi eſt in vita.
Aluntur enim haud duriter qui.n.pu=
blicæ rei ſeruiũt: e publico.alibi aliter.
Siquidẽ alicubi qđ impẽditur in eos
ex elemoſina colligiẽ .atq; ea via q̃q̃
incerta:tñ vt eſt ille popul⁹ miſericors
nulla reperitur vberior. alibi reditus
quidam publici ad id deſtinantur. Eſt
vbi certum in eos vſus tributũ viritim
conferunt. Quin aliquod in locis nullũ
publicum opus faciunt: ſed vt priuat⁹
qſq; eget mercenariis ita illorũ cuiuſ=
piam in eum diem operam:ſtata mer=
cede conducit apud forum: paulo mi=
noris q̃ quanti liberam fuerat condu=
cturus:præterea fas eſt ſeruilem igna
uiam flagtis corripere. Sic fit vti nun=
q̃ opere careant: & præter victum ali=
quid quoq; die ab ſingulis publico in=

At idē ho-
die famuli
nobilium
pulchrum
ſibi ducūt.

feratur ærario. Vno quodam colore veſtiuntur & omnes & ſoli: capillo nō abraſo verum paulo ſupra auriculas attōſo: e quarum altera paululum præſcinditur. Cibum cuiq̄ ab amicis dari: potūq; ac ſui coloris veſtem: licet pecuniam datam eſſe danti pariter atq; accipienti capitale: neq; minus periculoſum etiam homini libero quacūq; de cauſa nummum a damnato recepiſſe: & ſeruos item (ſic enim damnatos vocant) arma contingere. Suos quæq; regio propria diſtinguit nota: quam abieciſſe capitale eſt: vt vel extra ſuos cō ſpici fines: vel cum alterius regionis ſeruo quicq̄ eē collocutū. At neq; tutior fugę meditatio q̄ ipſa ē fuga. Qui conſciū talis fuiſſe conſilij in ſeruo nex eſt: in libero ſeruitus. Cōtra indici præmia decreta ſunt: libero pecunia: ſeruo libertas. vtriq; vero venia atq; impunitas conſcientiæ: ne quando perſequi malum conſilium q̄ pœnitere ſit tutius. Huius rei hęc lex atq; hic ordo eſt quē dixi qui q̄tum habeat humanitatis &

commodi facile patet. quando ſic ira-ſcit vt vicia perimat ſeruatis homini-bus atq; ita tractatis vt bonos eſſe ne-ceſſe ſit. & q̃tum ante dãni dederunt tantum reliqua vita reſartiant. porro ne ad priſtinos relabãtur mores adeo nullus eſt metus vt viatores quoq; q-bus iter aliquo inſtitutum eſt, non a-lijs viæ ducibus ſeſe tutiores arbitren-tur q̃ ſeruis illis ad quamq; regionem ſubinde commutatis. Nempe ad per-petrandum latrocinium nihil habent vſq̃ nõ importunum: manus inermes: pecunia tantum ſceleris index: depre henſo parata vindicta: neq; ſpes vlla prorſus fugiendi quoq̃. Quo enim pa-cto falleret ac tegeret fugã: homo nul-la veſtium parte populo ſimilis: niſi abeat nudus? quin ſic quoq; fugientẽ proderet auricula. At ne inito ſaltem conſilio coniurent in remp. id demum ſcilicet periculum eſt. quaſi in tantam venire ſpem vlla poſſit vicinia non tẽ-tatis ac ſollicitatis ante multarum re-gionum ſeruicijs: quæ tantum abſunt

a facultate conſpirandi: vt ne conueni re quidem: & colloqui aut ſalutare ſe mutuo liceat: vt credantur interim id conſilium intrepide credituri ſuis: qđ reticentibus periculoſum, prodentibꝰ maximo eſſe bono ſciant. Quum contra nemo ſit prorſus exſpes: obediendo ac præferendo bonamq; de ſe prebendo ſpem: emendatioris in poſterū vitæ: poſſe his modis fieri: vt libertatem aliquando recuperet. quippe nullo non anno reſtitutis aliquot commēdatione patientiæ. Hæc quū dixiſſem atq; adieciſſem nihil mihi videri cauſæ quare non hic modus haberi vel in Anglia poſſit: multo maiore cum fructu: q̃ illa iuſticia, quam iuris ille peritus tantopere laudauerat, Sub hæc ille: nempe iure conſultus: Nunq̃ inquit iſtud ſic ſtabiliri queat in Anglia: vt non in ſummum diſcrimen adducat remp. & ſimul hæc dicens commouit caput ac diſtorſit labrum atq; ita conticuit. Et omnes qui aderant: pedibꝰ in eius ibant ſententiam. Tum Cardi-

nalis,nõ eſt inquit procliue diuinare: commode ne an ſecus res ceſſura ſit nullo prorſus facto periculo. Verum ſi pronunciata mortis ſententia: differri executionẽ iubeat princeps: atq; hũc experiatur morem: cohibitis aſylorũ priuilegiis. Tum vero ſi res comprobetur euentu eſſe vtilis: rectum fuerit eã ſtabiliri. alioqui tũc quoq; afficere ſupplicio eos: qui ſunt ante damnati: neq; minus e republica fuerit: neq; magis iiuſtũ: q̃ ſi nũc idẽ fieret: nec vllũ itere a naſci ex ea re põt piculũ. Qui mihi certe videntur errones quoq; ad eundem poſſe modum non peſſime tractari, in quos hacten⁹ tam multis æditis legibus nihil promouim⁹ tamen. Hęc vbi dixit Cardinalis quæ me narrante contempſerant omnes, eadem nemo non certatim laudibus eſt proſequutus, maxime tamen illud de erronibus, quoniam hoc ab ipſo adiectum eſt. Neſcio an quæ ſunt ſecuta ſilere preſtiterit. erãt enim ridicula, ſed narrabo tamen. nam non erant mala, & a-

Feſtiuus dialogus fratris et morionis.

liquid ad hanc rem pertinebant. Adſtabat forte paraſitus quidam, qui videri volebat imitari morionẽ, ſed ita ſimulabat, vt propior vero eſſet, tam frigidis dictis captans riſum, vt ipſe ſæpius q̃ dicta ſua rideretur. Excidebant homini tamẽ interdum quædã, adeo non abſurda vt fidem adagio facerent crebro iactu iaci aliquando venerem. Is ergo, dicente quodam e cõuiuijs: Iam meo ſermone bene prouiſum eſſe furibus, atq; a Cardinale etiã cautum de erronibus, reſtare nunc vti his præterea conſuleretur publicitus, quos ad ægeſtatem morbus aut ſenectus impuliſſet atq; ad labores vnde viui poſſit, reddidiſſet impotes. Sine inquit me. nam ego & hoc recte vt fiat videro. Etenim hoc genus hominũ miſere cupio aliquo e conſpectu amoliri meo, ita me male vexarunt ſæpe, cum querulis illis opplorationibus flagitarent pecuniam, quas nunq̃ tñ tã commode potuerunt occinere, vt nũmum a me extorquerẽt. Quippe ſem-

per alterum euenit,vt aut non libeat dare,aut ne liceat quidem,quando nihil eſt quod detur.Itaq; nunc cœperunt ſapere.nam ne perdant operam, vbi me præterire vident,prætermittunt taciti,ita nihil a me ſperant amplius.non hercule magis q̃ ſi eſſem ſacerdos.Sed illos ego mẽdicos omnes lata lege diſtribui ac diſpartiri iubeo in benedictinorum cœnobia, & fieri laicos vt vocant monachos: Mulieres moniales eſſe impero.Subriſit Cardinalis & approbat ioco,cæteri etiam ſerio.Cæterum Theologus quidam frater hoc dicto in ſacerdotes ac monachos adeo eſt exhilaratus,vt iam ipſe quoq; cœperit ludere homo alioqui prope ad toruitatem grauis At ne ſic quidem inquit extricaberis a mendicis:niſi nobis quoq; proſpexeris fratribus.Atqui,inquit paraſitus,hoc iam curatum eſt.Nam Cardinalis egregie proſpexit vobis quum ſtatueret de cohercendis atq; opere exercendis erronibus,nam vos eſtis errones maximi.

Prouerbium vulgo iactatum apud mendicos.

Hoc quoqꝫ dictum, quum cōiectis in Cardinalem oculis eum viderent non abnuere, cœperunt omnes non illibenter arripere, excepto fratre. Nā is (neqꝫ equidem miror) tali pfuſus aceto, ſic indignatus eſt atqꝫ incanduit, vt nec a conuicijs quidem potuerit temperare. hominem vocauit nebulonem detractore, ſuſurronem, & filium perditionis minas interim terribiles citans e ſcriptura ſacra. Iam ſcurra ſærio ſcurrari cœpit. & erat plane in ſua paleſtra. Noli inquit iraſci bone frater ſcriptum eſt, in patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Rurſum frater (referam eū ipſius verba) non iraſcor inquid furcifer, vel ſaltem nō pecco. Nam pſalmiſta dicit, Iraſcimini & nolite peccare. Admonit⁹ deinde frater a Cardinale ſuauiter, vt ſuos affectus compeſceret. Non domine inqt ego loquor niſi ex bono zelo ſicut debeo. Nam viri ſancti habuerunt bonū zelum, vnde dicitur zelus domus tuę comedit me. & canitur iu eccleſijs, Ir-

Alluſit ad illud perſianū: italo perfuſus aceto.

Ut ſeruat decorū in narratiōe.

riſores Helizei, dum conſcendit domum dei, zelus calui ſentiunt, ſicut fortaſſe ſẽtiet iſte deriſor, ſcurra, ribaldus. Facis inquit Cardinalis bono fortaſſis affectu, ſed mihi videris facturus, neſcio an ſanctius certe ſapienti⁹, ſi te ita compares, ne cũ homine ſtulto & ridiculo ridiculum tibi certamen inſtituas. Non domine inquit, non facerem ſapientius. Nam Solomon ipſe ſapientiſſimus dicit: Reſponde ſtulto ſcd̃m ſtultitiam eius, ſicut ego nunc facio, & demonſtro ei foueam in quã cadet, niſi bene precaueat. Nã ſi multi irriſores Helizei qui erat tantum vnus caluus, ſenſerunt zelus calui, q̃to magis ſentiet vnus deriſor multorum fratrum in quibus ſunt multi calui? & etiam habemus bullam papalem, per quã omnes qui derident nos ſunt excomunicati. Cardinalis vbi vidit nullum fieri finem, nuptu ablegato paraſito, ac aliam in rem commodum verſo ſermone, paulo poſt ſurgite menſa atq; audiendis clientum negocijs de-

Apparet fratre ob impericiaȝ zelus abuſuȝ neutro genere ſicut hoc ſcelus.

dit ſe,noſq; dimiſit.En mi More q̃ lõ
go te ſermone oneraui:quod tam diu
facere plane puduiſſet me,niſi tu & cu
pide flagitaſſes,& ſic videreris audire
tãq̃ nolles quicq̃ eius confabulationis
omitti,quę q̃q̃ aliq̃to perſtrictius,nar
randa tamen mihi fuit omnino pro=
pter eorum iudicium,qui quæ me di=
cente ſpreuerant,eadem rurſus eueſti
gio non improbãte Cardinale,etiam
ipſi comprobarunt, vſq; adeo aſſentã
tes ei,vt paraſiti quoq; eius inuentis,
quę dominus per iocum non aſperna=
batur,adblandirentur & ſærio prope=
modum admitterent. Vt hinc poſſis
eſtimare q̃ti me ac mea conſilia aulici
forent exiſtimaturi. Profecto mi Ra=
phael inq̃ magna me affeciſti volupta
te,ita ſunt abs te dicta prudẽter ſimul
& lepide omnia,pręterea viſus mihi
interim ſum,non ſolum in patria ver=
ſari,verum etiam repueraſcere quo=
dammodo iucunda recordatione Car
dinalis illius,in cuius aula puer ſum
educatus. cuius viri memoriæ quod

tutam impenſe faues, non credas mi Raphael q̃to mihi ſis effectius hoc nomine charior, cum eſſes alioqui chariſſimus. Cæterum non poſſum adhuc vllo pacto meam demutare ſententiã, quin te plane putem, ſi animum inducas tuum, vti ne ab aulis principũ abhorreas, in publicum poſſe te tuis conſilijs, plurimum boni conferre. quare nihil magis incumbit tuo, hoc eſt boni viri officio. Siquidem cum tuus cenſeat Plato, reſp. ita demum futuras eſſe felices ſi aut regnent philoſophi, aut reges philoſophentur: q̃ procul aberit felicitas, ſi philoſophi regibus nec dignentur ſaltem ſuum impartiri conſilium? Non ſunt inquit ille tam ingrati, quin id libenter facerent, imo multi libris editis iam fecerunt, ſi hij q rerum potiuntur eſſent parati, bene conſultis parere. Sed bñ haud dubie prę uidit Plato: niſi reges philoſophentur ipſi, nunq̃ futurum, vt peruerſis opinionibus a pueris imbuti atq; infecti penitus philoſophantium comprobẽt

conſilia. quod ipſe quoq; experiebatͬ apud Dionyſium. An non me putas, ſi apud aliquem regum decreta ſana proponerem: & pernicioſa malorū ſemina, cognarer illi euellere protinus aut eijciendum aut habendum ludibrio? Age finge me apud regem eſſe Gallorum, atq; in eius conſidere conſilio, dum in ſecretiſſimo ſeceſſu, preſidente rege ipſo, in corona prudentiſſimorum hominum, magis agitur ſtudijs, quibus artibus ac machinamentis Mediolanum retineat: ac fugitiuā illam Neapolim ad ſe retrahat: poſtea vero euertat Venetorum, ac totā Italiā ſubijciat ſibi. deinde flandros brabantos, totam poſtremo burgundiam ſuæ faciat ditiōis Atq; alias pręterea gentes quarum regnum iam olim animo inuaſit. Hic dum alius ſuadet feriendum cum venetis fœdus tantiſper duraturum, dum ipſis fuerit commodum cum illis communicandum conſilium. quin deponendam quoq; apđ eoſdem aliquā prædæ partē, quā reb⁹

Recte gallos dehortatur ab italia parãda.

ex ſentētia peractis repetat, dum ali⁹ conſulit conducendos Germanos, ali⁹ pecunia demulcendos Eluetios. Ali⁹ aduerſum numen imperatoriæ maieſtatis, auro, velut anathemate, propiciandum. Dum alij videtur cū Arragonū rege componendas eſſe res, & alieno Nauariæ regno, velut pacis authoramento cedendum: Alius interim cenſet Caſtelliæ principē aliqua ſpe affinitatis irretiendum, atq; aulicos nobiles aliquot in ſuam factionem certa penſione eſſe pertrahendos. Dū maxim⁹ omniū nodus occurrit, quid ſtatuendū interim de Anglia ſit. Cæterum de pace tractandum tamen, & conſtringenda firmiſſimis vinculis ſemper infirma ſocietas, amici vocentur ſuſcipiantur vt inimici. Habendos igitur paratos velut in ſtatiõe Scotos, ad omnem intentos occaſionē ſi quid ſe cōmoueant Angli protinus imitandos. Ad hæc fouendū exulē nobilem aliquē occulte, nāq; id aperte ne fiat prohibent fœdera, qui id regnū ſibi

Eluetij cō ducticij.

deberi contendat, vt ea velut anſa cō-
tineat, ſuſpectū ſibi principē. Hic in-
quā in tanto rerū molimine tot egre-
giis viris ad bellū ſua certatim cōſilia
conferentibus, ſi ego homuncio ſurgā
ac verti iubeā vela, omittendā Italiā
cenſeā & domi dicā eſſe manēdū, vnū
Galliæ regnū fere mai⁹, eē q̄ vt cōmo
de poſſit ab vno adminiſtrari, ne ſibi
putet rex de aliis adiiciendis eſſe co-
gitandū. Tū ſi illis proponerē decreta
Achoriorū populi, Vtopienſiū inſulæ
ad Euronoton oppoſiti, qui quū olim
bellū geſſiſſent, vt regi ſuo aliud obti-
nerent regnum quod affinitatis anti-
quæ cauſa ſibi contendebat hæredita
te deberi, conſequuti tandē id, vbi vi-
derunt nihil ſibi minus eſſe moleſtiæ
in retinendo, q̄ in quærendo pertule-
runt, verū aſſidua pullulare ſemina,
vel internæ rebellionis vel externę in
curſionis in deditos ita ſemper aut ꝑ
illis, aut contra pugnandū nunq̄ dari
facultatē dimittendi exercitus, cōpi-
lari interim ſe, efferri foras pecuniam

Exēplum annotādū

alienę gloriolæ ſuũ impendi ſanguinẽ. Pacẽ nihilo tutiorem domi, corruptos bello mores, imbibitã latrocinãdi libidinẽ, confirmatã cędibus audaciã, leges eſſe contẽptui, quod rex in duorũ curã regnorũ diſtractus minus in vtrũuis animũ poſſet intendere. Cũ viderent alioqui tantis malis nullũ finẽ fore, inito tandẽ conſilio, regi ſuo humaniſſime fecerunt optionẽ retinendi vtrius regni vellet, nã vtriuſq; non fore poteſtatẽ: ſe plures eſſe q̃ qui a dimidiato poſſint rege gubernari, quũ nemo ſit libenter admiſſurus mulionẽ ſibi cũ alio cõmunẽ. Ita coactus eſt ille bonus princeps, nouo regno cuipiã ex amicis relicto (qui breui etiã poſt eiectus eſt) antiquo eſſe cõtentus. Præterea ſi oſtenderẽ omnes hos conatus bellorũ quibus tot nationes eius cauſa tumultuarentur, quũ theſauros eius exhauſiſſent, ac deſtruxiſſẽt populũ, aliqua tandẽ fortuna fruſtra ceſſuros tamen: proinde auitũ regnũ coleret, ornaret quantũ poſſet, & faceret q̃ flo

rentiſſimũ. Amet ſuos & ametur a ſuis cũ his vna viuat, imperetq; ſuauiter, atq; alia regna valere ſignat, quando id quod nunc ei contigiſſet ſatis ãplũ ſuperq; eſſet. Hanc orationẽ quib⁹ auribus mi More putas excipiendã? Profecto non valde ꝓnis inquã. Pergamus ergo inquit: ſi conſiliariis cũ rege quopiã tractantibus, & cõminiſcentibus quibus technis ei queant coaceruare theſauros, dum vnus intendendã conſulit æſtimationẽ monetæ quũ ipſi ſit eroganda pecunia, deiiciendã rurſus infra iuſtũ quũ fuerit corrigãda, vti & multũ æris paruo diſſoluat, & pro paruo multũ recipiat: Dũ alius ſuadet vt bellũ ſimulet, atq; eo prætextu coacta pecunia cum viſum erit faciat pacem, ſanctis cerimoniis, quo plebeculæ oculis fiat preſtigiũ miſeratus videlicet humanũ ſanguinẽ princeps pius: Dum alius ei ſuggerit in mentem antiquas quaſdam & tineis adeſas leges, longa diſſuetudine antiquatas, quas quod nemo latas memi=

niſſet omnes ſint trãſgreſſi, earum ergo mulctas iubeat exigi nullum vberiorem prouẽtum eſſe, nullum magis honorificum vtpote qui iuſticiæ præ ſe perſonã ferat: Dũ ab alio admoneã vti ſub magnis mulctis multa prohibeat: maxime talia: quæ ne fiant in rem ſit populi. poſt pecunia cum illis diſpenſet, quorum commodis obſtat interdictum: ſic & a populo gratiam iniri, & duplex adferri compendium, vel dum hij mulctantur quos queſtus cupiditas pellexit in caſſes, vel dum alijs vendit priuilegia, tanto pluris: q̃to ſcilicet fuerit melior princeps: vtpote qui grauatim quicq̃ contra populi commodum priuato cuiq̃ indulgeat: & ob id non niſi magno precio. Dum alius ei perſuadet obſtringendos ſibi iudices, qui quauis in re pro regio iure diſceptent accerſendos præterea in palatium atq; inuitãdos vti coram ſe de ſuis rebus diſſerant, ita nullam cauſam eius tam aperte iniq̃ fore in qua non aliquis eorum vel contradicendi

ſtudio : vel pudore dicēdi eadem : vel quo gratiam ineant apud eum aliquā reperiant rimam qua poſſit intēdi ca=lumnia . Sic dum iudicib⁹ diuerſa ſen tientibus res per ſe clariſſima diſputa tur & veritas in quæſtionem venit:an ſam commodum regi dari pro ſuo cō=modo ius interpretandi . cæteros aut pudore acceſſuros aut metu, ſic intre=pide fertur : poſtea pro tribunali ſen=tētia. Neq; enim deeſſe prætextus po teſt pronuncianti pro principe. Nem=pe cui ſatis eſt aut æquitatē a ſua par=te eſſe, aut verba legis : aut contortum ſcripti ſenſum : aut quæ legibus deni=q; omnibus præponderat : apud reli=gioſos iudices principis indiſputabilē prærogatiuam. Dum omnes in Craſſi=ano illo conſentiunt atq; conſpirant. Nullā auri vim ſatis eſſe principi : cui ſit alendus exercitus . præterea nihil iniuſte regem facere, vt maxime etiā velit poſſe. Quippe omnia omniū eius eſſe : vt homines etiam ipſos : tantum vero cuiq; eſſe proprium q̃tum regis

craſſi diui tis dictū.

benignitas ei nō ademerit,q̄d ipſum vt q̄ minimum ſit: principis multum referre/vt cuius iuramentum in eo ſitum ſit: ne populus diuitijs aut libertate laſciuiat quod hæ res minus patienter ferant dura atq; iniuſta imperia quum contra egeſtas atq; inopia retundat animos ac patientes reddat: adimatq; preſſis generoſos rebellandi ſpiritus. Hic ſi ego rurſus adſurgēs cōtendā hęc cōſilia oīa regi & inhoneſta eſſe & pernicioſa. Cuius nō honor mō: ſed ſecuritas quoq; i ppl'i. magis opibus ſita ſit q̄ ſuis, quos ſi oſtendam, regem ſibi deligere ſua cauſa non regis: videlicet vti eius labore ac ſtudio ipſi commode viuāt tutiq; ab iniurijs: eoq; magis ad principem eam pertinere curā: vt pp'o bene ſit ſuo; q̄ vt ſibi: non aliter ac paſtoris officium eſt: oues potius q̄ ſemet paſcere: quatinus opilio ē. Nam quod populi egeſtatem cenſeāt pacis p̄ſidium eſſe: longiſſime aberrare eos ipſa res docet. Nempe vbi plus rixarum comperias q̄ inter mēdicos?

Quis intentius mutationi rerum ſtu-
det q̃ cui minime placet pñs vitæ ſta-
tus? Aut cui deniq; audacior impetus
ad conturbanda omnia: ſpe alicunde
lucrandi, q̃ cui iam nihil eſt quod poſ-
ſit perdere? Quod ſi rex aliquis adeo
aut contemptus eſſet: aut inuiſus ſuis:
vt aliter eos continere in officio non
poſſit: niſi contumelijs: compilatione:
& ſectione graſſetur eoſq; redigat ad
mandicitatem, pręſtiterit illi profecto
regno ſe abdicare, q̃ his retinere arti-
bus q̀bus q̃q̃ imperij nomẽ retineat:
certe amittit maieſtatem. Neq; enim
regiæ dignitatis eſt: imperium in mẽ-
dicos exercere: ſed in opulentos poti⁹
atq; felices. Quod ipſũ ſenſit certe vir
erecti ac ſublimis animi Fabricius: cũ
reſponderet malle ſe ĩperare diuitib⁹
q̃ diuitẽ eſſe. Et profecto vnũ aliquem
voluptate ac delicijs fluere: gemẽtib⁹
vndiq; ac lamẽtãtib⁹ alijs: hoc nõ ẽ re-
gni ſed carceris eẽ cuſtodẽ. Deniq; vt
impitiſſim⁹ medic⁹ ẽ: q morbũ neſcit
niſi morbo curare: ita qui vitam ciuiũ

non nouit alia via corrigere, q̃ ademptis vitæ commodis: is ſe neſcire fateatur imperare liberis: quin aut inertiã potius mutet ſuam: aut ſuperbiam:nã his fere vicijs accidit vt populus eum vel contẽnat vel habeat odio:viuat innocuus de ſuo: ſumptus ad reditus accomodet:refrenet maleficia:& recta iſtitutione ſuorum p̃ueniat potius:q̃ ſinat increſcere: quę deinde puniat: leges abrogatas conſuetudine haud temere reuocet: p̃ſertim quę diu deſitæ nunq̃ deſideratæ ſunt: neq; vnq̃ commiſſi nomine eiuſmodi quicq̃ capiat: quale priuatum quempiam iudex velut iniquum ac vafrum non pateretur accipere. Hic ſi proponerem illis Macareñ legem, qui & ipſi non longe admodum abſunt ab Vtopia: quorũ rex quo primum die auſpicatur imperiũ magnis adhibitis ſacrificijs iuriiurando abſtringitur nunq̃ ſe vno tempore ſupra mille auri pondo in theſauris habiturum aut argenti q̃tum eius auri precium æquet. Hanc legẽ ferunt ab

Mira lex macarẽſiũ

optimo quodã rege inſtitutã: cui ma‑
iori curæ fuit pñię cõmodũ q̃ diuitiæ
ſuę, velut obicẽ aceruãdæ pecuniæ tã‑
tæ: quanta faceret inopiam eius in po‑
pulo. Nempe eum theſaurũ videbat
ſuffecturum, ſiue regi aduerſus rebel‑
les, ſiue regno aduerſus hoſtium incur
tiones eſſet confligendum. Cæterum
minorem eſſe q̃ vt animos faciat inua
dendi aliena. quæ potiſſima conden‑
dæ legis cauſa fuit, proxima quod ſic
proſpectum putauit ne deſit pecunia
quæ in quotidiana ciuium commuta‑
tione verſetur, & quũ regi neceſſe eſt
erogare quicquid theſauro ſupra legi‑
timũ accreuit modũ, non queſiturũ cẽ
ſuit occaſiones iniuriæ. talis rex & ma
lis erit formidini: & a bonis amabitur.
Hæc ergo atq; huiuſmodi ſi ingererẽ
apud hoies in contrariã partẽ vehemẽ
ter inclinatos: q̃ ſurdis eſſem narratur⁹
fabulã? Surdiſſimis inquã haud dubie.
neq; hercule miror neq; mihi videnť
(vt vere dicã) huiuſmodi ſermones in‑
gerendi aut talia danda conſilia quæ

certus ſis nunq̃ admiſſum iri. Quid ei prodeſſe poſſit aut quomodo in illorũ pectus influere ſermo tã inſolens quo-rũ præoccupauit aĩos atq; inſedit peni tus diuerſa perſuaſio. Apud amiculos in familiari colloquio non inſuauis eſt hæc philoſophia ſcholaſtica. Cæterũ ĩ conſilijs principũ: vbi res magnæ ma-gna authoritate aguntur non eſt his rebus locus. Hoc eſt inquit ille: quod dicebã non eſſe apud principes locum philoſophiæ. Imo in quam eſt verũ nõ huic ſcholaſticę: quę qduis putet vbi-uis conuenire: ſed eſt alia philoſophia ciuilior: quę ſuã nouit ſcenã: eiq; ſit ac-cõmodans: in ea fabula quę in manib⁹ eſt ſuas partes concinne & cũ decoro tutatur: hac vtendum eſt tibi. Alioquĩ dũ agitur quępiã Plauti comœdia nu-gantibus inter ſe vernulis, ſi tu in pro-ſceniũ prodeas habitu philoſophico & recenſeas ex octauia locũ in quo Sene ca diſputat cũ Nerone Nonne pręſtite rit egiſſe mutã perſonã, q̃ aliena reci-tando talẽ feciſſe tragicomœdiã? Cor-

Philoſo-phia ſcho-laſtica.

ομοιωσισ αδιτα

κωφον προσω-πον.

ruperis eni peruerteriſq̧ pręſentē fabulã: dũ diuerſa permiſces: etiã ſi ea quę tu affers meliora fuerint. Quęcunq̧ fabula in manu eſt eã age q̃ potes optime: neq̧ ideo totam perturbes, quod tibi in mentē venit alterius, quę ſit lepidior. Sic eſt in rep. ſic in conſultationibus principũ. Si radicitus euelli non poſſint opiniones prauę, nec receptis vſu vicijs mederi queas, ex animi tui ſententia, non ideo tñ deſerenda reſpublica eſt, & in tēpeſtate nauis deſtituenda, quoniã ventos inhibere non poſſis, at neq̧ inſuetus & inſolens ſermo incalcandus, quē ſcias apud diuerſa pſuaſos põd⁹ nõ habiturũ: ſed obliquo ductu conãdũ ē atq̧ adnitēdũ tibi, vti ꝑ tua virili oĩa tractes cõmode, & quod in bonũ nequis vertere, efficias ſaltē, vt ſit q̃ minie malũ. Nã vt oĩa bene ſint fieri non poteſt, niſi oĩs boni ſint, quod ad aliquod abhinc annos adhuc nõ expecto. Hac inquit arte nihil fieret aliud, q̃ ne dũ aliorũ furori mederi ſtudeo, ipſe cum illis inſaniã.

Nā ſi vera loqui volo, talia loquar neceſſe eſt. Cæterū falſa loqui ſit ne philoſophi neſcio, certe non eſt meum. Quāq̄ ille meus ſermo vt fuerit fortaſſe ingratus illis, atq; moleſtus, ita nō video cur videri debeat vſq; ad ineptias inſolens. Quod ſi aut ea dicerem, quę fingit Plato in ſua repu, aut ea q̄ faciunt Vtopienſes in ſua, hęc quanq̄ eſſent, vt certe ſunt, meliora, tamen aliena videri poſſint, q hic ſingulorum priuate ſunt poſſeſſiones, illic omnia ſunt communia. Mea vero oratio (niſi qd ad eos qui ſtatuiſſēt ſecum, ruere diuerſa via præcipites, iucundus eſſe non poteſt qui reuocet ac præmōſtret pericula) alioquin quid habuit, quod non vbiuis dici, vel cōueniat vel oporteat? Equidem ſi omittenda ſunt omnia tanq̄ inſolentia atq; abſurda quæcūq; peruerſi mores hominū fecerūt, vt videri poſſint aliena, diſſimulemus oportet, apud Chriſtianos, plæraq; omnia quæ Chriſtus docuit, ac diſſimulari vſq; adeo vetuit, vt ea quoq; q̄

Vtopiēſiū inſtituta.

ipſe in aures inſuſurraſſet ſuis, palã in tectis iuſſerit prædicari. Quorum maxima pars ab iſtis moribus longe eſt alienior, q̃ mea fuit oratio. Niſi ꝗ concionatores homines callidi, tuũ illud conſilium ſecuti puto: quando mores ſuos homines ad Chriſti normam grauatim paterentur aptari, doctrinam eius velut regulam plumbeam accommodauerunt ad mores, vt aliquo ſaltẽ pacto coniungerentur ſcilicet, qua re nihil video quid profecerint, niſi vt ſecurius liceat eſſe malos, atq; ipſe profecto tantundem proficiam in conſilijs principum. Nam aut diuerſa ſentiã, quod perinde fuerit ac ſi nihil ſentiam, aut eadem, & ipſorum adiutor ſim, vt inquit Mitio Terentianus, inſaniæ. Nam obliquus ille ductus tuus non video quid ſibi velit, quo cenſes adnitendum ſi non poſſint omnia reddi bona, tamen vt tractentur commode, fiantq;, quoad licet, q̃ minime mala. Quippe non eſt ibi diſſimulandi locus, nec licet conniuere, approbanda

ſunt aperte peſſima conſilia, & decre-
tis peſtilentiſſimis ſubſcribendũ eſt.
Speculatoris vice fuerit ac pene prodi
toris, etiam qui improbe conſulta ma
ligne laudauerit, porro nihil occurrit
in quo prodeſſe quicq̃ poſſis, in eos de
latus collegas, qui vel optimũ virũ fa
cillius corruperint, q̃ ipſi corrigantur,
quorum peruerſa conſuetudine vel de
prauaberis vel ipſe integer atq; inno-
cens alienæ maliciæ ſtultitiæq; præ-
texeris, tantum abeſt vt aliquid poſ-
ſis in melius obliquo illo ductu cõuer-
tere. Quam ob rem pulcherrima ſimi-
litudine declarat Plato, cur merito ſa-
pientes abſtineãt a capeſcenda repu.
Quippe quum populũ videant ĩ pla-
teas effuſum aſſiduis imbribus perfun
di, nec perſuadere queant illis, vt ſe
ſubducant pluuiæ tectaq; ſubeãt: gna-
ri nihil profuturos ſeſe ſi exeant, q̃ vt
vna compluãtur, ſemet intra tecta cõ
tinent habentes ſatis, quando alienæ
ſtultitię non poſſunt mederi, ſi ipſi ſal
tem ſint in tuto. Quamq̃ profecto mi

More(vt ea vere dicam, quæ me animus fert)mihi videtur vbicunq; priuatæ ſunt poſſeſſiones, vbi omnes omnia pecunijs metiũtur, ibi vix vnquã poſſe fieri, vt cum republica aut iuſte agatur aut proſpere niſi vel ibi ſentias agi iuſte, vbi optima queq; perueniũt ad peſſimos, vel ibi feliciter vbi omnia diuiduntur in pauciſſimos, nec illos habitos vndecunq; commode, cæteris vero plane miſeris. Quã ob rem quum apud animum meum reputo, prudentiſſima atq; ſanctiſſima inſtituta Vtopienſium, apud quos tam paucis legibus, tam commode res adminiſtrantur, vt & virtuti precium ſit & tamen æquatis rebus omnia abundent omnibus, tum vbi his eorum moribus ex aduerſo comparo, tot nationes alias, ſemper ordinantes, nec vllam ſatis ordinatam vnquam, earum ommium in quibus quod quiſq; nactus fuerit, ſuum vocat priuatum, quorũ tam multæ indies conditæ leges non ſufficiũt, vel vt conſequatur quiſquam, vel vt

tueatur vel vt ſatis internoſcat ab alie no, illud quod ſuũ inuicem quiſq; pri= uatum nominat, id quod facile indi= cant infinita illa tam aſſidue naſcen= tia, q̃ nunq̃ finiẽda litigia, hęc inquã dum apud me conſidero, æquior Pla= toni fio, minuſq; demiror, dedignatũ illis leges ferre vllas, qui recuſabant eas quibus ex ęquo omnes omnia par tirentur commoda. Siquidem facile præuidit homo prudentiſſimus, vnã atq; vnicam illam eſſe viam ad ſalutẽ publicam, ſi rerum indicatur æquali= tas quæ neſcio ne vnquam poſſit ob= ſeruari, vbi ſua ſunt ſingulorum pro= pria. Nam quum certis titulis, quiſq; quantum poteſt ad ſe conuertit, quãta cunq; fuerit rerum copia, eam om= nem pauci inter ſe partiti, reliquis re= linquunt inopiam, fereq; accidit, vt al teri ſint alterorũ ſorte digniſſimi, quũ illi ſint rapaces, improbi atq; inutiles, contra hi modeſti viri, ac ſimplices, & cotidiana induſtria, in publicum q̃ in ſemet benigniores. Adeo mihi certe

perſuadeo, res æquabili ac iuſta aliq̄ ratione diſtribui, aut fœliciter agi cū rebus mortalium, niſi ſublata prorſus proprietate, non poſſe. Sed manente illa, manſurā ſemper apud multo maximam multoq́ optimam hominum partem, egeſtatis & erūnarum anxiā atq́ ineuitabilem ſarcinam. Quam vt fateor leuari aliquantulū poſſe, ſic tolli plane contendo nō poſſe. Nempe ſi ſtatuatur ne quis ſupra certū agri modum poſſideat, & vti ſit legitimus cuiq́ cenſus pecuniæ ſi fuerit legibus quibuſdam cautum: vt neq́ ſit princeps nimium potens, neq́ populus nimis inſolens. Tum magiſtratus ne ambiantur, neu dentur venum, aut ſumptus i illis fieri ſit neceſſe, alioqui & occaſio datur per fraudem ac rapinas ſarciendæ pecuniæ, & fit neceſſitas eis muneribus præficiendi diuites, quæ potius fuerat adminiſtranda prudentibus) talibus inquam legibus quemadmodū ægra aſſiduis ſolent fomentis fulciri corpora deploratę valitudinis, ita hęc

quoq; mala leniri queant, ac mitigari vt ſanentur vero atq; in bonum redeant habitũ nulla omnino ſpes eſt, dũ ſua cuiq; ſunt propria. Quin dum vni⁹ partis curæ ſtudes, aliarũ vulnus exaſperaueris; ita mutuo naſcitur ex alterius medela alterius morbus: quando nihil ſic adijci cuiq̃ poteſt vt non idem adimatur alij. At mihi inquam contra videtur ibi nunq̃ commode viui poſſe, vbi omnia ſint cõmunia. Nã quo pacto ſuppetat copia rerum, quolibet ab labore ſubducente ſe? vtpote quem neq; ſui queſtus vrget ratio, & alienæ induſtrię fiducia reddit ſegnẽ. At quum & ſtimulentur inopia, neq; quod quiſq̃ fuerit nactus, id pro ſuo tueri nulla poſſit lege, an non neceſſe eſt perpetua cede ac ſeditione laboretur? Sublata præſertim authoritate ac reuerẽtia magiſtratuum cui quis eſſe locus poſſit, apud homines tales: quos inter nullum diſcrimen eſt, ne comminiſci quidem queo. Non miror inquit ſic videri tibi, quippe cui eius imago

rei, aut nulla ſuccurrit, aut falſa. Verũ ſi in Vtopia fuiſſes mecũ, moreſq; eorum atq; inſtituta videſſes pręſens, vt ego feci, qui plus annis quinq; ibi vixi neq; vñq̃ voluiſſem inde diſcedere, niſi vt nouum illum orbem proderẽ, tum plane faterere, populum recte inſtitutũ nuſq̃ alibi te vidiſſe q̃ illic. At qui profecto inquit Petrus Aegidius ægre perſuadeas mihi, melius inſtitutum populum in nouo illo q̃ in hoc noto nobis orbe reperiri, vt in quo neq; deteriora ingenia & vetuſtiores opinor eſſe q̃ in illo reſp. & in quibus plurima ad vitam commoda longus inuenit vſus vt ne adijciam apud nos caſu reperta quædam, quibus excogitãdis nullum potuiſſet ingenium ſufficere. Qđ ad vetuſtatẽ inq̃t ille rerũ attinet publicarũ, tũ ꝓnunciare poſſes rectiꝰ, ſi hiſtorias illiꝰ orbis ꝑlegiſſes, quibus ſi fides haberi debet prius apud eos erant vrbes, q̃ homines apud nos iam vero quicquid hactenus vel ingenium inuenit, vel caſus repperit, hoc

vtrobiq; potuit extitiſſe. Cæterū ego certe puto: vt illis præſtem⁹ ingenio, ſtudio tamen atq; iuduſtria lōge a tergo relinquimur. Nam (vt ipſorum habēt annales, ante appulſum illuc noſtrum de rebus noſtris (quos illi vocant vltra equinoctiales nihil vnq̄ quicq̄ audierant, niſi q̄ olim annis ab hinc ducentis ſupra mille, nauis quędam apud inſulam Vtopiam naufragio perit, quā tempeſtas eo detulerat, eiecti ſunt in littus Romani quidam, atq; Aegiptij qui poſtea nunq̄ inde diſceſſere. Hāc vnam occaſionem, vide q̄ commodā illis ſua fecit īduſtria. Nihil artis erat intra Romanum imperium, vnde poſſit aliq̄s eſſe vſus quod nō illi aut ab expoſitis hoſpitibus didicerint: aut acceptis querendi ſeminibus adinuenerint. tāto bono fuit illis aliquos hic ſemel illuc eſſe delatos. At ſiqua ſimilis fortuna quempiam ante hac illinc huc perpulerit, tam penitus hoc oblitteratum eſt, q̄ iſtud quoq; forſan excidet poſteris, me aliquando illic fuiſſe.

Et vt illi vno ſtatim cõgreſſu quicq̃d a nobis commode inuentum eſt,fecerunt ſuum : Sic diu futurum puto,priuſq̃ nos accipiamus quicq̃ quod apud illos meliꝰ q̃ nobis eſt inſtitutũ.Quod vnum maxime eſſe reor in cauſa,cur cum neq; ingenio neq; opibus inferiores ſimus eis ipſorum tamen res q̃ noſtra prudentius adminiſtretur,& fœlicius efflorefcat . Ergo mi raphael inquam queſo te atq; obſecro, deſcribe nobis inſulam,nec velis eſſe breuis, ſed explices ordine, Agros,fluuios, vrbes,homines,mores,iſtituta, leges ac deniq; omnia,quæ nos putes velle cognoſcere,putabis autem velle quicquid adhuc neſcimus.Nihil inquit faciam libentius.Nam hæc in promptu habeo.Sed res ocium poſcit . Eamus ergo inquã intro pranſum,mox tempus noſtro arbitratu ſumemus.Fiat inquit. Ita ingreſſi prandemus,pranſi, in eundem locum,in eodem ſedili cõſedimꝰ,ac iuſſis miniſtris ne quis interpellaret,Ego ac Petrus Aegidius

hortamur Raphaelem, vt præſtet qđ erat pollicitus. Is ergo vbi nos vidit intentos, atq; auidos audiendi, quum paulisper tacitus & cogitabundus aſſediſſet, hunc in modum exorſus eſt.

Primi libri finis.

¶Sequitur ſecundus.

MORI DE R. P.

RAPHAELIS HYTHLODEI SERMO DE OPTIMO REIP. STATV PER THOMAM MORVM. LIBER SECVNDVS.

Sitꝰ ⁊ forma vtopie noue inſule.

VTOPIENSIVM inſula in media ſui parte(nam hac latiſſima ē)millia paſſuum ducenta porrigitur:magnumqꝫ per inſulæ ſpacium non multo anguſtior:fiẽs verſus paulatim vtrinqꝫ tenuatur. hi velut circunducti circino quingentorum ambitu millium: inſulam totam in lunæ ſpeciem renaſcẽtis effigiant. Cuius cornua fretum interfluens: millibus paſſuum plus minus vndecim dirimit: ac peringẽs inane diffuſum: circuniectu vndiqꝫ terræ prohibitis ventis: vaſti in morem lacus

ſtangnãs magis q̃ ſæuiens : omnem prope eius terræ aluum pro portu facit.magnoq́ꝫ hominũ vſu naues quaqua verſus tranſmittit.fauces hinc vadis inde ſaxis formidoloſæ. In medio ferme interſtitio vna rupes æminet : eoq́ꝫ innoxia : cui inædificatam turrim præſidio tenent. cæteræ latentes & inſidioſæ. Canales ſolis ipſis noti : atq́ꝫ ideo non temere accidit : vti exterus quiſq̃ hunc in ſinum : niſi Vtopiano duce : penetret : vt in quem vix ipſis tutus ingreſſus eſt : niſi ſignis qbuſdam e litore viam regentibus. His in diuerſa tranſlatis loca : hoſtiũ quãlibet numeroſam claſſem facile in perniciem traherent. Ab altera parte nõ infrequentes portus. At nuſq̃ deſcenſus in terram non ita natura munitus aut arte : vt ingentes copiæ paucis inde queant propugnatorib⁹ arceri. Cæterum vti fertur : vtiq́ꝫ ipſa loci facies præ ſe fert, ea tellus olim non ambiebatur mari. Sed Vtopus (cuius vtpote victoris nomen refert inſula. Nam

Lacus natura tutus vnico pſidio defenditur.

Stratagema ex mutatꝫ ſignis

Vtopia inſula ab Vtope duce.

Hoc plus erat q̃ iſthmum perfodere.

Facile fertur qđ oib9 cõe ſit.

Opida Vtopie inſule.

Similitudo concordiam facit

ante id temporis Abraxa dicebatur: quiq; rudem atq; agreſtem turbã ad id quo nunc cæteros prope mortales antecellit cultus humanitatiſq; perduxit)primo protinus appulſu victoria potit9: paſſuum milia quindecim, qua parte tellus continenti adhæſit: exſcindendum curauit: ac mare circũ terrã duxit. Quumq; ad id operis nõ incolas modo coegiſſet(ne cõtumeliæ loco laborem ducerent)ſed ſuos præterea milites omnes adiungeret:in tã tam hominum multitudinem opere diſtributo incredibili celeritate res pfecta, finitimos(qui initio vanitatem incœpti riſerant)admiratione ſucceſſus ac terrore perculerit. Inſula ciuitates habet quatuor & quinq̃ginta ſpacioſas omnes ac magnificas ligua:moribus: inſtitutis: legibus: prorſus iiſdem: idem ſitus omnium: eadẽ vbiq; (quatenus per locũ licet) rerum facies. Harum quæ proximæ inter ſe ſunt milia quatuor ac viginti ſeparãt. Nulla rurſus eſt tam deſerta: e qua non ad

aliam vrbem pedibus queat vnius iti nere diei perueniri. Ciues quaq; ex vr be terni, ſenes ac rerum periti, tracta tũ de rebus inſulæ communibus: quotannis conueniunt Amaurotum. Nã (ea vrbs quod tanq̃ in vmbilico terræ ſita maxime iacet omnium partium legatis oportuna) prima pricepſq; habetur: Agri ita commode ciuitatibus aſſignati ſunt: vt ab nulla parte min⁹ ſoli q̃. xij. paſſuum millia vna quæ vis habeat. ab aliqua multo etiã amplius: videlicet qua parte longius vrbes inter ſe diſiunguntur. Nulli vrbi cupido promouendorum finiũ. Quippe quos habent agricolas magis eorum ſe q̃ dominos putant. Habẽt ruri per omnes agros cõmode diſpoſitas domos ruſticis inſtrumẽtis inſtructas. Hæ habitantur ciuibus per vices eo commigrantibus. Nulla familia ruſtica in viris mulieribuſq; pauciores habet, q̃ q̃draginta præter duos aſcriptitios ſeruos: q̃bus pater materq; familias graues ac maturi præficiuntur & ſingulis

Vrbiũ inter ſe mediocre interuallum.

Diſtributio agrorũ.

At hic hodie peſtis rerũ p. oim.

Prima cura agricolationis.

tricenis familijs phylarch' vn'. E q̃qꝫ familia . xx . quotannis in vrbẽ remigrãt: hi qui biennium ruri compleuere. In horum locum totidem recentes ex vrbe ſubrogantur: vt ab his qui annum ibi fuere: atqꝫ ideo ruſticarum peritiores rerum: inſtituãtur: alios anno ſequente docturi ne ſi pariter oms ibi noui, agricolationiſqꝫ rudes eſſent: aliquid in annona per imperitiã peccaretur. Is innouandorum agricolarũ mos: & ſi ſolennis ſit: ne quiſq̃ inuitus aſperiorem vitam cogatur continuare diutius, multi tamen quos ruſticæ rei ſtudiũ natura delectat: plures ſibi annos impetrant.

Agricolarũ offia.

Agricolæ terram colunt: nutriunt animalia: ligna comparant: atqꝫ in vrbem, qua commodum eſt terra mariue conuehunt. Pullorum infinitam educant multitudinem: mirabili artificio.

Mira ratio fouẽdi oua.

Neqꝫ enim incubant oua galline: ſed magnum eorum numerum calore quodam æquabili fouẽtes animant: educantqꝫ. hi ſimul atqꝫ e teſta ꝓdiere: homines vice matrum co-

mitãtur & agnoſunt. Equos alunt pq̃ paucos nec niſi ferocientes: neq; aliũ in vſum q̃ exercendæ rebus equeſtribus iuuentutis. Nam omnem ſeu colẽdi ſeu vehendi laborem boues obeũt, quos vt fatẽtur equis impetu cedere: ſic patiẽtia vincere: nec tot obnoxios morbis putant, ad hæc minore impẽdio & operæ & ſumptus ali, ac deniq; laboribus emeritos: in cibũ tãdẽ vſui eſſe. Semente in ſolum panẽ vtuntur Nam aut vuarum vinum bibunt: aut pomorũ pirorumue: aut deniq; aquã nonnunq̃ meram: ſæpe etiã: qua mel aut glycyrizam incoxerint: cui⁹ haud exiguam habent copiam. Quum exploratum habeant (habent enim certiſſimum) quantum annonæ cõſumat vrbs: & circũiectus vrbi cõuentus: tamen multo amplius & ſementis faciunt, & pecudũ educãt, q̃ quod in ſuos vſus ſufficiat: reliquum impartituri finitimis. Quibuſcunq; rebus opus eſt: quæ res ruri non habentur: eam ſupellectilem ommem ab vrbe petunt:

Vſus equorũ.

Vſus boũ

Cibus ac potus.

Modus ſemẽtis.

& ſine vlla rerum cõmutatione: a magiſtratibus vrbanis nullo negocio conſequuntur. Nam illo ſingulo quoq; mẽſe: plæriq; ad feſtum diem conueniũt Quum frumentandi dies inſtat, magiſtratibus vrbanis agricolarum phylarchi denunciant, quantum ciuium numerum ad ſe mitti conueniat, quæ multitudo frumentatorum, quum ad ipſum diem oportune adſit, vno prope ſereno die tota frumentatione defunguntur.

Mutua opera quã tũ valeat.

De vrbibus, ac nominatim de Amauroto.

VRbium qui vnã norit, oẽs nouerit. ita ſunt inter ſe (q̃ ten⁹ loci natura nõ obſtat) omnino ſimiles. Depinguã igitur vnam quampiam (neq; enim admodum refert quam) Sed quam potius q̃ Amaurotum? qua nec vlla dignior eſt, quippe cui ſenatus gratia reliquæ deferunt, nec vlla

Amauroti primarie

mihi notior vt in qua annos quinq; perpetuos vixerim. Sitũ eſt igit͡ Amaurotum, in leni deiectu montis, figura fere quadrata. Nam latitudo eius paulo infra collis incœpta verticem millibus paſſuum duobus ad flumen Anydrum pertinet, ſecum dum ripam aliquanto longior. Oritur Anydrus millibus octaginta ſupra Amaurotũ, modico fonte, ſed alioꝝ occurſu fluminũ, atq; in his duoꝝ etiã mediocriũ auct⁹ ante vrbẽ ipſam: quingentos in latũ paſſus extenditur, mox adhuc amplior: ſexaginta millia prolapſus: excipitur oceano. Hoc toto ſpacio quod vrbem ac mare interiacet: ac ſupra vrbem quoq; aliquod milia: ſex horas ꝑpetuas influẽs æſt⁹: ac reflu⁹ alternat celeri flumine. Quũ ſeſe pelag⁹ infert: triginta in lõgũ millia: totũ Anydri alueum ſuis occupat vndis: profligato retrorſum fluuio. Tum aliquanto vltra, liquorem eius ſalſugine corrumpit: dehinc paulatim dulceſcens amnis: ſincerus vrbem perlabitur: ac re-

Utopieñſiũ vrbis deſcriptio.

Anydri fluminis deſcriptio

Idem fit apud anglos in flumine thamyſi.

fugiētem viciſſim pur⁹ & incorrupt⁹:
ad ipſas ꝓpe fauces inſequitur. Vrbs
aduerſæ fluminis ripæ: non pilis ac
ſublicib⁹ ligneis: ſed ex opere lapideo
egregie arcuato ponte: cōmiſſa eſt. ab
ea parte quæ longiſſime diſtat a mari
quo naues totum id lat⁹ vrbis poſſint
inoffenſe pręteruehi. habent alium
præterea fluuium: haud magnū qui-
dem illum: ſed perq̃ placidum ac iu-
cundum. Nam ex eodem ſcaturiens
monte: in quo ciuitas collocat̃: mediā
illam per deuexa perfluens Anydro
miſcetur. Eius fluuij caput fontemqꝫ
quod paulo extra vrbem naſcitur, mu
nimentis amplexi, Amaurotani iun-
xerunt oppido, ne ſi qua vis hoſtium
ingruat intercipi atqꝫ auerti aqua, ne
ue corrūpi queat. Inde canalib⁹ cocti-
libus, diuerſim ad inferiores vrbis par
tes aqua diriuatur. id ſicubi loc⁹ fieri
vetat, ciſternis capacib⁹: collecta plu-
uia: tātūdē vſus adfert. Mur⁹ alt⁹ ac la
tus, oppidū cingit: turribus ac ꝓpuna
culis frequēs. arida foſſa, ſed alta lataqꝫ

Et in hoc Londinuꝫ cuꝫ amau-roto con-ueuit.

Vſ⁹ aque potabilis.

Moenium munimēta

ꝗ ac veprium ſepibus impedita trib⁹ ab lateribus circundat mœnia: quarto flumen profoſſa eſt. Plateæ cum ad vecturam, tum aduerſus ventos deſcriptæ commode, ædificia neutiq̃ ſordida, quorũ longa, & totum per vicum, perpetua ſeries, aduerſa domorũ fronte conſpicitur. has vicorum frõtes: via diſtinguit pedes viginti lata. Poſterioribus ædium partib⁹, q̃ta eſt vici longitudo: hortus adiacet: latus & vicorũ tergis, vndiꝗ circũſeptus. Nulla domus eſt, quæ nõ vt hoſtium in plateã, ita poſticum in hortum habeat. Quin bifores quoꝗ facili tractu manus aptiles, ac dein ſua ſponte coeuntes: quẽuis intromittunt, ita nihil vſq̃ priuati eſt. Nam domos ipſas vno quoꝗ decẽnio ſorte cõmutant. Hos hortos magnifaciunt, in hijs vineas: fructus: herbas: flores, hñt. tãto nitore, cultuꝗ: vt nihil fructuoſi⁹ vſq̃ videri: nihil elegãtius. q̃ in re ſtudiũ eorꝫ: nõ ipſa voluptas mõ, ſed vicorꝫ quoꝗ inuicẽ de ſuo cuiuſꝗ horti cultu: certamẽ accẽdit. &

Platee cuiuſmodi

Edificia.

Orti edib⁹ adherẽtes.

Hec ſapiunt cõitatẽ Platonis.

Vtilitas hortorũ ẽt

Maroni predicata

certe, non aliud quicq̃ temere vrbe tota reperias: ſiue ad vſum ciuium ſiue ad voluptatem commodius. eoq; nullius rei q̃ huiuſmodi hortorum, maiorem habuiſſe curam videtur is qui condidit. Nam totam hanc vrbis figuram, iam inde ab initio deſciptã: ab ipſo Vtopo ferunt. Sed ornatum cęterumq; cultum quibus vnius ætatẽ hominis haud ſuffecturam vidit, poſteris adijciendum reliquit. Itaq; ſcriptum in annalibus habent, quos ab capta vſq; inſula, mille ſeptingentorum ac ſexaginta annorum complectentes hiſtoriam, diligenter & religioſe perſcriptos adſeruant, ædes initio humiles, ac veluti caſas, & tuguria fuiſſe, e quolibet ligno temere factas, parietes luto obductos, culmina in aciem faſtigiata ſtramentis operuerant. At nunc omnis domus viſenda forma tabulatorũ trium, parietum facies, aut ſilice, aut cementis, aut deniq; latere coctili conſtructæ, in aluum introrſus congeſtio rudere, Te-

cta in planum ſubducta, quæ intritis quibuſdam inſternunt, nullius impendij ſed ea temperatura, quę nec igni obnoxia ſit & tolerandis tempeſtatum iniurijs plumbum ſuperet. Ventos e feneſtris vitro (nam eius ibi creberrimus vſus eſt) expellunt. Interim etiam lino tenui: quod perlucido oleo aut ſuccino perlinunt, gemino nimirum commodo. Siquidem ad eum modum fit, vt & plus lucis trāſmittat, & ventorum minus admittat.

Vitree aut linteate feneſtre.

De Magiſtratibus.

TRiginta quæq; familię magiſtratum ſibi quotānis eligunt, quem ſua priſca lingua Syphogrātum vocāt, recentiore phylarchum, Syphograntis decem cum ſuis familijs Traniborus olim, nunc protophylarchus dictꝰ p̃ficitur. Demum Syphogrāti oēs qui ſunt ducēti, iurati lecturos ſeſe quem

Traniborus vtopieſium ligua ſonat p̃fectū p̄mariū

Mira rō creãdi magiſtratus

maxime cenſent vtilem, ſufragijs occultis renunciant principem. vnum videlicet ex his quatuor: quos eis popul⁹ nomiauit. Nã a quaq; vrbis q̃rta parte, ſelectus vnus cõmendatur ſenatui. principis magiſtratus perpetu⁹ eſt in omnem illius vitam, niſi tirannidis affectatæ ſuſpicio impediat. Tranibo-

Tyrannis inuiſa bñ inſtitute reipub.

ros quotannis eligunt cæterum haud temere cõmutant. Reliqui magiſtratus oms̃ annui. Tranibori tertio quoq; die, interdum (ſi res poſtulat) ſæpi⁹, ĩ cõſiliũ cũ pĩcipe veniũt. De rep. cõſultant, cõtrouerſias priuatorũ (ſi quæ ſunt) quæ perq̃ paucæ ſunt, mature dirimunt. Syphograntos ſemp in ſenatum duos adſciſcunt, atq; omni die diuerſos, cantũq;, vt ne quid ratum ſit, quod ad remp. pertineat, de quo non tribus in ſenatu diebus ante agitatũ, q̃ decretum ſit. Extra ſenatũ, aut cõmicia publica de rebus coibus inire cõſilia capitale habetur. Hec eo ferũt inſtituta, ne procliue eſſet coniuratione

Cito dirimende cõtrouerſie: quas nunc data opa ĩ immẽſum prorogant

Nihil ſubito ſtatuendum.

principis,ac traniborum,oppreſſo per tyrãnidem populo,ſtatũ reip.mutare Atq; ideo quicquid magni momenti iudicatur:ad Syphograntorũ comicia defertur,qui cum ſuis familiis cõmunicata re,poſt inter ſe cõſultãt,ac ſuũ conſilium renũciant ſenatui. Interdũ ad totius inſulæ conſilium,res defertur.Quin id quoq; moris habet ſenatus,vt nihil,quo die primũ proponit̃, eodẽ diſputetur:ſed in ſequẽtẽ ſenatũ differatur,ne quis,vbi quod in buccã primum venerit,temere effutierit,ea potius excogitet poſtea, quibus decreta tueatur ſua, q̃ quæ ex rei pub. vſu ſint.malitq; ſalutis publicæ q̃ opinionis de ſe iacturã facere,peruerſo quodam ac præpoſtero pudore , ne initio parum proſpexiſſe videatur,cui proſpiciendum initio fuit,vt conſulto potius q̃ cito loqueretur.

Utinã idẽ hodie fiat in noſtris conſilijs.

Hoc ſibi volebat vetus prouerbium. εν νυκτι βουλη.

De artificijs.

Agricolatio cōmunis oim: quā nunc ī paucos cōtēptos reiǭcimus.

Artes ad neceſſitatē nō ad luxū diſcēde.

ARs vna eſt omnibus viris, mulieribuſq; promiſcua agricultura, cuius nemo eſt expers. Hac a puericia erudiuntur omnes, partim in ſchola traditis præceptis: partim in agros viciniores vrbi quaſi per ludū edocti, nō intuentes modo, ſed per exercitandi corporis occaſionem tractantes etiam Præter agriculturam (quæ eſt omnib' vt dixi communis) quilibet vnā quāpiam, tanǭ ſuam docetur, ea eſt fere aut lanificium, aut operandi lini ſtudium, aut cementatoriorum: aut fabri, ſeu ferrarij ſeu materiarij artificiū Neq; enim aliud eſt opificium vllum, quod numerum aliquē, dictu dignum occupet illic. Nam veſtes, quarum niſi quod habitu ſexus diſcernitur, & cęlibatus a coniugio, vna per totam inſulam, forma eſt, eademq; per omne æuum perpetua, nec ad oculum indecora, & ad corporis motum habilis, tum ad frigoris æſtuſq; rationem ap-

Cultus ſimilitudo.

poſita. Eas inq̃ quæq; ſibi familia cõ-
ficit. Sed ex alijs illis artibus, vnuſ- quiſq; aliquam diſcit nec viri modo, ſed mulieres etiam, cæterum hæc velut imbecilliores, leuiora tractant: lanam fere linumq; operantur, viris artes reliquæ magis laborioſe mandantur: maxima ex parte quiſq; in patriis artibus educatur, nam eo plærîq; natura feruntur. Q; ſi quem animus alio trahat, in eius opificij cuius capitur ſtudio, familiam quampiam adoptione traducitur, cura non a patre modo eius ſed magiſtratibus etiam preſtita, vt graui atq; honeſto patrifamilias mãcipetur. Quin ſi quis vnam p̃doctus artem, aliam præterea cupiuerit, eodem modo permittitur. Vtramq; nactus, vtram velit exercet, niſi alterutra ciuitas magis egeat.

Nemo ciuium expers artificij.

Ad quam q̃ſq; natura ſit appoſitus: eam diſcat artẽ

Syphograntorum, præcipuum ac p̃pe vnicum negocium eſt, curare ac proſpicere, ne quiſq̃ deſideat ocioſus. Sed vti ſuæ quiſq; arti ſædulo incumbat, nec ab ſummo mane tamen:

Ociosi pellendi e republica.

ad multam vſq; noctem perpetuo la-
bore, velut iumēta, fatigatus, nam ea
pluſq̄ ſeruilis erumna eſt, quæ tamen
vbiq; fere opificum vita eſt, exceptis
Moderandus opificū labor. Vtopienſibus, qui cū in horas. xxiiij.
æquales, diem connumerata nocte di
uidant, ſex duntaxat operi deputant:
tres ante meridiem, a quibus prandiū
ineunt, atq; a prādio duas pomeridia
nas horas, quum interquieuerit tres
deinde rurſus labori datas, cœna clau-
dunt. Quum primam horam ab meri-
die numerent: ſub octauam cubitum
eunt. horas octo ſomnus vendicat. Quic
quid inter operis horas ac ſomni cibi-
q; medium: id ſuo cuiuſq; arbitrio per-
mittitur: nō quo per luxum, aut ſegni
tiem abutat̄, ſed quod ab opificio ſuo
liberum, ex animi ſententia in aliud
quippiam ſtudij bene collocet. has i-
tercapedines plęriq; impendunt lite-
ris. Solemne ęſt enim publicas cotidie
lectiōes haberi, ātelucanis horis, qb⁹
vt interſint, ij dūtaxat adigunt̄, q ad
lr̄as nominati ſelecti ſūt. Cęterū ex oī

ordine mares ſimul, ac fœminæ multitudo maxima ad audiēdas lectiões, alij alias, pro vt cuiuſq; fert natura cō fluit. Hoc ipſum tempus tamen, ſi qs arti ſuæ malit inſumere (quod multis vſu venit quorum animus in nulli⁹ cō tēplatione diſciplinæ conſurgit) haud prohibetur, quin laudatur quoq;, vt vtilis reipublicæ. ſuper cænam tum vnam horā ludendo producunt, æſtate in hortis, hyeme in aulis illis communibus, in quibus comedunt. Ibi aut muſicen exercent aut ſe ſermone recreant. Aleam atq; id gen⁹ ineptos ac pernicioſos ludos ne cognoſcūt quidem, cæterum duos habent in vſu ludos: latrunculorum ludo non diſſimiles. Alterum numerorum pugnam, in qua numerus numerū prædatur. Alterum in quo collata acie cum virtutib⁹ vicia cōfligunt. Quo in ludo perq̄ ſcite oſtēditur & viciorū inter ſe diſſidiū: & aduerſus virtutes concordia. item quæ vicia: quibus ſe virtutibus opponāt: qb⁹ virib⁹ apte oppugnēt: qb⁹ ma

Studia literarum.

Ludus in cenis.

At nunc alea princípū luſ⁹ ē.

Luſus vtiles quoq;.

chinamentis ab obliquo adoriantur: quo pręſidio: virtutes viciorum vires infringant: quibus artibus eorum conatus eludant: quibus deniq; modis alterutra pars victoriæ compos fiat.

¶ Sed hoc loco: ne quid erretis quiddam preſſius intuendum eſt. Etenim quod ſex dũtaxat horas in opere ſunt fieri fortaſſe poteſt: vt inopiam aliquã putes: neceſſariarum rerũ ſeq. Quod tam longe abeſt vt accidat: vt id temporis ad omnium rerum copiam quæ quidem ad vitæ vel neceſſitatem requirantur vel commoditatem nõ ſufficiat modo: ſed ſuperſit etiam: id qđ vos quoq; intelligetis ſi vobiſcum reputetis apud alias gentes, q̃ magna populi pars iners degit. primum mulieres fere omnes: totius ſummæ dimidium: aut ſicubi mulieres negocioſæ ſunt: ibi vt plurimum: earum vice, viri ſtertunt. ad hæc ſacerdotum ac religioſorum, quos vocant q̃ta q̃q; ocioſa turba: adijce diuites omnes maxime prędiorum dominos: quos vul-

Ocioſorũ hominũ genera.

Δορυφορημα. nobiliũ.

go generoſos appellant ac nobiles. his adnumera ipſoꝝ famulitiũ: totam videlicet illa cetratorum nebulonũ colluuiem, robuſtos deniq; ac valẽtes mẽdicos adiũge, morbũ quẽpiam prætexẽtes inertiæ, multo certe pauciores eſſe q̃ putaras inuenies eos, quorum labore conſtant hæc oĩa quib⁹ mortales vtuntur. Expende nũc tecũ ex his ipſis q̃ pauci i neceſſarijs opificijs verſantur. ſiquidem vbi omnia pecunijs metimur: multas artes neceſſe eſt exerceri inanes prorſus ac ſupfluas lux⁹ tantum ac libidinis miniſtras: nã hęc ipſa multitudo quę nunc operat̃ ſi partiretur in tam paucas artes: q̃ paucas commodus naturæ vſus poſtulat: in tanta rerum abundantia: q̃ tam nunc eſſe neceſſe ſit, precia nimirum viliora forent q̃ vt artifices inde vitam tueri ſuam poſſent. At ſi iſti omnes quos nunc inertes artes diſtringunt: ac tota inſuper ocio ac deſidia langueſcẽs turba quorum vnus quis earum rerum quæ aliorum laboribus ſuppedi-

Prudẽtiſſime dictũ

tantur: q̃tum duo earundem operatores conſumit: in opera vniuerſi atq; eadem vtilia collocarentur: facile animaduertis: q̃tulum temporis ad ſuppeditanda omnia: quę vel neceſſitatis ratio: vel commoditatis efflagitet (adde voluptatis etiam quæ quidem vera ſit ac naturalis) abūde ſatis ſupq; foret: atq; id ipſum in Vtopia res ipſa perſpicuum facit. Nam illic in tota vrbe cum adiacente vicinia vix hominibus quingētis ex omni virorum ac mulierum numero quorum ætas ac robur operi ſufficit vacatio permittit̃. In hijs Syphogranti q̃q̃ leges eos labore ſoluerunt, ipſi tamen ſeſe nō eximunt: quo facilius exemplo ſuo reliquos ad labores inuitent. Eadem immunitate gaudent hi: quos commendatione ſacerdotum: perſuaſus populus occultis ſyphograntorū ſuffragijs ad perdiſcendas diſciplinas perpetuā vacationem indulget. Quorum ſi q̇s conceptam de ſe ſpē fefellerit: ad opifices retruditur, contraq; non raren̄t

Ne magiſtrat⁹ q̇dē ab opere ceſſant.

vſu venit: vt mechanicus quiſpiam, ſubciſiuas illas horas tã gnauiter im-pendat literis, tantum diligentia pro ficiat, vt opificio ſuo exemptus, in li-teratorũ claſſem proue hatur Ex hoc literatorum ordine legati ſacerdotes. tranibori ac ipſe deniq̃ deligitur prin ceps, quem illi priſca ipſorum lingua Barzanẽ, recentiore Ademum appel-lant. Reliqua fere multitudo omnis: quum neq̃ ocioſa ſit: nec inutilibus opificiis occupata, procliuis eſtimatio eſt, q̃ paucæ horæ q̃tũ boni operis pa-riant. Ad ea que commemoraui, hoc præterea facilitatis accedit ꝙ ĩ neceſ-ſariis pleriſq̃ artibus, minore opera q̃ aliæ gentes: opus habent. Nam pri-mum ædificiorum, aut ſtructura: aut refectio ideo tam multorum aſſiduam vbiq̃ requirit operã, ꝙ quę pater ædi ficauit: heres parum frugi, paulatim dilabi ſinit ita quod minimo tueri po tuit: ſucceſſor eius de integro impen-dio magno cogitur inſtaurare. quin frequenter etiam quę domus alii ingẽ

Soli lite-rati ad ma giſtratus vocãtur.

Quomõ vtẽtur im-penſe in e-dificiis.

ti ſumptu ſtetit, hanc ali⁹ delicato ani mo contẽnit, eaq́ꝫ neglecta: atq́ꝫ ideo breui collapſa: aliam alibi impẽſis nõ minoribus extruit At apud Vtopienſes compoſitis rebus omnibus: & cõſtituta rep. rariſſime accidit: vti noua collocandis ædibus area deligatur & nõ modo remedium celeriter pręſentib⁹ vicijs adhibetur, ſed etiam imminentibus occurritur. Ita fit, vt minimo labore, diutiſſime perdurent ædificia, & id genus opifices vix habeant interdum quod agant: niſi quod materiam dolare domi & lapides interim quadrare atq́ꝫ aptare iubentur, quo (ſi quod op⁹ incidat) maturi⁹ poſſit exurgere. Iam in veſtibus vide, q̃ paucis operis egeant: primum dum in opere ſunt: corio neglectim aut pellibus amiciuntur quæ in ſeptẽnium durẽt. qũ procedunt in publicum, ſuperinduũt chlamydem veſtẽ, quę rudiores illas veſtes cõtegat: ei⁹ p totã inſulã vn⁹ color eſt. atq́ꝫ is natiuus. Itaq́ꝫ lanei panni: non modo multo minus q̃ vſquam

Quomõ i amictu.

alibi ſufficit:verum is ipſe quoq; mul-
to minoris impendij eſt.at lini minor
eſt labor:eoq; vſus crebrior, ſed in li-
neo ſolus candor:in laneo ſola mundi-
cies conſpicitur:nullũ tenuioris fili p̃-
cium eſt. Itaq; fit, vt quum alibi nuſq̃
vni homini quatuor aut quinq; togæ
laneæ diuerſis coloribus:ac totidẽ ſeri
ciæ tunicę ſufficiãt:delicatorib⁹ paulo
ne decẽ qdẽ:ibi vna quiſq; cõtent⁹ eſt
plærũq; in biẽniũ. Quippe nec cauſa ẽ
vlla cur plures affectet:quas conſecut⁹
neq; aduerſus frig⁹ eſſet munitior:ne-
q; veſtitu videret̃ vl' pilo cultior. Quã
obrem quũ & oẽs vtilibus ſeſe artibus
exerceant:& ipſarũ etiã opera paucio
ra ſufficant:fit nimirũ:vt habũdãte re
rum omnium copia:interdũ in reficiẽ
das (ſi quæ detritę ſunt) vias publicas
immenſam multitudinẽ educãt perſę
pe etiam quum nec talis cuiuſpiã ope
ris vſus occurrat. pauciores horas ope-
randi publice denuntient. neq; em̃ ſu
peruacaneo labore ciues inuitos exer-
cent magiſtratus:quãdoquidem eius

reipub.inſtituto hunc vnum ſcopum in primis reſpicit:vt quoad per publicas neceſſitates licet: q̃ plurimum tēporis ab ſeruitio corporis ad animi libertatē cultūq; ciuib⁹ vniuerſis aſſeratur. In eo em̃ ſitā vitę felicitatē putāt.

¶De commercijs mutuis.

SEd iam quo pacto ſeſe mutuo ciues vtant: quæ pplĩ inter ſe cōmercia: quæq; ſit diſtribuendarū rerū forma videtur explicādum. Quum igitur ex familijs conſtet ciuitas: familias vt plurimū: cognatiōes efficiūt. Nā fœminæ (vbi maturuerit) collocatæ maritis: in ipſorū domicilia cōcedunt. at maſculi filij: ac deinceps nepotes: in familia permanēt: & parentū antiquiſſimo parēt. niſi præ ſenecta mēte parum valuerit. tūc enim ætate proximus ei ſufficitur. Verum ne ciuitas aut fieri infrequentior: aut vltra modum poſſit increſcere: cauetur: ne vlla familia: quarū millia ſex, q̃q; ciuitas: excepto cōuētu: cōplectit:

Numerus ciuium.

pauciores q̃ decẽ: pluresve q̃ ſexdeci puberes habeat. Impuberũ eni nullus prefiniri numerus poteſt. Hic modus facile ſeruatur, tranſcriptis hijs in ra-riores familias, qui in plenioribus ex-creſcunt. At ſi quando in totũ plus iu-ſto abundauerit; aliarũ vrbiũ ſuarũ in-frequentiã reſartiunt. Quod ſi forte p totã inſulã plus ęquo moles intumue-rit, tũ ex qualibet vrbe deſcriptis ciui bus in continente proxĩo vbicunq; in-digenis agri multũ ſupereſt, & cultu vacat: coloniã ſuis ipſorũ legib⁹ propa gant, aſcitis vna terrę indigenis ſi cõ-uiuere ſecũ velint. cũ volentibus cõiũ cti in idẽ vitę iſtitutũ: eoſdẽq; mores, facile coaleſcunt, idq; vtriuſq; populi bono. efficiunt eni ſuis inſtitutis vt ea terra, vtriſq; abũda ſit: quę alteris an-te parca ac maligna videbatur. Renu-entes ipſorum legibus viuere, propel-lunt his finibus quos ſibi ipſi deſcri-bunt. Aduerſus repugnantes, bello cõ fligunt. nã eã iuſtiſſimã belli cauſam ducũt, quũ pp̃lus qſpiã ei⁹ ſoli quo ip̃e

non vtitur, ſed velut inane ac vacuũ poſſidet, alijs tñ q ex naturę pſcripto inde nutriri debeant, vſũ ac poſſeſſionẽ interdicat. Siquando vllas ex ſuis vrbib⁹ aliquis caſus eouſq; iminuerit, vt ex alijs inſulæ partibus ſeruato ſuo cuiuſq; vrbis modo, reſarciri nõ poſſint (quod bis dũtaxat ab omni euo peſtis graſſante ſęuicia fertur cõtigiſſe) remigrantibus e colonia ciuibus replentur Perire eñi colonias potius patiũtur, q̃ vllã ex inſulanis vrbibus iminui. Sed ad conuictũ ciuiũ reuertor. Antiquiſſimus vt dixi pẽeſt familię, miniſtri ſũt vxores maritis, & liberi parentib⁹, atq; in ſũma minores natu maiorib⁹. Ciuitas omnis in quattuor ęquales partes diuiditur, in medio cuiuſq; partis forũ eſt omniũ rerũ. Eo in certas domos opera cuiuſq; familię cõuehunt, atq; i horrea ſingulę ſeorſũ ſpecies diſtributę ſunt. Ab hijs quilibet paterfamilias quibus ipſe ſuiq; opus habent, petit, ac ſine pecunia, ſine oĩ prorſus hoſtimẽto q̃cq̃d petierit, aufert. Qua-

Sic excludi poteſt ocioſa turba miniſtrorum.

re enī negetur quicq̄; quū & oīm rerū abunde ſatis ſit, nec timor vllus ſubſit, ne quiſq̄ pluſq̄ ſit opus flagitare velit? Nā cur ſupuacua petitur⁹ putetur is, qui certū habeat, nihil ſibi vnq̄ defuturū? Nēpe auidū ac rapacē, aut timor carēdi facit, in oī animātū genere, aut in hoie ſola reddit ſupbia, quę gloriæ ſibi ducit, ſupflua rerum oſtentatione cęteros antecellere, qđ vicij genus in Vtopienſiū inſtitutis nullū oino locū habet. Adiuncta ſunt foris (quæ cõmemoraui) fora cibaria in q̄ nō olera mō, fructuſq; & panes cōportātur, ſed piſces pręterea carneſq; & extra vrbē locis appoſitis, vbi fluento tabū ac ſordes eluantur, pecudes occiſæ depurateq; manib⁹ famulorū. nā neq; ſuos ciues patiūtur aſſueſcere laniatu animalium, cuius vſu clementiam (humaniſſimū naturæ noſtræ affectum) paulatim deperire putant, neq; ſordidum quicq̄ atq; immundum, cuius putredine corrupt⁹ aer morbum poſſet inuehere, perferri in vrbem ſinunt.

Rapacitas vnde.

Tabes ac ſordes peſtem inuehit ciuitatibus.

Ex pecudum laniena didicim⁹ & hoies iugulare.

Habet prẹterea quilibet vicus, aulas
quaſdẽ capaces æqualia ab ſeſe inuicẽ
interuallo diſtantes, noie quanq; ſuo
cognitas. Has colũt ſyphogra ntiqua-
rũ vnicuiq; triginta familiæ videlicet
ab vtroq; latere quīdecim ſũt adſcri-
ptę cibũ ibi ſũpturæ. Obſonatores cu-
iuſq; aulę, certa hora conueniunt in fo
rũ, ac relato ſuorũ nũero, cibũ petunt.
Sed prima ratio ęgrotoꝝ habetur, qui
in publicis hoſpitijs curãtur. Nã quat-
tuor habent in ambitu ciuitatis hoſpi
tia, paulo extra muros tã capacia, vt
totidẽ oppidulis æquari poſſint, tũ vt
neq; ęgrotorũ nũerus quãlibet magnꝰ

Cura egro toꝛum.

anguſte collocaretur, & per hoc incõ-
mode, tũ quo hij tali morbo teneren-
tur, cuius contagio ſolet ab alio ad aliũ
ſerpere, longiꝰ ab aliorũ cœtu ſe mo-
ueri poſſint. Hęc hoſpitia ita ſũt inſtru
cta, atq; oibus rebus quę ad ſalutẽ con
ferãt referta, tũ tã tenera ac ſedula cu-
ra adhibetur, tam aſſidua medicorum
peritiſſimorũ pręſentia, vt quum illuc
nemo mittatur inuitus, nemo tamen

fere in tota vrbe ſit, qui aduerſa vale-
tudine laborãs, nõ ibi decũbere q̃ do-
mi ſuę p̃ferat. Quum ægrotorũ obſona
tor cibos ex medicorũ preſcripto rece
perit, deinceps optima queq; inter au
las ęquabiliter ꝓ ſuo cuiuſq; nũero di-
ſtribuunt, niſi q principis, põtificis,
& tranıborũ reſpectus habet ac legato
rũ etiã, & exterorũ oim (ſi q ſunt, qui
pauci ac raro ſunt) ſed hijs quoq; cum
adſunt, domicilia certa atq; inſtructa
parantur. Ad has aulas prãdij cęnæq;
ſtatis horis, tot a ſyphograntia conue-
nit, ęneæ tubę clangore cõmonefacta
niſi q aut in hoſpitijs, aut domi decũ-
bunt. q̃q̃ nemo ꝓhibet, poſtq̃ aulis eſt
ſatis factũ e foro domũ cibũ petere, ſci
unt eni neminẽ id temere facere, nã
& ſi domi prãdere nulli vetitũ ſit, ne-
mo tñ hoc libẽter facit, cũ neq; hone-
ſtũ habeat, & ſtultũ ſit deterioris parã
di prãdij ſumere laborẽ, cũ lautũ atq;
oppiperũ preſto apud aulã, tam ꝓpin-
quũ ſit. In hac aula miniſteria omnia
in quibus paulo plus ſordis aut labo-

Conuiuia cõmunia, ꝓmiſcua q;.

Vt vbiq; libertatis habetur ratio: ne quid fiat a coactis.

Femine miniſtre i côuiuÿs.

ris eſt, obeũt ſerui. Cæterũ coquẽdi parandiq; cibi officiũ, & toti⁹ deniq; inſtruẽdi côuiuij ſolę mulieres exercent cuiuſq; videlicet familię p vices. Tribus pl'ib⁹ ve mẽſis, p nũero côuiuarũ. diſcũbit. Viri ad pietẽ, fœmię exteri⁹ collocãt. vt ſi qd his ſubiti oboriat mali, (q d vterum gerẽtibus interdũ ſolet accidere) impturbatis ordinibus exurgãt, atq; inde ad nutrices abeãt. Sedent illę qdẽ ſeorſũ cũ lactentib⁹ i cænaculo quodã ad id deſtinato, nũq̃ ſine foco atq; aq̃ mũda, nec abſq; cunis interim, vt reclinare liceat infãtulos, & ad ignẽ, cũ velint, exemptos faſciis libertate ac ludo reficere. Suę q̃q; ſoboli nutrix eſt, niſi aut mors, aut morbus impediat, id cũ accidit vxores ſyphograntorũ ppere nutricẽ q̃runt, nec id difficile eſt. Nã quę id pſtare poſſunt, nulli officio ſeſe offerũt libẽtius, qm̃ & om̃s eã miſericodiã laude pſequũtur, & q educat, nutricẽ parẽtis agnoſcit loco. In ãtro nutricũ cõſidẽt pueri oẽs, q primũ luſtrũ non expleuere, cęteri im

Laude et officio ciues optime inuitãtur ad recte agẽdũ

puberes, quo in nũero ducũt qcũqꝫ ſe xus alterius vtriꝰ intra nubiles annos ſunt, aut miniſtrant diſcũbẽtibus aut q per ętatem nondum valent, adſtant tamen, atqꝫ id ſummo cum ſilentio. vtriqꝫ quod a ſedentibus porrigitur, eo veſcunt, nec aliud diſcretum prandendi tempus habent. In medio primę mẽſę, qui ſummus locus eſt, & cui (Nam ea menſa ſuprema in parte cænaculi tranſuerſa eſt) totus conuentus conſpicitur: Syphograntꝰ cũ vxore cõſidet. His adiũgũtur duo ex natu maximis. ſedẽt eñi per oms menſas quaterni: At ſi templũ in ea ſyphogrãtia ſitũ eſt ſacerdos eiuſqꝫ vxor ita cũ ſyphogranto ſedent vt præſideant. Ab vtraqꝫ parte collocantur iuniores: poſt ſenes rurſus: atqꝫ hoc pacto per totam domũ & ęquales iter ſe iũgunt & diſſimilibꝰ tñ imiſcent: qđ ideo ferũt inſtitutum: vt cenũ grauitas ac reuerẽtia (quũ nihil ita i mẽſa fieri diciue pt vt eos ab oi pte vicinos effugiat) iuniores ab improba verborũ geſtuũqꝫ licentia

Educatio ſobolis.

Sacerdos ſupra principem: At nunc etiã et epiſcopi ijs manci piorum vice ſunt.

Iuniores maioribus admixti.
Senũ habita ratio.
Id hodie vix monachi obſeruant
Sermões i côuiuĳs.

cohibeat. Ciborum fercula non a primo loco deinceps apponuntur: ſed ſenioribus primum omnibus (quorum inſignes loci ſunt) optimus quiſq; cibus infertur. deinde reliquis ęqualiter miniſtratur. At ſenes lauticias ſuas (quarum non tanta erat copia vt poſſet totam per domum affatim diſtribui) p ſuo arbitratu circunſedentibus impartiuntur. Sic & maioribus natu ſuus ſeruatur honos: & commodi tãtũdem tamen: ad omneis peruenit. Omne prandium cænamq; ab aliqua lectione auſpicantur. quę ad mores faciat: ſed breui tamen ne faſtidio ſit. Ab hac ſeniores: honeſtos ſermones: ſed neq; triſtes nec infacetos ingerunt. At nec longis logis totum occupant prãdium: quin audiunt libenter iuuenes quoq;. Atq; adeo de induſtria prouocãt: quo & indolis cuiuſq; & ingenij per conuiuij libertatem prodentis ſeſe: capiant experimẽtum. Prandia breuiſcula ſunt: cænæ largiores: quod labor illa: has ſõnus & nocturna quies excipit: quam

Id hodie mendici damnant.

illi ad ſalubrem concoctionem magis efficacem putãt. Nulla cæna ſine muſica tranſigitur, nec vllis caret ſecunda menſa bellariis. odores incendunt & vnguenta ſpergunt. nihilq; non faciunt: quod exhilarare conuiuas poſſit: ſunt enim hanc in partem aliquanto procliuiores: vt nullum voluptatis genus (ex quo nihil ſequatur incommodi) cenſeant interdictum. Hoc pacto igitur in vrbe conuiuunt: at ruri: qui longius ab ſeſe diſſiti ſunt: omnes domi quiſq; ſuæ commendunt. Nulli enim familiæ quicq̃ ad victum deeſt: quippe a quibus id totum venit quo veſcantur vrbici.

Muſica in cõuiuio.

Voluptas innoxia nõ aſpnanda.

De peregrinatione Vtopienſium.

AT ſi quos aut amicorũ alia in vrbe commorantiũ: aut ipſius etiam videndi loci deſyderium cœperit a ſyphograntis ac tranıboris ſuis veni am facile impetrãt niſi ſi q̃s

vſus impediat. Mittitur ergo ſimul numerus aliquis cum epiſtola princi= pis:quæ & datam peregrinandi copiã teſtatur:& reditus diem præſcribit. Vehiculum datur cum ſeruo publico: qui agat boues & curet. cæterum niſi mulieres in cœtu habeant:vehiculum velut omnis & impedimẽtum:remit= titur. Toto itinere cum nihil ſecum ef ferant:nihil deſit tamen vbiq; enim domi ſunt. Si quo in loco diutius vno die commorentur: ſuam ibi quiſq; ar= tem exercet:atq; ab artis eiuſdem opi ficibus:humaniſſime tractantur. Si ſe met authore quiſq̃ extra ſuos fines va getur:deprehenſus ſine principis di= plomate:contumelioſe habitus:profu gitiuo reducit̃: caſtigatus acriter, idẽ/ auſus denuo, ſeruitute plectit̃. Quod ſi quem libido inceſſat per ſuæ ciuita= tis agros palandi: venia patris & con ſẽtiente coniuge: non prohibetur. Sed in quodcunq; rus peruenerit: nullus ante cibus datur, q̃ ante meridianum operis penſum. (aut quantum ante

cænam ibi laborari ſolet) abſoluerit Hac lege quouis intra ſuæ vrbis fines ire licet. Erit enim non minus vtilis vrbi: q̃ ſi in vrbe eſſet. Iam videtis q̃ nulla ſit vſq̃ ociandi licentia nullus inertiæ prætextus. nulla taberna vinaria: nulla ceruiſiaria: nuſq̃ lupanar: nulla corruptelæ occaſio: nullæ latebræ, conciliabulum nullũ: ſed omnium præſentes oculi neceſſitatem aut conſueti laboris, aut ocij non inhoneſti faciunt. Quem populi morem neceſſe eſt omnium rerum copiam ſequi: atq; ea quum æquabiliter ad omnes perueniat: fit nimirũ: vt inops eſſe nemo aut mendicus poſſit. In ſenatu Amaurotico (quem vti dixi terni quotannis omni ex vrbe frequentant) vbi primũ conſtiterit: quę res quoq; loco abundet, rurſum cuius alicubi malignior prouentus fuerit: alterius inopiam, alterius protinus vbertas explet: atq; id gratuito faciunt, nihil viciſſim ab his recipientes quibus donant. Sed quæ de ſuis

O ſanctã rẽpublicã & vel chriſtianis imi-

Æquabilitas facit vt om̃ibus ſufficiat.

reb⁹ vnicuipiam vrbi dederint, nihil ab ea repetẽtes, ab alia cui nihil impẽderunt, quibus egent accipiunt. Ita tota inſula velut vna familia eſt. At poſtq̃ ſatis prouiſum ipſis eſt, (quod non antea factum cenſent q̃ in bienni um propter anni ſequentis euentum proſpexerint) tum ex his quæ ſuperſunt, magnam vim frumenti, mellis: lanæ, lini: ligni, cocci: & conchylioꝝ: vellerum, ceræ: ſeui, corij, ad hæc animalium quoq; in alias regiões exportant: quarum rerum omnium, ſeptimam partem in opibus eius regionis dono dant, reliquam precio mediocri venditant, quo ex commercio, nõ eas modo merces, quibus domi egent (nã id fere nihil eſt præter ferrum) ſed argenti atq; auri præterea: magnã vim in patriam reportant. Cuius rei diutina conſuetudine ſupraq̃ credi poſſit: vbiq; iam earum rerum copia abundant. Itaq; nunc parum penſi habẽt, præſente ne pecunia an in diem vendant, multoq; maximam partem ha-

Reſpublica nihil aliud q̃ magna quedã familia eſt.

Negociatio vtopieſium

beant in nominibus, in quib⁹ tamẽ fa ciendis non priuatorum vnq̃: ſed con- fectis ex more inſtrumentis, publicã vrbis fidem ſequuntur. Ciuitas vbi ſo lutionis dies aduenerit, a priuatis de- bitoribus exigit creditũ: atq; in æra- rium redigit, eiuſq; pecuniæ quoad ab Vtopienſibus repetatur vſura frui- tur. Illi maximam partem nunq̃ repe tunt. Nam quæ res apud ſe nullũ ha- bet vſum: eam ab his auferre, quibus vſui eſt: haud æquum cenſent. Cæte- terum ſi res ita poſcat: vt eius aliquã partem alij populo mutuã daturi ſint tum demum poſcunt, aut quum bel- lum gerendum eſt, quam in rem vnã totum illum theſaurum quem habẽt domi ſeruant: vti aut extremis in pe- riculis: aut in ſubitis preſidio ſit. po- tiſſimum quo milites externos (quos libẽtius q̃ ſuos ciues obijciũt diſcrimi ni) immodico ſtipendio conducant: gnari, multitudinem pecuniæ hoſtes ipſos plerumq; mercabiles: & vel pro ditione vel infeſtis etiam ſignis inter

Vt nuſq; nõ memi- nerunt ſue cõmunita- tis.

Qua rati one poſſit eſſe vilis pecunia.

Satius eſt bellũ pe cunia aut

arte decli-nare: q̃ int'ta ſãguis humani iactura ge rere.

Artificẽ

ſe committi: Hanc ob cauſam inæſti-mabilem theſaurum ſeruant at non vt theſaurum tamen: ſed ita habent: quomodo me narrare profecto deter-ret pudor, metuentem ne fidem ora tio non ſit habitura: quod eo iuſtius vereor: quo magis mihi ſum conſci⁹, niſi vidiſſem præſens q̃ ægre potuiſ-ſem ipſe perduci, vt alteri idem re-cenſenti crederem. Neceſſe eſt enim fere q̃ quicq; eſt ab eorum qui audiũt moribus alienum, tam idem procul illis abeſſe a fide. q̃q̃ prudens rerum æſtimator, minus fortaſſe mirabitur, quum reliqua eorum inſtituta, tam longe ab noſtris differant: ſi argenti quoq; atq; auri vſus ad ipſorum poti⁹: q̃ ad noſtri moris rationem accom-modetur. Nempe quum pecunia nõ vtantur ipſi: ſed in eum ſeruent euen tum, qui vt poteſt vſu venire, ita fieri poteſt vt nunq̃ incidãt. Interim aurũ argentumq; (vnde ea fit) ſic apud ſe habent, vt ab nullo pluris æſtimetur q̃ rerum ipſarũ natura meretur: quã

quis non videt q̃ longe infra ferrum ſunt? vt ſine quo non hercle magis, q̃ abſq; igni atq; aqua viuere mortales queant. quum interim auro argẽtoq; nullum vſum (quo non facile careamus) natura tribuerit, niſi hominum ſtulticia, precium raritati feciſſet. Quin contra: velut parens indulgentiſſima optima quæq; in propatulo poſuerit, vt aeream, aquam ac tellurem ipſam. Longiſſime vero vana ac nihil profutura ſe mouerit. Ergo hæc metalla ſi apud eos in turrim aliquam abſtruderentur, princeps ac ſenatus in ſuſpitionẽ venire poſſet (vt eſt vulgi ſtulta ſollertia) ne deluſo per techam populo: ipſi aliquo inde commodo fruerentur. Porro ſi phylas inde aliaq; id genus opera fabre excuſa conficerent: ſi quando incidiſſet occaſio, vt conflanda ſint rurſus atq; in militum eroganda ſtipendium, vident nimirum fore, vt ægre patiant̃ auelli, quæ ſemel in delicijs habere cœpiſſent His rebus vti occurrant: excogita-

Aurũ ferro vilius quantum ad vſuʒ attinet.

uere quandam rationem : vt reli=
quis ipſorum inſtitutis conſentane=
am : ita ab noſtris (apud quos au=
rum tanti ſit ac tam diligenter con
ditur) longiſſime abhorrentem. eoq́
niſi peritis non credibilem Nam quū
in fictilibus e terra vitroq́ elegan=
tiſſimis quidem illis, ſed vilibus ta=
men edant bibantq́, ex auro atq́
argento non in communibus aulis
modo : ſed in priuatis etiam domi=
bus : matellas paſſim ac ſordididiſſima
quæq́ vaſa conficiunt. Ad hęc ca
thenas & craſſas compedes, quib⁹
cohercent ſeruos : iiſdem ex metal=
lis operantur. poſtremo quoſcunq́
aliquid crimen infames facit : ab ho
rum auribus anuli dependent aurei
digitos aurum cingit, aurea torques
ambit collum, & caput deniq́ auro
vincitur. ita omnibus curant mo=
dis, vti apud ſe aurum argentumq́
in ignominia ſint : atq́ hoc pacto
fit, vt hæc metalla : quæ cætere gen
tes non minus fere dolẽter ac viſcera

O magnificā auri cō tumeliam.

Aurum geſtamen infamium.

ſua diſtrahi patiuntur, apud Vtopieñ ſi ſemel omnia res poſtularet efferri, nemo ſibi iacturam vnius feciſſe aſſis videretur. Margaritas præterea legũt in littoribus, quin in rupibus quibuſdam adamantes ac pyropos quoq;. neq; tamen quęrunt, ſed oblatos caſu, perpoliuntur. His ornant infantulos, qui vt primis puericię annis, talibus ornamentis gloriantur, ac ſuperbiunt, ſic vbi pluſculum accreuit ætatis, cũ animaduertunt eiuſmodi nugis non niſi pueros vti, nullo parentum monitu, ſed ſuomet ipſorum pudore deponũt. non ali ter ac noſtri pueri quum grandeſcunt, nuces, bullas, & pupas abijciunt. Itaq; hæc tam diuerſa ab reliquis gentibus inſtituta, q̃ diuerſas itidem animorum affectiones pariant, nunq̃ æque mihi atq; in Anemoliorum legatis inclaruit. Venerunt hi Amaurotum (dum ego) aderam, & quoniam magnis de rebus tractatum veniebãt, aduentum eorum terni illi ciues, ex qualibet vrbe preuenerunt, ſed oms

Gemme puerorũ delicie.

Elegãtiſſima fabula.

finitimarum gentium legati, qui eo ante appulerant, quib⁹ Vtopienſium perſpecti mores erant, apud quos ſũptuoſo veſtitui nihil honoris haberi itelligebant, ſericum contemptui eſſe, aurum etiam infame ſciebant, cultu q̃ poterãt modeſtiſſimo venire conſueuerant. At Anemolij, quod lõgius aberant, ac minus cum illis commercij habuerãt, quũ accepiſſent, eodem omnes, eoq; rudi corporis cultu eſſe, perſuaſu nõ habere eos, quo nõ vtebãtur, ipſi etiã ſuperbi magis, q̃ ſapientes, decreuerunt apparatus elegantia, deos quoſdam repræſentare, & miſerorũ oculos Vtopienſium ornat⁹ ſui ſplendore perſtringere. Itaq; ingreſſi ſunt legati tres, cũ comitibus centum, omnes veſtitu verſicolori, pleriq; ſerico, legati ipſi (nam domi nobiles erãt) amictu aureo, magnis torquibus, & in auribus aureis, ad hæc anulis aureis ĩ manib⁹, monilibus inſuper appẽſis in pileo, quæ margaritis ac gẽmis affulgebant, omnibus poſtremo rebus orna

ti,quę apud Vtopienſes aut ſeruorum ſupplicia, aut īfamium dedecora, aut puerorum nugamēta fuere. Itaq; operępreciũ erat videre, quo pacto criſtas erexerint, vbi ſuum ornatum cum Vtopiēſium veſtitu (nam ī plateis ſeſe populus effuderat) contulere. contraq; non minus erat voluptatis conſiderare. q̄ longe ſua eos ſpes expectatioq; feſellerat, q̄q; longe ab ea exiſtimatiōe aberāt, quā ſe cōſecuturos putauerāt. Nempe Vtopienſium oculis omniũ, exceptis præterq̄ paucis, qui alias gētes aliqua idonea de cauſa inuiſerant, totus ille ſplendor, apparatus pudēdꝰ videbatur, & infimum quēq; pro dominis reuerenter ſalutantes, legatos ipſos ex aurearum vſu catenarum pro ſeruis habitos, ſine vllo ꝑſus honore prætermiſerunt. Quin pueros quoq; vidiſſes, qui gemmas ac margaritas abiecerāt, vbi ī legatorũ pileis affixas conſpexerunt, compellare matrem ac latꝰ fodere, En mater, q̄ magnꝰ nebulo margaritis adhuc & gēmulis vtitur

ac ſi eſſet puerulus? At parēs ſerio etiā illa, tace inquit fili, eſt opinor quiſpiā e morionibus legatorum. Alij cathenas illas aureas reprehendere, vtpote nullius vſus, quippe tā graciles, vt eas facile ſeruus infringere, tam laxas rurſus, vti quum fuerit libitum, poſſit excutere, & ſolut⁹ ac liber quouis aufugere. Verum legati poſtq̄ ibi vnum atq; alterū diem verſati tantam auri vim i tanta vilitate cōſpexerunt, nec in minore cōtumelia, q̄ apud ſe honore habitam vidiſſent, ad hæc in vnius fugitiui ſerui cathenas compedeſq; plus auri, atq; argenti congeſtum, q̄ totus ipſorum trium apparatus conſtiterat, ſubſidētibus pēnis omnē illum cultū, quo ſeſe tam arroganter extulerant, pudefacti ſepoſuerunt. Maxime vero poſtq̄ familiarius cum Vtopiēſibus colloquuti, mores eorum atq; opiniones didicere, mirantur illi ſiquidē quenq̄ eſſe mortalium quem exiguę gemmulæ aut lapilli dubius oblectet fulgor, cui quidem ſtellam aliquam atq; ipſū

Dubi⁹ dixit: ob gemmas facticias aut certe dubium dixit exiguū ac malignū.

deniq; ſolem liceat intueri, aut quẽq̃ tam inſanum eſſe, vt nobilior ipſe ſibi ob tenuioris lanę filum videatur: ſiquidem hanc ipſam (quantumuis tenui filo ſit) ouis olim geſtauit, nec aliud tamen interim, q̃ ouis fuit. Mirantur itẽ aurum ſuapte natura tam inutile, nũc vbiq; gentium æſtimari tanti, vt homo ipſe per quem, atq; adeo in cuius vſum id precij obtinuit, minoris multo q̃ aurum ipſum æſtimetur, vſq; adeo, vt plumbeus quiſpiam, & cui non plus ingenij ſit q̃ ſtipiti, nec min⁹ etiã improbus q̃ ſtultus, multos tamen & ſapientes & bonos viros in ſeruitutẽ habeat, ob id dũtaxat, q̧ ei magn⁹ cõtigit aureorũ numiſmatum cumulus quem ſi qua fortuna, aut aliqua legũ ſtropha (quę nihil minus ac fortuna ipſa ſummis ima pmiſcet) ab hero illo ad abiectiſſimum totius familiæ ſuæ nebulonem trãſtulerit, fit nimirum paulo poſt, vt in famuli ſui famulicium cõcedat, velut appendix additamentũq; numiſmatum. Cęterum multo ma-

Quã vere et q̃ apte.

Quanto pl⁹ ſapiũt Vtopiani ꝙ chriſtianoꝝ vulg⁹

gis eorum mirantur ac deteſtantnr inſaniam qui diuitibus illis, quibus neq; debent quicq̃, neq; ſunt obnoxij, nullo alio reſpectu q̃ ꝙ diuites ſunt, honores tantum non diuinos impendunt, idq; cum eos tam ſordidos atq; auaros cognoſcunt, vt habeant certo certius ex tanto numerorum cumulo, viuentibus illis ne vnum quidem nummulum vnq̃ ad ſe venturum. Has atq; huiuſmodi opiniones partim ex educatione conceperunt. in ea educti rep. cui⁹ inſtituta lõgiſſime ab his ſtultitiæ generib⁹ abſunt, partim ex doctrina & literis. Nam & ſi haud multi cuiuſq; vrbis ſunt, qui cæteris exonerati laboribus, ſoli diſciplinæ deputantur. hij videlicet in quibus a puericia egregiam idolem, eximium ingeniũ, atq; animum ad bonas artes propenſum deprehendere, tamẽ omnes pueri literis imbuũtur & populi bona pars viri, fœminæq;, per totam vitam, horas illas quas ab operibus liberas diximus, in literis collocant, Diſciplinas

ipſorum lingua perdiſcunt. eſt enim neq; verborum inops, nec inſuauis auditu, nec vlla fidelior animi interpres eſt. eadem fere (niſi ꝙ vbiq; corruptior, alibi aliter) magnam eius orbis plagam peruagatur. Ex omnibus his philoſophis quorum nomina ſunt in hoc noto nobis orbe celebria, ante noſtrũ aduentum ne fama quidem cuiuſq̃ eo peruenerat, & tñ i muſica, dialecticaq;, ac nũerandi & metiẽdi ſciẽtia, eadẽ fere quæ noſtri illi veteres inuenere, Cæterum vt antiquos omnibus prope rebus exæquant, ita nuperorum inuentis dialecticorum longe ſunt impares. Nam ne vllam quidem regulam inuenerunt earum, quas de reſtrictionibus, amplificationibus ac ſuppoſitionibus acutiſſime excogitatis in paruis logicalibus paſſim hic ediſcunt pueri. Porro ſecundas intentiones tam longe abeſt, vt inueſtigare ſufficerint, vt nec hominẽ ipſũ in cõmuni quẽ vocãt q̃q̃ (vt ſcitis) plane coloſſeum & quouis gigãte maiorẽ tũ a no-

Studia et diſcipline Vtopieſiũ

Muſica.
Dialtica.
Aritmetica.

Apparet hoc loco ſubeſſe naſum.

bis p̃terea digito demonſtratum, ne-
mo tamen eorum videre potuerit. At
ſunt in aſtrorum curſu, & cœleſtium
orbium motu, peritiſſimi. Qui inſtru-
menta quoq; diuerſis figuris ſolerter
excogitarunt, quibus ſolis ac lunæ, &
cæterorũ itẽ aſtrorũ q̃ ĩ ipoꝝ horizõte
viſuntur, motiones ac ſitus exactiſſi-
me comprehenſos hñt, cæterum ami
citias atq; errantium diſſidia ſiderũ,
ac totam deniq; illam ex aſtris diuinã
di impoſturam ne ſomniant quidem.
Imbres, ventos ac cæteras tempeſta-
tum viciſſitudines, ſignis quibuſdam
longo perſpectis vſu præ ſentiũt. Sed
de cauſis earum rerum omnium & de
fluxu maris eiuſq; falſitate, & in ſum-
ma de cœli mundiq; origine, ac natu-
ra partim eadem quæ veteres philoſo
phi noſtri diſſerunt, partim vt illi in-
ter ſe diſſident, ita hij quoq; dum no-
uas rerum rationes afferunt, ab omni-
bus illis diſſentiunt, nec inter ſe tamẽ
vſq; quaq; conueniunt. In ea philoſo-
phiæ p̃te qua de moribus agitur, eadẽ

Aſtrolog.

At hĩ re-gnant iter chriſtiãos hodie.

Phyſica omniũ incertiſſĩa.

Ethica.

illis diſputantur quę nobis, de bonis animi querunt & corporis, & externis tum vtrum boni nomen omnibus his an ſolis animi dotibus conueniat, de virtute diſſerũt, ac voluptate, ſed oĩm prima eſt ac princeps controuerſia, qua nam in re, vna pluribuſve ſitam hominis felicitatem putent. At hac in re propenſiores æquo videntur in factionem voluptatis aſſertricem, vt qua vel totam vel potiſſimam felicitatis humanę partem definiant. Et quo magis mireris ab religiõe quoq; (quæ grauis & ſeuera eſt fereq; triſtis & rigida) petunt tamen ſententiæ tam delicatæ patrocinium. Neq; eñ de felicitate diſceptant vnq̃, quin principia quędam ex religiõe deprompta, tum philoſophia q̃ rationibus vtitur coniungant, ſine quibus ad veræ felicitatis inueſtigationem, mancam atq; imbecillam per ſe rationem putant. Ea principia ſunt huiuſmodi. animã eſſe immortalem ac dei beneficentia ad felicitatem natam, virtutibus ac bene-

Ordo bonorum.

Fines bonorum.

Vtopiani felicitatẽ honeſta voluptate metiũtur.

Principia phĩe e religione petẽda.

Theologi a Vtopienſium.

Animorũ immortalitas de qua hodie non pauci etiã chriſtiani dubitant.

Ut nō qui factis noſtris prēmia poſt hanc vitam flagitijs deſtinata ſupplicia. Hæc tā etſi religionis ſint, ratione tamen cen ſēt, ad ea credenda, & concedēda per duci, quibus e medio ſublatis, ſine vlla cunctatione pronuntiant, neminē eſſe tam ſtupidum, qui non ſentiat petēdam ſibi per fas ac nephas voluptatem. hoc tātum caueret ne minor voluptas obſtet maiori, aut eam pſequatur, quam inuicem retaliet dolor. Nā virtutem aſperam ac difficilem ſequi: ac nō abigere modo ſuauitatem vitæ: ſed dolorem etiam ſponte perpeti, cuius nullū expectes fructum (quis em̄ poteſt eſſe fruct⁹ ſi poſt mortem nihil aſſequeris quum hanc vitam totam inſuauiter hoc eſt miſere traduxeris) id vero dementiſſimum ferunt. Nunc vero non in omni voluptate felicitatem: ſed in bona atq; honeſta ſitam putant. ad eam enim velut ad ſummum bonum, naturam noſtrā ab ipſa virtute pertrahi, cui ſola aduerſa factio felicitatē tribuit. Nēpe virtutē

Ut nō qui uis expetē da voluptas ita nec doloꝛ affectādus niſi virtutis cauſa.

definiunt : ſecundum naturam viue re, ad id ſiquidem adeo inſtitutos eſſe nos. Eum vero naturæ ductũ ſequi, quiſquis in appetendis fugiendiſq; rebus obtemperat rationi. Rationem porro, mortales primum omnium in amorem, ac venerationem diuinæ maieſtatis incendere: cui debemus & quod ſumus, & q compotes eſſe felicitatis poſſumus: ſecundum id commonet atq; excitat nos, vt vitam q̃ licet minime anxiam, ac maxime lætam ducamus ipſi : cæteriſq; omnibus ad idẽ optinendum, adiutores nos pro naturæ ſocietate præbeam⁹. Neq; enim quiſq̃ vnq̃ fuit tã triſtis ac rigid⁹ aſſecla virtutis:& oſor voluptatis:q ita labores, vigilias, & ſqualores indicat tibi, vt non idẽ aliorũ inopiã, atq; incõmoda leuare: te p tua virili iubeat, & id laudãdũ humanitatis nomine cenſeat: hoĩem homi, ſaluti ac ſolacio eſſe: ſi humanum eſt maxime(qua virtute nulla eſt hoi magis ppria)alioꝝ mi

Hoc iuxta ſtoicos.

At nunc q̄dam accerſunt dolores velut i his ſita ſit religio:cū ferendi potius ſint ſi incidāt ad pietatis officiū tendēti aut nature neceſſitate accidant.

tigare moleſtiam: & ſublata triſticia vitæ iucūditati:hoc eſt voluptati reddere,qd ni natura quenq; inueſtiget vt ſibimet idē præſtet? Nam aut mala eſt vita iocunda:id eſt voluptaria: quod ſi eſt:non ſolum neminem ad eā debes adiutare:ſed omnibus vtpote noxiam ac mortiferam:quantum potes adimere,aut ſi cōciliare aliis eam vt bonam,non licet modo,ſed etiam debes cur non tibi in primis ipſi? cui non minus propicium eſſe te q̄ aliis decet. Neq; enim quum te natura moneat,vti in alios bonus ſis: eadem te rurſus iubet: in temet ſeuum atq; inclementem eſſe. Vitam ergo iucūdam inquiunt: id eſt voluptatem tāq̄ operationum omnium finem ipſa nobis natura præſcribit: ex cuius præſcripto viuere, virtutem definiunt. At quum natura mortales inuitet ad hilarioris vitæ mutuum ſubſidiū(qd certe merito facit. Neq; enim tam ſupra generis humani ſortem quiſq̄ eſt: vt ſolus naturæ curæ ſit,quæ vniuer-

ſos ex æquo fouet, quos eiuſdem for=
mæ communione complectitur) eadẽ
te nimirum iubet etiã atq; etiam ob=
ſeruare, ne ſic tuis commodis obſecun
des: vt aliorum procures incommoda
Seruanda igitur cenſent non inita ſo= Pacta et leges.
lum inter priuatos pacta, ſed publicas
etiam leges: quas aut bon⁹ princeps
iuſte promulgauit: aut populus: nec
oppreſſus tyrannide, nec dolo circun=
ſcriptus: de partiendis vitæ commo=
dis, hoc eſt materia voluptatis: com=
muni conſenſu ſanxit. Hijs inoffenſis
legibus tuum curare commodum: pru
dentia eſt, publicum præterea, pieta=
tis. Sed alienam voluptatem ꝑreptũ
ire: dũ cõſequare tuam: ea vero iniu=
ria eſt: contra tibi aliquid ipſi deme=
re: quod addas alijs: id demũ eſt hu=
manitatis ac benignitatis officiũ, qđ Officia vite mutua.
ipſum, nunq̃ tãtum aufert commodi:
quantum refert. Nam & beneficiorũ
viciſſitudine penſatur, & ipſa benefa=
cti conſcientia: ac recordatio charita=
tis eorum & beneuolentiæ quibus be=

neſeceris, pl⁹ voluptatis affert animo q̃ fuiſſet illa corporis, qua abſtinuiſti. poſtremo (quod facile perſuadet aniſmo libenter aſſentienti religio) breuis & exiguæ voluptatis vicem: ingenti ac nunq̃ interituro gaudio rependit deus. Itaq; hoc pacto censent: & excuſſa ſædulo & perpenſa re oẽs actiones noſtras: atq; in his virtutes etiam ipſas, voluptatem tandem, velut finẽ: felicitatemq; reſpicere.

Volupta quid.

Voluptatem appellant omnem corporis animiue motum ſtatumq; in quo verſari natura duce delectet. Appetitionem naturæ: non temere addunt. Nam vt quicquid natura iucundum

Falſe voluptates.

eſt: ad quod neq; per iniuriam tenditur, nec iucũdius aliud amittitur, nec labor ſuccedit: non ſenſus modo ſed recta quoq; ratio perſequitur, ita quæ præter naturam dulcia ſibi mortales vaniſſima conſpiratione confingunt. (tanq̃ in ipſis eſſet perinde res ac vocabula commutare) ea omnia ſtatuunt adeo nihil ad felicitatẽ facere, vt plu-

rimum officiant etiã:vel eo,quod quibus ſemel inſederunt: ne veris ac genuinis oblectamẽtis vſq̃ vacet locus: totum prorſus animum falſa voluptatis opinione præoccupant.Sunt enim perq̃ multa:quæ quum ſuapte natura nihil contineant ſuauitatis,imo bona pars amaritudinis etiam plurimum, peruerſa tum improbarum cupiditatum illecebra:non pro ſummis tantũ voluptatibus habeantur:verumetiam inter precipuas vitæ cauſas numerentur.In hoc adulterinæ voluptatis genere:eos collocant,quos ante memoraui:qui quo meliorem togam habent eo ſibi meliores ipſi vidẽtur: qua vna in re, bis errãt.Neq; ei minꝰ falſi ſunt ꝙ meliorem putant togam ſuam,q̃ ꝙ ſe.Cur enim ſi veſtis vſum ſpectes:te nuioris fili lana, pſtet craſſiori? at illi tamen,tanq̃ natura non errore pcellerent:attollũt criſtas:& ſibimet quoq; præcij credunt/inde nõ nihil accedere: eoq; honorem: quem vilius veſtiti ſperare non eſſent auſi elegan-

Error eorum qui ſibi ob cultũ placent.

tiori togæ:velut ſuo iure exigũt,& p̃termiſſi negligentius indignãtur. At hoc ipſum quoq;:vanis & nihil profuturis honoribus affici:an non eiuſdem inſcitiæ eſt?Nam quid naturalis & veræ voluptatis affert nudatus alterius vertex:aut curuati poplites? hoccine tuorum poplitum dolori medebitur? aut tui capitis phreneſim leuabit?in hac fucatæ voluptatis imagine,mirũ q̃ ſuauiter inſaniunt hi,qui nobilitatis opinione ſibi blandiuntur ac plaudunt,q̄ eiuſmodi maioribus naſci cõtigerit:quorum longa ſeries diues(neq; enim nunc aliud eſt nobilitas)habita ſit:præſertim in prædijs, nec pilo quidem minus ſibi nobiles videntur, etiam ſi maiores nihil inde reliquerit aut relictum ipſi obligurierint. Hijs adnumerant eos,qui gemmis ac lapillis vt dixi capiuntur,ac dij quodammodo ſibi videntur facti: ſi quando eximium aliquem conſequantur: ei⁹ preſertim generis: quod ſua tempeſtate; maximo apud ſuos; æſtimetur.

Stulti honores.

Vana nobilitas.

Stultiſſima voluptas ex gemmis.

Opinio hominum ꝑcciũ addita vt adimit gẽmis

Neq; enim apud omnes:neq; omni tẽpore: eadem genera ſunt in precio. Sed nec niſi exemptum auro ac nudũ comparant. Imo ne ſic quidem, niſi adiurato venditore: & preſtanti cautionem, veram gemmam ac lapidem verum eſſe:tam ſolliciti ſunt:ne oculis eorum: veri loco adulterinus imponat At ſpectaturo tibi: cur minus prębeat oblectamẽti factitius,quem tuus oculus nõ diſcernit a vero? Vterq; ex ęquo valere debet tibi, non minus hercle q̃ cæco.Quid hi qui ſuperfluas opes adſeruant:vt nullo acerui vſu: ſed ſola cõtemplatione delectentur:num veram percipiunt: an falſa potius voluptate luduntur?aut hi qui diuerſo vicio: aurum quo nunq̃ ſint vſuri, fortaſſe nec viſuri amplius,abſcondunt: & ſolliciti ne perdant: perdũt.Quid enim aliud eſt, vſibus demptum tuis & omnium fortaſſe mortalium:telluri reddere? & tu tamen abſtruſo theſauro, velut animi iam ſecurus,læticia geſtis. Quem ſi quis furto ſuſtulerit, cuius tu igna-

Mira ſi- ctio & aptiſſima.

rus furti:decem poſt annis obieris: toto illo decennio, quo ſubtractæ pecuniæ ſuperfuiſti:quid tua retulit: ſurreptũ an ſaluum fuiſſe? vtroq; certe modo tantundem vſus ad te peruenit,

Alea Venatio.

Ad has tam ineptas læticias, aleatores (quorum inſaniam auditu non vſu cognouere) venatores præterea: atq; aucupes: adiungunt. Nam quid habet inquiunt voluptatis:talos in alueum proijcere,quod toties feciſti: vt ſi quid voluptatis ineſſet: oriri tamen potuiſſet ex frequẽti vſu ſacietas: aut quæ ſuauitas eſſe poteſt: ac non faſtidium potius:in audiendo latratu atq; vlulatu canum? aut qui maior voluptatis ſenſus eſt,cum leporem canis inſequitur: q̃ quum canis canem? nempe idem vtrobiq; agitur:accurritur enim ſi te curſus oblectet. At ſi te cedis ſpes & laniatus expectatio ſub oculis peragendi retinet: miſericordiam potius mouere debet: ſpectare: lepuſculum a cane: imbecillum, a validiore: fugacem ac timidum a feroce, Inno-

xium deniq; a crudeli diſcerptum. Itaq; Vtopienſes totum hoc venandi exercitium, vt rem liberis indignam, in lanios (quam artem per ſeruos obire eos ſupra diximus) reiecerunt. Infimam enim eius partem eſſe venationem ſtatuunt, reliquas eius partes & vtiliores & honeſtiores vt quæ & multo magis conſeruant, & animalia neceſſitatis dumtaxat gratia perimant, quum venator ab miſeri animalculi cede ac laniatu: nihil niſi voluptatem petat, quam ſpectandæ necis libidinem in ipſis etiam beſtijs, aut ab animi crudelis affectu cenſent exoriri, aut in crudelitatem deniq;, aſſiduo tam efferæ voluptatis vſu defluere. Hæc igitur & quicquid eſt eiuſmodi (ſunt enim innumera) q̃q̃ pro voluptatibus mortalium vulgus habeat, illi tamen quum natura nichil inſit ſuaue, plane ſtatuunt, cum vera voluptate nichil habere commercij. Nam quod vulgo ſenſum iucunditate perfundunt (quod voluptatis opus

At hec hodie ars eſt deoꝛũ aulicoꝛum.

videtur) nihil de ſententia decedunt. non enim ipſius rei natura, ſed ipſorũ peruerſa conſuetudo in cauſa eſt cuius vicio fit, vt amara pro dulcibus ample ctantur. non aliter ac mulieres grauidæ picem & ſeuũ, corrupto guſtu, melle mellitius arbitrantur. Nec cuiuſq̃ tamen aut morbo aut conſuetudine deprauatum iudicium, mutare naturã, vt non aliarum rerum, ita nec voluptatis poteſt.

Citta in grauidis.

Voluptatum quas veras fatentur, ſpecies diuerſas faciunt. Siquidem alias animo, corpori alias tribuunt. Animo dant itellectum, eamq; dulcedinem, quam veri contemplatio pepererit. ad hæc ſuauis additur bene actæ vitę memoria, & ſpes non dubia futuri boni. Corporis voluptatem in duas partiuntur formas: quarum prima ſit ea; quæ ſenſum perſpicua ſuauitate perfundit quod alias earum iuſtauratione partium fit: quas inſitus nobis calor exhauſerit. Nam hæ cibo potuq; reddũtur; alias dum egeruntur illa: quorum

Vere voluptatis ſpecies.

Voluptates corporis.

copia corpus exuberat. hæc ſuggeri-
tur: dum excremētis inteſtina purga
mus: aut opera liberis datur: aut vllius
prurigo partis fricu ſcalptuve lenitur
Interdum vero voluptas oritur, nec
redditura quicquam quod membra
noſtra deſyderēt: nec ademptura quo
laborent: cæterum quæ ſenſus noſtros
tamen vi quadam occulta, ſed illuſtri
motu titillet afficiatq;: & in ſe conuer-
tat: qualis ex muſica naſcitur. Alterā
corporeæ voluptatis formam: eam vo
lunt eſſe: quæ in quieto atq; æquabili
corporis ſtatu conſiſtat is eſt nimirum
ſua cuiuſq; nullo interpellata malo ſa-
nitas. Hæc ſiquidem: ſi nihil eam do-
loris oppugnet: per ſe ipſa delectat:
etiam ſi nulla extrinſecus adhibita vo
luptate moueat. Quāq̄ eni ſeſe minus
effert, minuſq; offert ſeſui, q̄ tumida
illa edēdi bibēdiq; libido, nihilo tñ ſe-
ci⁹, mlti eam ſtatuūt voluptatū maxi
mā: oēs fere Vtopiēſes magnā & velut
fundamentum oīm ac baſim faten-
tur, vt quæ vel ſola placidam & op-

Valeat poſſeſſor oportet.

tabilem vitæ conditionem reddat, & qua ſublata, null⁹ vſq̄ reliquus ſit cuiq̄ voluptati locus. Nam dolore prorſus vacare, niſi adſit ſanitas, ſtuporem certe non voluptatem vocant. Iamdudū exploſum eſt apud eos decretum illorum, qui ſtabilem & tranquillam ſanitatem (nam hæc quoq; queſtio gnauiter apud eos agitata eſt) ideo non habendam pro voluptate cenſebant, q𝔡 pręſentem non poſſe dicerent, niſi motu quopiam extrario ſentiri. Verum contra nunc in hoc prope vniuerſi conſpirant, ſanitatem vel in primis voluptati eſſe. Etenim quum in morbo (inquiunt) dolor ſit, qui voluptati iplacabilis hoſtis ē, nō aliter, ac ſanitati morbus, quid ni viciſſim inſit ſanitatis trāquillitati voluptas? nihil enim ad hāc rem referre putant, ſeu morbus dolor eſſe, ſeu morbo dolor ineſſe dicatur, Tantundem enim vtroq; modo effici. Quippe ſi ſanitas aut voluptas ipſa ſit, aut neceſſario voluptatem pariat, velut calor igni gignitur, nimirum

vtrobiq; efficitur, vt quibus immota ſanitas adeſt, hijs voluptas abeſſe non poſſit. Præterea dum veſcimur (inquiunt) quid aliud q̃ ſanitas, quæ labefactari cœperat, aduerſus eſuriem (cibo commilitone) depugnat? in qua dum paulatim inualeſcit, ille ipſe profectus ad ſolitum vigorem ſuggerit illam, q̃ ſic reficimur, voluptatem. Sanitas ergo quæ in conflictu letatur, eadem nō gaudebit adepta victoriam? Sed priſtinum robur, quod ſolum toto conflictu petiuerat, tandem feliciter aſſecuta, protinus obſtupeſcet? nec bona ſua cognoſcet atq; amplexabitur? Nam quod non ſentiri ſanitas dicta eſt, id vero perq̃ procul a vero putant. Quis enim vigilans (inquiunt) ſanum eſſe ſe non ſentit, niſi qui non eſt? Quemue tantus aut ſtupor aut lethargus adſtringit, vt ſanitatem non iucundam ſibi fateatur ac delectabilē? at delectatio quid aliud q̃ alio nomine voluptas eſt? Amplectūtur ergo in primis animi voluptates, eas eni primas oīm

principeſq; ducũt, quarum potiſſimã
partem cenſent ab exercitio virtutũ,
boneq; vitę conſcientia proficiſci. Ea-
rum voluptatum quas corpus ſugge-
rit, palmam ſanitati deferunt. Nã edẽ
di, bibendiq; ſuauitatem, & quicquid
eandem oblectamenti rationem ha-
bet, appetenda quidem, ſed non niſi
ſanitatis gratia ſtatuunt. Neq; enim
per ſe iucunda eſſe talia, ſed quatenus
aduerſę valitudini clanculum ſurrepẽ
ti reſiſtunt. ideoq; ſapienti, ſicuti ma-
gis deprecandos morbos, q̄ optandã
medicinam, & dolores profligandos
potius, q̄ adſciſcenda ſolatia, ita hoc
quoq; voluptatis genere non egere q̄
deliniri preſtiterit, quo voluptatis ge-
nere ſi quiſq̄ ſe beatum putet, is neceſ
ſe eſt fateatur, ſe tum demum fore feli
ciſſimum, ſi ea vita contigerit, quæ in
perpetua fame, ſiti, pruritu, eſu, pota-
tione, ſcalptu, frictuq;, traducatur: quę
q̄ non fœda ſolum, ſed miſera etiã ſit,
quis non videtur? Infimę profecto om
nium hę voluptates ſunt, vt minime

ſyncerae. neq; enim vnq̃ ſubeunt, niſi contrarijs coniunctæ doloribus, Nempe cum edendi voluptate copulatur eſuries, idq; non ſatis æqua lege. Nã vt vehementior, ita longior quoq; dolor eſt, quippe & ante voluptatẽ naſcitur, & niſi voluptate vna commoriente, non extinguitur. Huiuſmodi ergo voluptates, niſi quatenus expetit neceſſitas, haud magni habendas putãt Gaudent tamẽ etiã his gratiq; agnoſcunt naturæ parentis indulgẽtiam, quæ fœtus ſuos ad id, quod neceſſitatis cauſa tam aſſidue faciundum erat, etiam blandiſſima ſuauitate pelliciat. Quanto enim in tædio viuendũ erat, ſi vt cæteræ ægritudines, quæ nos infeſtant rarius, ita hij quoq; cotidiani famis ac ſitis morbi, venenis ac pharmacis amaris eſſent abigendi? Ad formam, vires, agilitatẽ, hæc vt propria iucundaq; naturæ dona libẽter fouẽt. Quin eas quoq; voluptates, quæ per aures, oculos, ac nares admittuntur, quas natura ꝑprias ac peculiares eſſe

homini voluit(neq; enim aliud ani-
mantium genus,aut mundi formam
pulchritudinemq; ſuſpicit,aut odorū
niſi ad cibi diſcrimen:vlla commoue-
tur gratia:neq; cōſonas inter ſe diſcor
desq; ſonorum diſtantias internoſcit)
has inquam vt iucunda quædam vitę
condimenta perſequuntur . In omni-
bus autem hunc habent modum , nę
maiorem minor impediat:neu dolorē
aliquādo voluptas pariat:quod neceſ-
ſario ſequi cenſent:ſi inhoneſta ſit.At
certe formæ decus contemnere:vires
deterere:agilitatem in pigritiam ver-
tere:corpus exhaurire ieiunijs,ſanita
ti iniuriā facere:& cætera naturæ blā-
dimenta reſpuere : niſi quis hæc ſua
commoda negligat:dum aliorum pu-
blicamue ardentius procurat:cuius la
boris vice maiorem adeo voluptatem
expectet:alioquin ob inanem virtutis
vmbram nullius bono:ſemet affligere
vel quo aduerſa ferre minus moleſte
poſſit : nunq̄ fortaſſe ventura,hoc ve-
ro putant eſſe dementiſſimū:animiq;

Annotandum & hoc diligēter.

& in ſe crudelis:& erga naturam ingra
tiſſimi:cui tā̄q̄ debere quicq̄ dedigne
tur:omnibus eius beneficijs renūciat.

Hæc eſt eorum de virtute ac volupta
te ſententia: qua niſi ſanctius aliquid
inſpiret homini: cœlitus immiſſa reli
gio:nullam inueſtigari credunt huma
na ratione veriorem:qua in re recte ne
an ſecus ſentiant: excutere nos:neq;
tempus patitur:neq; neceſſe eſt.quip-
pe qui narranda eorum inſtituta,non
etiam tuenda ſuſcepimus. Cæterum
hoc mihi certe pſuadeo,(vt vt ſeſe ha-
beant hæc decreta)nuſq̄ neq; præſtan
tiorem populum neq; fœliciorem eſſe
rempublicam.Corpore ſunt agili ve-
getoq;:virium amplius q̄ ſtatura pro-
mittat nec ea tamē improcera: & quū
neq; ſolo ſint vſq;quaq; fertili:nec ad-
modum ſalubri cœlo:aduerſus aerem,
ita ſeſe temperantia victus muniunt:
terræ ſic medentur induſtria:vt nuſq̄
gentium ſit frugis pecoriſq; prouen-
tus vberior; aut hominum viuaciora

Felicitas Vtopienſium ac deſcriptio.

corpora: paucioribuſq; morbis obno-
xia. Itaq; non ea modo quæ vulgo fa-
ciunt agricolæ: diligenter ibi admini
ſtrata conſpicias: vt terram natura ma
ligniorem, arte atq; opera iuuent: ſed
populi manibus alibi radicitus euulſā
ſyluam, alibi conſitam videas: qua in
re habita eſt non vbertatis: ſed vectu
ræ ratio: vt eſſent ligna: aut mari: aut
fluuijs: aut vrbibus ipſis viciniora, mi
nore enim cum labore terreſtri itine-
re, fruges q̃ ligna longius afferuntur.
Gens facilis ac faceta: ſollers: ocio gau
dēs, corporis laborum, quum eſt vſus:
ſatis patiens. Cæterū alias haud quaq̃
ſane appetens: animi ſtudijs infatiga
ta. Qui quum a nobis accepiſſent de
literis & diſciplina gręcorum (Nam in
latinis pręter hiſtorias ac poetas nihil
erat quod videbantur magnopere ꝓ-
baturi) mirum, quanto ſtudio conten-
derunt, vt eas liceret ipſis: noſtra in-
terpretatione perdiſcere. Cœpim⁹ er-
go legere: magis adeo primum, ne re
cuſare laborem videremur, q̃ q; fructū

Utilitas lingue grece.

Docilitas Utopienſium mira.

eius aliquem ſperaremus. At vbi pauſlum proceſſimus, ipſorum diligentia fecit: vt noſtram haud fruſtra impendendam animo ſtatim præciperemus Siquidem literarum formas, tam facile imitari: verba tam expedite pronũciare: tam celeriter mandare memoriæ: & tanta cum fide reddere cœperunt: vt nobis miraculi eſſet loco, niſi quod plæraq; pars eorum, qui non ſua ſolum ſponte accenſi, verum ſenatus quoq; decreto iuſſi: iſta ſibi diſcenda ſumpſerunt. E numero ſcholaſticorũ, ſelectiſſimis ingeniis, & matura ætate fuerunt. Itaq; minus q̃ triennio, nihil erat in lingua quod requirerẽt, bonos authores, niſi obſtet libri menda, inoffenſe perlegerent. Eas literas vt equidem coniicio ob id quoq; facilius arripuerunt, quod nõnihil illis eſſent cognate. Suſpicor enim eam gentem a græcis originem duxiſſe: propterea quod ſermo illorum cætera fere perſicus, non nulla græci ſermõis veſtigia ſeruet in vrbium ac magiſtratuum vo

At nũc ſtipites & caudices dicãtur literis feliciſſima ingenia voluptatib⁹ corrumpũtur.

cabulis.Habent ex me,(Nam librorũ ſarcinam mediocrẽ loco merciũ quarto nauigaturus in nauem cõieci quod mecum plane decreueram nunq̃ potius redire q̃ cito)Platonis opera pleraq₃:Ariſtotelis plura:Theophraſtum item de plantis,ſed pluribus quod doleo in locis mutilum.In librum enim dum nauigabamus negligentius habitum: cercopithecus inciderat:qui laſciuiẽs ac ludibũdꝰ,paginas aliquot hinc atq₃ inde euulſas lacerauit . Ex hijs qui ſcripſere grãmaticam,Laſcarem habent tantũ,Theodoꝝ em̃ nõ aduexi mecum,nec dictionarium aliquem præter Heſychium,ac Dioſcoridem:Plutarchi libellos habent chariſſimos & Luciani quoq₃ facecijs ac lepore capiuntur.ex poetis habent Ariſtophanem Homerum atq₃ Euripidẽ tum Sophoclem minuſculis Aldi formulis, ex hiſtoricis Thucydem atq₃ Herodotum : necnon Herodianum. Quin in re medica quoq₃ ſodalis meꝰ Tricius Apinatꝰ aduexerat ſecũ par-

ua quædam Hippocratis opuſcula,ac Microtechnē Galeni,quos libros magno in precio habent: ſiquidem & ſi omnium fere gentium,re medica minime egent, nuſq̄ tñ in maiore honore eſt,vel eo ipſo quod eius cognitionem numerant inter pulcherrimas atq; vtiliſſimas partes philoſophiæ:cuius ope philoſophiæ dum naturæ ſecreta ſcrutantur,videntur ſibi non ſolum admirabilem inde voluptatē percipere:ſed apud authorem quoq; eius atq; opificem ſummam inire gratiam quē cæterorum more artificum arbitrantur:mundi huius viſendam machinam homini(quem ſolū tantæ rei capacem fecit)expoſuiſſe ſpectādam: eoq; chariorem habere:curioſum ac ſolicitum inſpectorem,operiſq; ſui admiratorem: q̄ eum,qui velut animal expers mentis: tantū ac tam mirabile ſpectaculum,ſtupidꝰ imotuſq; neglexerit. Vtopiēſiū itaq; exercitata lr̄is ingenia mire valēt ad inuētiōes artiū, quæ faciant aliquid ad commodæ

Medicina vtiliſſima.

Contēplatio nature

vitæ compendia:Sed duas tamen de≈
bent nobis Calcographorum & facien
dæ chartæ,nec ſolis tamen nobis ſed
ſibi quoq; bonam eius partem Nam
quum oſtenderemus eis libris charta≈
ceis impreſſas ab Aldo literas, & de
chartæ faciēdæ materia ac literas im≈
primendi facultate loqueremur:ali≈
quid magis q̃ explicaremus(neq; em̃
quiſq̃ erat noſtrum qui alterutram cal
leret)ipſi ſtatim acutiſſime coniece≈
runt rem:& quum ante pellibus corti≈
cibus ac papyro tantum ſcriberent iā
chartam ilico facere,& literas impri≈
mere tentarunt :quæ quum primo nō
ſatis procederent,eadem ſæpius ex≈
periendo,breui ſunt vtrunq; conſecu≈
ti : tantumq; effecerunt, vt ſi eſſent
græcorum exemplaria librorum;codi
ces deeſſe non poſſent. At nunc nihil
habent amplius q̃ a me commemora≈
tum eſt,id vero quod habent impreſ≈
ſis iā libris in multa exēplariorũ millia
propagauere. Quiſquis eo ſpectandi
gr̃a venerit,quem inſignis aliqua dos

ingenij aut longa peregrinatione vſū multarum cognitio terrarum commẽdet (quo nomine gratus fuit noſter appulſus) pronis animis excipitur. Quippe libenter audiunt, quid vbiq; terrarum geratur. Cæterum mercandi gratia non admodum frequenter appellitur. Quid enim ferrent: niſi aut ferrū: aut quod quiſq; referre mallet, aurum argentumue? Tum quæ ex ipſis exportanda ſint, ea conſultius putant ab ſe efferri q̃ ab alijs illic peti: quo & exteras vndiq; gẽtes exploratiores habeant, neq; maritimarū rerum vſum ac peritiam oblitum eant.

De ſeruis.

PRo ſeruis neq; bello captos habent niſi ab ipſis geſto, neq; ſeruorum filios: neq; deniq; quenq̃ quem apud alias gentes ſeruientem poſſent comparare, ſed aut cuius apud ſe flagitium in ſeruitium vertitur, aut quos

Mira huius gentis equitas.

apud exteras vrbes (quod genus multo frequentius eſt) admiſſum facinus deſtinauit ſupplicio. Eorũ enim multos, interdum æſtimatos vili, ſæpius etiam gratis impetratos: auferũt. Hęc ſeruorum genera non in opere ſolum perpetuo: verumetiam in vinculis habent: ſed ſuos durius, quos eo deploratiores ac deteriora meritos exempla cenſent: ꝙ tam præclara educatione ad virtutem egregie inſtructi: contineri tamen ab ſcelere non potuerint. Aliud ſeruorum genus eſt: quum alteriꝰ populi mediaſtinus quiſpiam laborioſus ac pauper elegerit, apud eos ſua ſponte ſeruiere. Hos honeſte tractant ac niſi quod laboris: vt pote conſuetis, imponitur pluſculum, non multo minus clementer ac ciues habent: volentem diſcedere (quod non ſæpe fit) neq; retinent inuitum, neq; inanem dimittunt. Egrotantes: vt dixi, magno cum adfectu curant, nihilq; prorſus omittunt, quo ſanitati eos: vel medicinę vel victus obſeruatione, reſtituant.

De egrotis

Quin inſanabili morbo laborantes aſſi dendo, colloquendo, adhibendo de- mum quę poſſunt leuamenta ſolantur Cæterum ſi non immedicabilis modo morbus ſit, verumetiam perpetuo ve xet atq; diſcrutiet: tum ſacerdotes ac magiſtratus hortãtur hominem, quã- doquidem omnibus vitæ munijs im- par, alijs moleſtus, ac ſibi grauis, mor ti iam ſuæ ſuperuiuat, ne ſecum ſtatu- at peſtem diutius ac luem alere, neue quum tormentum ei vita ſit, mori du bitet, quin bona ſpe fretus, acerba il- la vita, velut carcere atq; aculeo vel ip ſe ſemet eximat: vel ab alijs eripi ſe, ſua voluntate patiatur: hoc illum quũ non commoda, ſed ſupplicium abru- ptur' morte ſit prudenter facturum, quoniã vero ſacerdotũ in ea recõſilijs id eſt interpretum dei ſit, obſecutur', etiam pie ſanctecq; facturum. Hæc qui bus perſuaſerint: aut inedia ſponte vi- tam finiunt, aut ſopiti, ſine mortis ſenſu ſoluuntur. Inuitum vero ne- minem tollunt, nec officij erga eũ q̃cq̃

Mors ſpõ tanea.

imminuunt, perſuaſos hoc pacto defũgi honorificum. Alioqui qui mortem ſibi conſciuerit, cauſa non probata ſacerdotibus & ſenatui: hunc neq; terra, neq; igne dignantur: ſed in paludem aliquem turpiter inſepultus abiicitur.

De coniugys.

Fœmina non ante annum duodeuiceſimum nubit. Mas non niſi expletis quatuor etiam amplius. Ante coniugium, mas aut fœmina ſi conuincatur furtiuæ libidinis, grauiter in eũ eãue animaduertitur: coniugioq; illis in totum interdicitur, niſi venia principis noxam remiſerit, ſed & pater & mater familias, cuius in domo admiſſum flagitium eſt: tanq̃ ſuas partes parum diligenter tutati, magnæ obiacent infamiæ. Id facinus ideo tam ſeuere vindicãt, q; futurum proſpiciunt, vt rari in coniugalem amorem coaleſcerent: in quo ætatem omnem cum vno videãt exigendam: & perferẽdas inſup quas ea res affert moleſtias, niſi a vago concubitu diligenter arceantur. Porro in deligendis coniugibus ineptiſſimum

ritum(vti nobis viſum eſt) adprimeq́ ridiculum, illi ſerio ac ſeuere obſeruãt Mulierem enim ſeu virgo ſeu vidua ſit, grauis & honeſta matrona proco nudam exhibet, ac probus aliquis vir viciſſim nudum puellæ procum ſiſtit. Hunc morem quum velut ineptum ridentes improbaremus, ille contra cæterarum omnium gentium inſignem demirari ſtulticiam, qui quũ in equuleo comparando, vbi de paucis agitur nummis, tam cauti ſint, vt q̃uis fere nudum niſi detracta ſella tamen, omnibuſq́ reuulſis ephippiis recuſent emere, ne ſub illis operculis hulcus aliquod deliteſceret, in diligenda coniuge, qua ex re aut voluptas, aut nauſea ſit totam per vitã comitatura, tam negligẽter agãt, vt reliquo corpore veſtibus obuoluto, totam mulierem vix ab vnius palmæ ſpatio (nihil enim præter vultum viſitur) eſtiment adiungãtq́ ſibi non abſq́ magno (ſi quid offẽdat poſtea) male coherẽdi periculo. Nam neq́ omnes tã ſapientes ſunt vt ſolos

Et ſi parũ verecunde haud tamẽ incaute.

mores reſpiciant,& in ipſorum quoq; ſapientum coniugijs, ad animi virtutes nō nihil additamēti corporis etiā dotes ad ijciunt, certe tam fœda defor mitas, latere ſub illis poteſt īuolucris, vt alienare prorſus animum ab vxore queat, quum corpore iam ſeiungi non liceat. Qualis deformitas ſi quo caſu cōtingat poſt contractas nuptias, ſuā quiſq; ſortem neceſſe eſt ferat, ante vero ne quis capiatur inſidijs, legibus caueri debet, idq; tanto maiore ſtudio fuit curandum quod & ſoli illarum orbis plagarum ſingulis ſunt contenti cōiugibus: & matrimonium ibi haud

Diuortiū. ſæpe aliter: q̃ morte ſoluitur: niſi adulterium in cauſa fuerit: aut morum nō ferenda moleſtia. Nempe alterutri ſic offenſo, facta ab ſenatu coniugis mutādi venia: alter infamem ſimul ac cœlebem perpetuo vitam ducit. Alioquin inuitam coniugem, cuius nulla ſit noxa repudiare, quod corporis obtigerit calamitas, id vero nullo pacto ferunt: nam & crudele iudicant tum quen-

q̃ deſeri: cum maxime eget ſolatio: & ſenectuti: quum & morbos afferat & morbus ipſa ſit: incertum atq; infirmã fidem fore. Cæterum accidit interdũ, vt quum non ſatis inter ſe coniugum conueniant mores, repertis vtriq; aliis, quibus cum ſperent ſe ſuauius eſſe victuros amborum ſponte ſeperati: noua matrimonia contrahunt, haud abſq; ſenatus authoritate tamen, qui niſi cauſa p ſe atq; vxores ſuas diligẽter cognita diuortia nõ admittit. Imo ne ſic quidẽ facile, quod rem minime vtilem ſciunt firmandæ cõiugum charitati, facilem nouarum nuptiarum ſpem eſſe propoſitam. Temeratores coniugij grauiſſima ſeruitute plectuntur, & ſi neuter erat cælebs, iniuriam paſſi (velint modo) repudiatis adulteris, coniugio inter ſe ipſi iunguntur, alioquin quibus videbitur. At ſi leſorũ alteruter erga tã male merentem cõiugem: in amore perſiſtat tamen, vti coniugij lege non prohibetur, ſi velit in opera damnatum ſequi: acci-

ditq; interdum vt alterius pœnitẽtia alterius officioſa ſædulitas miſeratio-nem commouens principi, libertatẽ rurſus impetret. Cęterum ad ſcelus iã relapſo nex infligitur. Cęteris facinori bus nullã certam pœnam lex vlla pre-ſtituit: ſed vt quodq; atrox: aut contra viſum eſt: ita ſupplicium ſenatus de-cernit. Vxores mariti caſtigant & pa-rentes liberos: niſi quid tã ingens ad-miſerint: vt id publicę puniri: morum interſit: ſed fere grauiſſima quęq; ſce-lera, ſeruitutis incommode puniunt, id ſiquidem & ſceleratis non minus triſte: & reipublicę/ magis commodũ arbitrantur q̃ ſi mactare noxios & pro tinus amoliri feſtinent. Nam & labore q̃ nece magis proſũt, & exemplo diu-tius alios ab ſimili flagitio deterrent. Quod ſi ſic habiti rebellent atq; recal-citrent, tum demum velut indomitę bellueę, quos cohercere carcer & cathe na non poteſt, trucidantur. At patien tib⁹ nõ adimitur omnis omnino ſpes: quippe longis domiti malis, ſi eam

Eſtimatio ſupplicij penes ma-giſtratum.

pœnitentiam præ ſe ferant, quæ peccatum teſtetur magis eis diſplicere q̃ pœnam, principis interdum prærogatiua: interdum ſuffragiis populi, aut mitigatur ſeruitus aut remittitur. Sollicitaſſe ad ſtuprum nihilominus q̃ ſtupraſſe periculi eſt. In omni ſiquidẽ flagitio certum deſtinatumq; conatũ æquant facto. neq; enim id quod defuit ei putant prodeſſe debere: per quẽ non ſtetit: quo minus nihil defuerit. — *Stupri ſollicitati pena.*

Moriones in delitiis habentur, quos vt affeciſſe contumelia magno in probro eſt, ita voluptatem ab ſtulticia capere non vetant. Siquidem id morionibus ipſis maximo eſſe bono cenſent cuius qui tam ſeuerus ac triſtis eſt, vt nullum neq; factum neq; dictum rideat, ei tutandum non credunt, veriti ne non ſatis indulgenter curetur ab eo, cui non modo nulli vſui, ſed ne oblectamento quidem, qua ſola dote valet, futurus eſſet. — *Voluptas e morionibus.*

Irridere deformem aut mutilum, tur-

pe ac deforme non ei:qui ridetur: habetur, ſed irriſori, qui cuiq̄, quod in eius poteſtate non erat, vt fugeret, id vicij loco ſtulte exprobret. Vt em̄ formam naturalem non tueri ſegnis atq̧ inertis ducunt, ſic adiumentum ab fucis querere infamis apud illos inſolentia eſt. Vſu em̄ ipſo ſentiunt, q̄ nō vllū formæ decus vxores æque ac morum probitas & reuerentia cōmendet maritis. Nam vt forma nonnulli ſola capiuntur, ita nemo niſi virtute atq̧ obſequio retinetur. Non pœnis tantum deterrēt a flagitijs, ſed propoſitis quoq̧ honoribus ad virtutes inuitāt, ideoq̧ ſtatuas viris inſignibus, & de republica preclare meritis, in foro collocāt in rerum bene geſtarum memoriam: ſimul vt ipſorum poſteris maiorū ſuorum gloria calcar & incitamentum ad virtutem ſit. Qui magiſtratum vllum ambierit, exſpes omnium redditur. Cōuiuunt amabiliter. quippe nec magiſtratus vllus inſolens: aut terribilis eſt: patres appellantur: & exhibent.

Fucata forma.

Et premiis inuitādi ciues ad officium.

Damnat[9] ambitus.

Honor magiſtratuū.

iiſdem defertur:vt debet: ab volenti-bus honor:non ab inuitis exigitur. Ne principem quidem ipſum: veſtis aut diadema:ſed geſtatus frumenti manipul⁹ diſcernit:: vt pontificis inſigne eſt prelatus cereus. Leges habent perq̄ paucas. ſufficiunt enim ſic inſtitutis pauciſſimæ. Quin hoc in primis apud alios improbant populos: quod legum interpretumq́ꝫ volumina, non infinita ſufficiūt. Ipſi vero cenſent iniquiſſimum: vllos homines his obligari legibus: quæ aut numeroſiores ſint, q̄ vt plegi q̄ant: aut obſcuriores, q̄ vt a quouis poſſint intelligi. Porro cauſidicos: qui cauſas tractant callide: ac leges vafre diſputant: prorſus omnes excludunt. cenſent enim ex vſu eſſe: vt ſuam quiſq́ꝫ cauſam agat: eademq́ꝫ referat iudici: quæ narraturus patrono fuerat. Sic & minus ambagum fore, & facilius elici veritatem, dum eo dicente: quem nullus patronus fucum docuit: iudex ſollerter expendit ſingula: & cōtra verſutorum calumnias,

Dignitas principis.

Leges pauce.

Aduocatorũ inutilis turba

ſimplicioribus ingeniis opitulatᷣ.hæc apud alias gẽtes: in tanto perplexiſſimarum aceruo legum, difficile eſt obſeruari. Cæterũ apud eos vnuſquiſq; eſt legis peritus. Nam & ſunt (vt dixi) pauciſſimæ: & interpretationum præterea, vt quæq; eſt maxime craſſa: ita maxime æquam cẽſent. Nempe quũ omnes leges (inquiunt) ea tantum cauſa promulgentur: vt ab hiis quiſq; ſui commonefiat officii: ſubtilior interpretatio pauciſſimos admonet, (pauci eñ ſunt qui aſſequantur) quum interim ſimplicior ac magis obuius legum ſenſus: omnibus in aperto ſit: alioquin quod ad vulgus attinet: cuius & maximus eſt numerus & maxime eget admonitu: quid referat, vtrum legem omnino non condas: an conditam in talem interpreteris ſententiam: quã niſi magno ingenio & longa diſputatione nemo poſſit eruere: ad quam inueſtigandam neq; craſſum vulgi iudicium queat attingere: neq; vita in comparando victu occupata ſufficere.

Hiȷs eorum virtutibus incitati finitimi:q quidē liberi ſunt & ſuæ ſpontis (Multas enim ipſi iam olim tyrannide liberauerunt)magiſtratus ſibi : ab illis aliȷ quotannis:aliȷ in luſtrum impetrant:quos defunctos imperio:cum honore ac laude reducunt:nouoſq̨ ſecum rurſus in patriam reuehūt. Atq̨ hi quidem populi optime profecto ac ſaluberrime reipublicæ ſuæ conſulunt cuiꝰ & ſalus & pernicies:quum ab moribus magiſtratuum pēdeat : quos nā potuiſſent elegiſſe prudentius:q̄ q ne q̨ vllo precio queant ab honeſto deduci(vtpote quod breui ſit remigraturis inutile)ignoti ciuibꝰ,aut prauo cuiuſq̄ ſtudio aut ſimultate flecti? Quæ duo mala,affectus atq̨ auaritiæ,ſicubi incubuere iudiciȷs, illico iuſticiam omnem,fortiſſimum reipublicæ neruum:diſſoluunt.Hos Vtopiani populos,quibus qui imperent ab ipſis petuntur,appellant ſocios,cæteros quos beneficiȷs auxerunt,amicos vocant.

De federi-bus.

Fœdera quæ reliquæ inter ſe gētes toties ineunt: frangunt, ac renouāt, ipſi nulla cum gente feriūt. Quorſum em̄ fœdus inquiunt: quaſi non hominem homini ſatis natura conciliet: quam qui contempſerit, hunc verba ſcilicet putes curaturum? In hanc ſentētiam eo vel maxime trahūtur, quod in illis terrarum plagis, fœdera pactaq; principum ſolent parum bona fide ſeruari Etenim in Europa idq; his potiſſimū partibus, quas Chriſti fides & religio poſſidet, ſancta eſt & inuiolabilis vbiq; maieſtas fœderum, partim ipſa iuſticia & bonitate principum, partim ſummorum reuerentia metuq; pontificum, qui vt nihil in ſe recipiunt ipſi: quod non religioſiſſime preſtant, ita cæteros omnes principes iubēt, vt pollicitis, omnibus modis immorentur, tergiuerſantes vero paſtorali cenſura & ſeueritate compellunt. Merito ſane cēſent turpiſſimam rem videri, ſi illorum fœderibus abſit fides: qui peculiari nomine fideles appellantur. At

in illo nouo orbe terrarum,quem circulus equator vix tam lõge ab hoc noſtro orbe ſemouet:q̃ vita moreſq; diſſident:fœderum nulla fiducia eſt:quorum vt quodq; plurimis ac ſanctiſſimis cerimoniis innodatum fuerit : ita citiſſime ſoluitur,inuẽta facile in verbis calumnia,quæ ſic interim de induſtria dictãt callide:vt nunq̃ tam firmis adſtringi vinculis queant:quin elabantur aliqua,fœduſq; & fidẽ pariter eludant.Quam vafriciem,imo quã fraudem dolumq;:ſi priuatorum deprehẽderent interueniſſe cõtractui:magno ſupercilio rem ſacrilegam & furca dignam clamitarent ii: hi nimirum ipſi : qui eius conſilii principib⁹ dati:ſemet gloriantur Authores . Quo fit,vt iuſticia tota videatur,aut non niſi plebea virtus & humilis,quæq; longo interuallo ſubſidat infra regale faſtigiũ: aut vti ſaltẽ duæ ſint,quarũ alter vulgus deceat,pedeſtris & humirepa:neue vſq̃ ſepta tranſilire queat, multis vndiq; reſtricta vinculis,altera prin

cipium virtus, quæ ſicuti ſit q̃ illa po-
pularis auguſtior: ſic eſt etiam longo
interuallo liberior, vt cui nihil non li-
ceat, niſi quod non libeat. Hos mores
vt dixi principum: illic fœdera tã ma
le ſeruãtium puto in cauſa eſſe: ne vlla
feriant Vtopienſes: mutaturi fortaſſe
ſentẽtiã, ſi hic viuerent. Quanq̃ illis
videtur vt optime ſeruentur: male ta-
men inoleuiſſe fœderis oĩno ſancien-
di cõſuetudinem, qua fit, vt (perinde
ac ſi populũ populo: quos exiguo ſpa-
cio, collis tantum aut riuus diſcrimi-
nat: nulla naturæ ſocietas copularet)
hoſtes atq; inimicos inuicem ſeſe na-
tos putent, meritoq; in mutuam graſ-
ſari perniciem: niſi fœdera prohibeãt.
Quin hijs ipſis quoq; initis, non ami-
ciciã coaleſcere: ſed manere prædandi
licentiam, quatenus per imprudentiã
dictãdi fœderis, nihil quod ꝓhibeat
ſatis caute comprehenſum in pactis
eſt. At illi contra cenſent neminẽ pro
inimico habendum, a quo nihil iniu-
riæ profectum eſt. Naturæ conſortiũ:

fœderis vice eſſe: & ſatius valentiuſq; homines inuicem beneuolentia q̃ pactis, animo q̃ verbis connecti.

De re militari.

Bellũ vtpote rem plane belluinã, nec vlli tamẽ belluarũ formę in tã aſſiduo, atq; homini eſt vſu: ſũmopere abominantur, contraq; morẽ gentium ferme omniũ, nihil ęquę ducunt inglorium: atq; petitam e bello gloriã. eoq; licet aſſidue militari ſeſe diſciplina exerceant, neq; id viri modo, ſed fœminę quoq;, ſtatis diebus: ne ad bellum ſint: quũ exigat vſus: inhabiles: nõ temere capeſſunt tñ, niſi quo ad ſuos fines tueantur, aut amicorum terris: infuſos hoſtes propulſent, aut populum quempiam tyrannide preſſum, miſerati: (quod humanitatis gratia faciunt) ſuis viribus tyranni iugo, & ſeruitute: liberent. Quanq̃ auxilium gratificantur amicis non ſemper quidem: quo ſe defendant: ſed interdũ quoq; illatas retalient atq; vlciſcan-

tur iniurias. verum id ita demum faciunt: ſi re adhuc integra conſulantur ipſi, & probata cauſa repetitis ac non redditis rebus belli authores inferendi ſint, quod non tunc ſolum decernunt: quoties hoſtili incurſu abacta eſt præda: verum tum quoq; multo infeſtius, quum eorum negociatores vſq̃gentium, vel iniquarum pretextu legum, vel ſiniſtra deriuatione bonarum, iniuſtam ſubeunt: iuſticię colore, calumniam. Nec alia fuit eius origo belli, quod pro Nephelogetis aduerſus Alaopolitas: paulo ante noſtram memoriã, Vtopienſes geſſere, q̃ apud Alaopolitas Nephelogetarum merca toribus illata prætextu iuris (vt viſum eſt ipſis) iniuria certe, ſiue illud ius, ſiue ea iniuria fuit, bello tam atroci eſt vindicata, quum ad proprias vtriuſq; partis vires odiaq; circũiectarum etiã gentium ſtudia atq; opes adiungerentur, vt florentiſſimis populorum alijs concuſſis, alijs vehementer afflictis, orientia ex malis mala: Alaopolita

rum ſeruitus demum ac deditio finie=
rit, qua in Nephelogetarum (neq; eni
ſibi certabant Vtopienſes) poteſtatem
conceſſere: gentis, florentibus Alaopo
litarum rebus: haud quaq̃ cum illis cõ
ferendæ. Tam acriter Vtopienſes ami
corum, etiam in pecunijs: iniuriam
perſequũtur, ſuas ipſorum: non item,
qui ſicubi circunſcripti bonis excidãt,
modo corporibus abſit vis, hactenus
iraſcuntur: vti quoad ſatiſfactio fiat,
eius commercio gentis abſtineant.
Non quod minoris ſibi curæ ciues q̃ ſo
cij ſint, ſed horum tamen pecuniam
intercipi: ægrius q̃ ſuam ferunt. Pro=
pterea quod amicorum negociatores:
quoniam de ſuo perdunt priuato, gra=
ue vulnus ex iactura ſentiunt. At ip=
ſorum ciuibus nihil niſi de publico pe
rit. præterea quod abundabat domi
ac veluti ſupererat: alioquin non emit
tendum foras. Quo fit vti inter trimẽ
tum citra cuiuſq̃ ſenſum accidat.
Quo circa minus crudele cenſent id
damnum multorum vlciſci mortibus:

cuius damni incommodum nemo ipſorum : aut vita aut victu perſentiſcat Cæterum ſi quis ſuorum vſq̃ per iniuriam debilitetur :aut occidat, ſiue id publico factum conſilio : ſiue priuato ſit, per legatos re comperta ;niſi deditis noxijs placari non poſſunt:quin ilico bellum denũcient. Noxæ deditos, aut morte aut ſeruitio puniunt.

Magno empta victoria.

Cruentæ victoriæ non piget mõ eos : ſed pudet quoqꝫ : reputantes inſcitiã eſſe quãlibet precioſas merces nimio emiſſe:arte doloqꝫ victos oppreſſos hoſtes impendio gloriantur, triumphũqꝫ ob eam rem publicitus agunt: & velut re ſtrennue geſta, trophæum erigunt:tunc enim demum viriliter ſeſe iactant: & quum virtute geſſiſſe, quoties ita vicerit, quomodo nullum animal præter hominem potuit id eſt ingenij viribus. nam corporis inquiunt vrſi, leones, apri, lupi, canes cæteræqꝫ belluæ dimicant: quarum vt plæræqꝫ nos robore ac ferocia vincũt, ita cũctæ ingenio, & ratione ſuperantur. Hoc

vnum illi in bello ſpectant, vti id obtineant, quod ſi fuiſſent ante conſequnti, bellum non fuerant illaturi, aut ſi id res vetet: tam ſeueram ab his vindictam expetunt, quibus factum imputant, vt idem auſuros in poſterum terror abſterreat. Hos propoſiti ſui ſcopos deſtinant, quos mature petunt: at ita tamen: vti prior vitandi periculi cura: q̃ laudis aut famæ conſequendæ ſit. Itaq; protinus indicto bello: ſchedulas ipſorum publico ſigno roboratas: locis maxime conſpicuis hoſticæ terræ: clam vno tempore multas appēdi procurant: quibus ingentia pollicētur premia: ſi quis principem aduerſarium ſuſtulerit, deinde minora q̃q̃ illa quoq; egregia decernũt: pro ſingulis eorum capitibus: quorum nomina in iiſdem literis proſcribunt: hij ſunt quos ſecundum principem ipſum: authores initi aduerſus ſe conſilij ducũt. Quicquid percuſſori præfiniunt, hoc geminant ei: qui viuum e pro ſcriptis aliquem ad ſe perduxerit, quũ

ipſos quoq; proſcriptos: premijs iiſdē addita etiam impunitate, contra ſocios inuitant. Itaq; fit celeriter, vt & cæteros mortales ſuſpectos habeāt: & ſibi inuicem ipſi, neq; fidentes ſatis, neq; fidi ſint, maximoq; in metu & non minore periculo verſentur. Nam ſępenumero cōſtat eueniſſe, vti bona pars eorum & princeps i primis ipſe ab his proderetur, in quibus maximā ſpem repoſuerunt. Tam facile quoduis in facinus impellunt munera, qbus illi nullum exhibent modum. Sed memores in quantum diſcrimen hortantur, operam dant, vti periculi magnitudo, beneficiorum mole cōpenſetur, eoq; non immēſam modo auri vim, ſed predia quoq; magni reditus in locis apud amicos tutiſſimis, propria ac perpetua polliceantur, & ſumma cum fide preſtant. Hunc licitandi mercandiq; hoſtis morem, apud alios improbatum, velut animi degeneris crudele facin⁹, illi magnę ſibi laudi ducunt, tanq̄ prudentes, qui maximis hoc pacto bellis,

ſine vllo prorſus prælio defungantur, humaniq; ac miſericordes etiam, qui paucorum nece noxiorũ, numeroſas innocentium vitas redimant, qui pugnando fuerint occubituri. Partim e ſuis, partim ex hoſtibus, quorum turbam vulguſq; non minus ferme q̃ ſuos miſerantur, gnari non ſua ſponte eos bellum capeſſere, ſed principum ad id furijs agi. Si res hoc pacto non procedat, diſſidiorum ſemina iaciunt, alũtq;, fratre principis, aut aliquo e nobilibus in ſpem potiundi regni perducto. Si factiones internæ languerint, finitimas hoſtibus gentes excitãt committuntq; eruto vetuſto quopiam titulo, quales nunq̃ regibus deſunt, ſuas ad bellum opes polliciti, pecuniam affluenter ſuggerũt. Ciues parciſſime quos tam vnice habent charos, tantiq; ſeſe mutuo faciunt, vt neminem ſint e ſuis cũ aduerſo principe libenter cõmutaturi. At aurum argentumq; quoniam vnũ hunc in vſum omne ſeruãt, haud grauatim erogant, vtpote nõ min⁹ cõ-

mode victuri, etiam ſi vniuerſum im-
penderet, Quin pręter domeſticas di-
uitias, eſt illis foris quoq; infinit' the
ſaurus, quo plurimæ gentes vti ante
dixi in ipſorum ęre ſunt. ita milites vn
diq; conductos ad bellum mittunt, p̄-
ſertim ex zapoletis. Hic populus qui-
gentis paſſuum millibus ab Vtopia di
ſtat orientem ſolem verſus, horridus,
agreſtis, ferox, ſyluas monteſq; aſpe-
ros: quibus ſunt innutriti: pręferunt.
Dura gens: ęſtus: frigoris: & laboris pa
tiens: delitiarum expers omnium: ne-
q; agriculturę ſtudens: & cum ędificio
rum tum veſtitus indiligens, pecorũ
duntaxat curam hn̄t. Magna ex par-
te venatu & raptu viuũt. Ad ſolũ bellũ
nati cuius gerendi facultatem ſtudio-
ſe querunt, repertam cupidæ ample-
ctunt, & magno nũero egreſſi, cui' re-
quirēti milites vili ſemet offerũt: hāc
vnā vitę, artē nouerunt, q̄ mors q̄rit.
Sub quibus merent, acriter pro hiis &
incorrupta fide dimicant. Verum in
nullum certum diem ſeſe obſtringunt

Gēs haud ita diſſimi-lis elue-tijs.

ſed ea lege in partes veniunt,vt poſte
ro die,vel ab hoſtibus,oblato maiore
ſtipendio ſint ſtaturi,iidem perendie
rurſus inuitati pluſculo remigrāt Ra-
rū oritur bellum,in quo non bona pars
illorum in vtroq; ſint exercitu . itaq;
accidit quotidie vt ſanguinis neceſſi-
tudine coniuncti,qui & iiſdem in par
tibus conducti familiariſſime ſemet in
uicem vtebantur,paulo poſt in contra
rias diſtracti copias,hoſtiliter concur-
rant,& infeſtis animis,obliti generis,
immemores amicitiæ,mutuo ſeſe cō-
fodiant,nulla alia cauſa in mutuam in
citati perniciē,q̃ quod a diuerſis prin-
cipibus exigua pecuniola conducti,
cuius tam exactam habent rationem,
vt ad diurnum ſtipendium vnius ac-
ceſſione aſſis,facile ad commutandas
partes impellantur.Ita celeriter imbi
berunt auariciam,quæ tamē nulli eſt
eis vſui.Nam quæ ſanguine quærūt,
protenus per luxum,& eum tamē mi-
ſerum,conſumunt.Hic populus Vto-
pienſibus aduerſus quoſuis mortales

militat,quod tanti ab hijs eorum con ducatur opera quanti nuſq̃ alibi. Vto= pienſes ſiquidem vt bonos quærunt quibus vtantur,ita hos quoq; homi= nes peſſimos quibus abutantur.quos quum vſus poſtulat, magnis impul= ſos pollicitationibus,maximis obijci= unt periculis,vnde plærumq; magna pars nunq̃ ad exigenda promiſſa re= uertitur:ſuperſtitibus,quæ ſunt polli= citi,bona fide perſoluunt.quo ad ſimi les auſus incendantur.neq; enim pen ſi qcq̃ habent q̃ multos ex eis perdãt, rati de genere humano maximã me= rituros gratiam ſe,ſi tota illa colluuie populi tam tetri, ac nepharij orbem terrarum purgare poſſent.Secundum hos eorum copijs vtuntur pro quibus arma capiunt,deinde auxiliaribus cæ terorum amicorum turmis.Poſtremo ſuos ciues adiungunt:e quibus aliquẽ virtutis probatæ virum,totius exerci tus ſummæ præficiunt.Huic duos ita ſubſtituunt,vti eo incolumi,ambo pri uati ſint,capto aut interempto,alter

eduobus velut hereditate ſuccedat, eiq; ex euentu tertius ne(vt ſunt bellorum ſortes variæ)periclitāte duce totus perturbetur exercitus. E quaq; ciuitate delectus exercetur ex his, qui ſponte nomen profitentur. neq; enim inuitus quiſq̃ foras in militiam trudit, quod perſuaſum habeāt, ſi quis ſit natura timidior, non ipſum modo nihil facturum ſtrenue, ſed metum etiam comitibus incuſſurum Cæterum ſi qd bellū ingruat in patriā, ignauos huiuſmodi, modo valeāt corpore, in naues mixtos melioribus collocant. Aut in mœnibus ſparſim diſponūt, vnde nō ſit refugiendi locus. ita ſuorum pudor hoſtis in manib⁹, atq; adempta fugæ ſpes, timorē obruūt, & ſæpe extrema neceſſitas in virtutē vertitur. At ſicuti ad externū bellū ex iſpis nemo ꝓtrahitur nolēs, ita fœminas volētes i militiā comitari maritos, adeo nō ꝓhibēt, vt exhortent̄ etiā & laudib⁹ icitēt. Profectas cū ſuo quāq; viro, parit̄ i acie cōſtituūt: tū ſui quēq; liberi, affines cogna

ti circunſiſtunt.vt hi de proximo; ſint mutuo ſibi ſubſidio quos maxime ad ferendas inuicem ſuppetias natura ſti mulat.In maximo probro eſt cõiunx abſq; coniuge redux:aut amiſſo paren te reuerſus filius.Quo fit,vti ſi ad ipſo rum manus ventum ſit,modo perſtẽt hoſtes)longo & lugubri prelio ad inter nitionem vſq; decernatur.Nempe vt omnibus curant modis ne ipſis dimi-care neceſſe ſit:modo bello poſſint vi-caria conductitiorum manu defungi, ita quum vitari non poteſt quin ipſi ineant pugnam:tam intrepide capeſ-ſunt:q̃ quoad licuit prudenter detre-ctabant: nec tam primo ferociũt im-petu q̃ mora ſenſim & duratione inua leſcunt:tam offirmatis animis vt inte rimi citius q̃ auerti queant: Quippe victus illa ſecuritas,quæ cuiq; domi eſt,ademptaq; de poſteris anxia cogi tandi cura(Nam hæc ſolitudo genero ſos vbiq; ſpiritus frangit)ſublimẽ illis animum & vinci dedignantem facit, ad hæc militaris diſciplinæ peritia fi-

duciam præbet, poſtremo rectæ opi-niones (quibus & doctrina & bonis rei publicę inſtitutis imbuti a pueris ſũt). virtutem addunt, qua neq; tam vilẽ habẽt vitam: vt temere prodigãt, ne-que tam improbe charam, vt quum honeſtas ponendã ſuadeat, auare tur-piterq; retineant. Dum vbiq; pugna maxima feruet, lectiſſimi iuuenes cõ-iurati, deuotiq;, ducem ſibi depoſcũt aduerſum, hunc aperte inuadũt, hũc ex inſidijs adoriuntur, idem eminus, idem cominus petitur, longoq; ac per petuo cuneo, ſummiſſis aſſidue in fati gatorum locum recentibus, opugnať. raroq; accidit (ni ſibi fuga proſpiciat) vt non aut intereat aut viuus in hoſti-um poteſtatem veniat. Si ab ipſis vi-ctoria ſit, haud quaq̃ cede graſſantur. Fugatos enim comprehendunt: q̃ oc-cidunt libentius, neq; vnq̃ ita perſe-quuntur fugientes: vt non vnam inte rim ſub ſignis inſtructam aciem reti-neant. adeo vt ſi cæteris ſuperati par tibꝰ: poſtrema acie ſua victoriã adepti

Dux potiſſimum im-petendus: quo citius finiať bel-lum.

ſint:elabi poti⁹ hoſtes vniuerſos ſignãt q̃ inſequi fugientes perturbatis ſuorũ ordinib⁹ inſueſcant.memores ſibimet haud ſemel vſu veniſſe:vt mole toti⁹ exercitus victa profligataq;:quũ hoſtes victoria geſtientes:hac atq; illac abeuntes perſequerentur:pauci ipſorũ in ſubſidijs collocati,ad occaſiones intenti:diſperſos ac palantes illos & pręſumpta ſecuritate negligentes derepente adorti:totius euentũ prælij mutauerunt.extortaq; e manibus tã certa & indubitata victoria:victi victores inuicẽ vicerunt.Haud facile dictu eſt:aſtutiores inſtruendis inſidijs : an cautiores ad vitandas ſient.fugam parare credas : quum nihil minus in animo habent:contra quum id cõſilij capiunt:nihil minus cogitare putes.Nã ſi nimium ſeſe ſentiunt aut numero aut loco premi:tũc aut noctu : agmine ſilente:caſtra mouent:aut aliquo ſtratagemate eludũt:aut interdiu ita ſenſim ſeſe referũt:tali ſeruato ordine:vt non minus periculi ſit cedentes q̃ in-

ſtantes adoriri. Caſtra diligentiſſime communiunt foſſa prealta lataq́ȝ, terra quæ egeritur introrſum reiecta: nec in eā rē opera mediaſtinorum vtūtur: ipſorum manibus militum res agitur, totuſq́ȝ exercit⁹ in opere eſt: exceptis qui pro vallo in armis ad ſubitos caſus excubant. Itaq́ȝ tam multis adnitentibus: magna multūq́ȝ amplexa loci munimenta, omni fide citius perficiunt. Armis vtuntur ad excipiendos ictus, firmis, nec ad motum geſtumue quēlibet ineptis, adeo vt ne natando quidem moleſta ſentiant. Nam armati natare inter militaris diſciplinæ rudimenta conſueſcunt: tela ſunt eminus ſagittæ quas acerrime ſimul & certiſſime iaculantur non pedites modo ſed ex equis etiam, cominus vero non gladij: ſed ſecures vel acie letales vel pondere ſeu ceſim ſeu punctim feriant. Machinas excogitant ſolertiſſime, factas acuratiſſime celant, ne ante proditæ q̄ res poſtulet ludibrio magis q̄ vſui ſint: in

Forme armorum.

quibus fabricandis hoc in primis reſpi
ciunt: vti vectu faciles & habiles circũ
actu ſint.

De indu= cijs.

Initas cum hoſtibus inducias tam ſan
cte obſeruant, vt ne laceſſiti quidem
violent. Hoſtilem terram non depopu
lantur: neq; ſegetes exurunt, imo ne
hominum equorumue pedibus conte
rantur, quantum fieri poteſt prouidẽt
rati in ipſorum vſus creſcere. Inermẽ
neminem ledunt, niſi idem ſpecula=
tor ſit. Deditas vrbes tuentur, at nec
expugnatas diripiũt, ſed per quos de
ditio eſt impedita, eos enecant: cæte=
ris defenſoribꝰ in ſeruitutem addictis
Imbellem turbam omnem relinquũt
intactam. Si quos deditionem ſuaſiſſe
compererint, hijs e damnatorum bo=
nis aliquam partem impartiunt, reli=
qua ſectione auxiliares donant. Nam
ipſorum nemo quicq̃ de preda capit.

At hodie victores maximam partem de pendunt.

Cæterum confecto bello, non amicis
impenſas in quos inſumpſere: ſed vi=
ctis imputant: exiguntq; eo nomine:
partim pecuniam quam in ſimiles bel

lorum vſus reſeruant: partim prædia quæ ſint ipſis apud eos perpetua non exigui cenſus.

Huiuſmodi reditus nũc apud multas gentes habent, q̃ varijs ex cauſis paulatim nati: ſupra ſeptingenta ducatorum milla in ſingulos annos excreuere: in quos e ſuis ciuibus aliquos emittunt queſtorum nomine, qui magnifice viuant, perſonamq; magnarum illic pre ſe ferant: at multum tamen ſupereſt quod inferatur ærario, niſi malint eidem genti credere: quod ſæpe tantiſper faciũt: quoad vti neceſſe ſit, vixq; accidit vnq̃, vt totam repoſcãt. Ex hijs predijs partem aſſignant illis: qui ipſorum hortatu tale diſcrimẽ adeunt quale ante monſtraui. Si quis princeps armis aduerſus eos ſumptis eorum ditionem paret inuadere, magnis illico viribus extra ſuos fines occurrunt. nam neq; temere in ſuis terris bellum gerunt: neq; vlla neceſſitas tanta eſt, vt eos cogat aliena auxilia ĩ inſulam ſuam admittere.

De religionibus Vtopienſium.

RElígiones ſunt non per inſulam modo: uerum ſingulas etiam vrbes variæ, aliſs ſolē, lunā aliſs, aliſs alid errantium ſyderum, dei vice veneranti bus. Sunt quibus homo quiſpiam: cuius olim aut virtus aut gloria enituit: non pro deo tantum, ſed pro ſummo etiam deo ſuſpicitur. At multo maxima pars, eademq; longe prudentior, nihil horum: ſed vnum quoddam numen putant, incognitum: æternum, immenſum, inexplicabile, quod ſupra mentis humanæ captum ſit, per mun dum hunc vniuerſum, virtute nō mole diffuſum. Hunc parentem vocant. Origines, auctus, progreſſus, vices fineſq; rerum omnium, huic acceptos vni referunt: nec diuinos honores aliſ præterea vlli, applicant. Quin cæteris quoq; omnibus, quanq̄ diuerſa credētibus, hoc tamen cum iſtis conueuit, q; eſſe quidem vnum cenſent ſum-

mum, cui & vniuerſitatis opificium & prouidentia debeatur, eumq́ʒ communiter omnes patria lingua Mythram appellant, ſed eo diſſentiũt, quod idẽ alius apud alios habetur, autumante quocq́ʒ quicquid id ſit, quod ipſe ſummum ducit, eandem illam prorſus eſſe naturam, cuiꝰ vnius numini ac maieſtati, rerum omnium ſumma: omnium conſenſu gentium tribuitur. Cæterum paulatim omnes ab ea ſuperſtitionum varietatæ deſciſcunt, atq́ʒ in vnam illam coaleſcunt religionem: quæ reliquas ratione videtur antecellere. Neque dubium eſt, quin cæteræ iam pridem euanuiſſent, niſi quicqd improſperum cuiq̃ inter mutandæ religionis conſilia fors obieciſſet, non id accidiſſe caſu: ſed celitus immiſſum interpretaretur timor: tanq̃ numine, cuius relinquebatur cultus, impium contra ſe propoſitum vindicante.
At poſteaq̃ acceperunt a nobis Chriſti nomẽ, doctrinam, mores, miracula; nec minus mirandam tot marty-

rum conſtantiam:quorum ſpōte fuſus ſanguis,tam numeroſas gentes in ſuā ſectam longe lateq; traduxit,non credas q̄ pronis in eam affectibus etiam ipſi conceſſerint,ſiue hoc ſecretius inſpirante deo:ſiue quod eadem ei viſa eſt hereſi ꝓxima, q̄ eſt apđ ipos potiſſima, q̄q̄ hoc quoq; fuiſſe non paulum momenti crediderim, quod Chriſto cōmunem ſuorum victum audierant placuiſſe:& apud germaniſſimos Chriſtianorum cōuentus adhuc in vſu eſſe Certo quoquo id momento accidit, haud pauci noſtram in religionē coierunt,Lymphaq; ſacra ſunt abluti.Verum quoniam in nobis quatuor(totidem enim dūtaxat ſupereramus, nā duo fatis conceſſerant)nemo(id quod doleo)ſacerdos erat:cæteris initiati, ea tamē adhuc ſācramēta deſyderāt, quæ apud nos non niſi ſacerdotes con ferunt.intelligunt tamen,optātq; ita vt nihil vehementius. Qui hoc quoq; ſedulo iam inter ſe diſputant an ſine Chriſtiani pontificis miſſu,quiſq̄ e ſuo

Cenobia.

numero delectus, ſacerdotii conſequa
tur characterem, & electuri: ſane vide
bantur, verum quum ego diſcederem:
nondum elegerant. Quin hii quoq; re
ligioni chriſtianæ qui non aſſentiunt:
neminem tamen abſterrent: nullũ op-
pugnant imbutum, niſi quod vnus
e noſtro cœtu me præſente cohercitus
eſt. Is quum recens ablutus: nobis con
tra ſuadentibus, de Chriſti cultu pub-
lice maiore ſtudio q̃ prudẽtia diſſeret,
vſq; adeo cœpit incaleſcere: vt iam nõ
nr̃a modo ſacra cæteris anteferret, ſed
reliqua protenus vniuerſa damnaret.
Prophana ipſa, cultores impios ac ſa- Laude tra
crilegos: æterno plectandos igni voci- hendi ſunt
feraretur. Talia diu cõcionantem com homines
prehendunt, ac rerum non ſprete reli ad religio
gionis: ſed exitati in populo tumultus nem.
agunt: peraguntq; damnatum: exilio
mulctãt: ſiquidem hoc inter antiquiſ-
ſima inſtituta numerant, ne ſua cuiq̃
religio fraudi ſit. Vtopus enim iam in
de ab initio, quum accepiſſet incolas
ante ſuum aduentum de religionibus

inter ſe aſſidue dimicaſſe, atq; ani-
maduertiſſet eam rem, q̧ in commu-
ne diſſidentes, ſingulæ pro patria ſe-
ctæ pugnabant, occaſionem preſtitiſ-
ſe ſibi vincendarum omnium, adeptꝰ
victoriam imprimis ſanxit, vti q̃ cui-
q; religionem libeat ſequi liceat; vt ve
ro alios quoq; in ſuam traducat, hacte
nus niti poſſit, vti placide ac modeſte
ſuam rationibus aſtruat, non vt acer-
be cæteras deſtruat. ſi ſuadendo non
perſuadeat, neq; vim vllam adhibeat
& conuicijs temperet: petulãtius hac
de re contendentem exilio aut ſerui-
tute mulctant. Hæc Vtopus inſtituit
nõ reſpectu pacis modo quam aſſiduo
certamine atq; inexpiabili odio fundi
tus vidit euerti, ſed q̧ arbitratus eſt,
vti ſic decerneretur, ipſius etiam reli-
gionis intereſſe, de qua nihil eſt auſus
temere definire: velut icertum habẽs:
an varium ac multiplicem expetens
cultum deus, aliud inſpiret alij. certe
vi ac minis exigere: vt quod tu verum
credis idem omnibus videatꝰ, hoc ve-

ro & inſolens & ineptum cēſuit tum ſi maxime vna vera ſit: cęteræ oīs vanæ, facile tñ preuidit (modo cū ratione ac modeſtia res agatur) futurū denicꝫ: vt ipſa per ſe veri vis æmergat aliquando atcꝫ æmineat. ſin armis & tumultu certetur, vt ſint peſſimi quicꝫ maxime peruicaces: optimam ac ſāctiſſimam religionem ob uauiſſimas inter ſe ſuperſtitiones, vt ſegetes inter ſpinas ac frutices obrutum iri. Itacꝫ hāc totā rem in medio poſuit: & quid credēdū putaret, liberū cuicꝫ reliquit. Niſi ꝙ ſancte ac ſeuere vetuit: ne quis vſcꝫ adeo ab humanæ naturæ dignitate degeneret, vt animas quocꝫ iterire cū corpore, aut mūdum temere ferri, ſublata ꝓuidētia putet. atcꝫ ideo poſt hāc vitā ſupplicia vitijs decreta, virtuti pmia conſtituta credunt. cōtra ſentientem, ne in hoīm quidē ducunt numero, vt q ſublimem animę ſuę naturam, ad pecuini corpuſculi vilitatem deiecerit, tantum abeſt vt inter ciues ponāt, quorum inſtituta moreſcꝫ (ſi ꝑ

metum liceat) omnes, floccifacturus ſit. Cui eñ dubiũ eẽ poteſt, is publicas patriæ leges, aut arte clã eludere, aut vi nitatur infringere, dum ſuæ priuati cupiditati ſeruiat, cui null⁹ vltra leges met⁹, nihil corp⁹ ſpei ſupeſt ãpli⁹? Quã obrem ſic animato nullus communicatur honos, nullus magiſtrat⁹ committitur, nulli publico muneri præficitur Ita paſſim velut inertis ac iacẽtis naturæ deſpicitur. Cæterum nullo afficiunt ſupplicio, quod perſuaſum habeant, nulli hoc in manu eſſe, vt quicqd libet, ſentiat, ſed nec minis adigunt vllis, animum vt diſſimulet ſuum ne fucos admittant & mendacia, quę velut proxima fraudi, mirum q̃ habent inuiſa. Verum ne pro ſua diſputet ſententia prohibent, atq; id dumtaxat apud vulgus. Nam alioquin apud ſacerdotes graueſque viros ſeorſum, non ſinunt modo, ſed hortantur, quoq;, confiſi fore vt ea tandem veſania rationi cedat. Sunt & alij nec hij ſane pauci, nempe improhibi-

ti, veluti neq; ratione penitus pro ſe carentes:neq; mali,qui vicio longe diuerſo,brutorum quoq; æternas eſſe animas opinantur. At noſtris tamen neq; dignitate comparandas neq; ad æquam natas felicitatem. hominum enim cuncti fere tam immenſam fore beatitudinē pro certo atq; explorato habent,vt morbum lamententur oim mortem vero nulli⁹,niſi quem vidēt anxie e vita inuitumq; diuelli. Nempe hoc pro peſſimo habent augurio,tā q̄ anima exſpes ac male conſcia,occulto quopiam imminentis pœnæ præſagio,reformidet exitum. Ad hoc haud quaq̄ gratum deo eius putant aduentum fore,qui quum ſit accerſitus, nō accurrit libens,ſed inuit⁹ ac detractās pertrahitur. Hoc igitur mortis genus qui intuenť,horrent,itaq; defunctos, meſti ac ſilentes efferūt,precatiq; ꝓpicium manibus deum, vti eorum clæmenter infirmitatibus ignoſcat: terra cadauer obruunt. Contra: quicūq; alacriter ac pleni bona ſpe deceſſe-

Mira opinio de animab⁹ brutorum.

rint hos nemo luget : ſed cantu proſe‑
quuti funus:animas deo:magno com
mendantes affectu:corpora tãdem re
uerenter magis q̃ dolenter cõcremãt:
columnamq; loco inſculptis defũcti ti
tulis erigunt. domum reuerſi : mores
actaq; eius recenſent : nec vlla vitæ
pars : aut ſæpius : aut libentius : q̃ læ‑
tus tractatur interitus Hanc probitã
tis memoriam : & viuis efficaciſſima
rentur incitamenta virtutum : & gra‑
tiſſimum defunctis cultũ putãt : quos
intereſſe quoq; de ſe ſermonibus opi‑
nantur : quanq̃(vt eſt hebes mortaliũ
acies)inuiſibiles. Nam neq; felicium
ſorti conueniat : libertate carere mi‑
grandi quo velint:& ingratorum fue‑
rit prorſus abieciſſe deſyderium ami‑
cos inuiſendi ſuos: quibus eos dum vi
uerent mutu⁹ amor charitaſq; deuin‑
xerat:quam bonis viris:vt cætera bo‑
na : adauctam poſt fata potius q̃ im‑
minutam coniectant. Mortuos ergo
verſari inter viuentes credunt : dicto‑
rum factorumq; ſpectatores : eoq; res

agendas fidentius aggrediunt̄:talib⁹ velut freti preſidibus:& ab inhoneſto ſecreto deterret eos:credita maiorum præſentia. Auguria cæteraſq; ſuperſtitionis vanæ diuinatiões:quarum apd̄ alias gentes magna eſt obſeruatio:negligunt prorſus atq; irrident. Miracula vero:quæ nullo naturæ proueniunt adminiculo:velut præſentis opera teſteſq; numinis venerantur: qualia & ibi frequenter extare ferūt:& magnis interdū ac dubijs in rebus publica ſupplicatione:certa cum fiducia procurāt impetrantq;. Gratum deo cultum putant naturæ contemplationem:laudē q; ab ea. ſunt tamen hijq; haud ſane pauci:qui religione ducti:literas negligunt:nulli rerum cognitioni ſtudent: neq; ocio prorſus vlli vacant:negocijs tantū:boniſq; in cæteris officijs ſtatuunt:futuram poſt fata felicitatē ꝓmereri. Itaq; alij egrotis inſeruiunt, alij vias reficiūt, purgāt foſſas, pontes reparāt, ceſpites, arenā, lapides effodiunt, arbores demoliuntur ac diſſecāt,

Vita actiua.

bigiſq; ligna, fruges, item alia in vr-
bes importāt, nec in publicum modo,
ſed priuatim quoq; miniſtros ac pluſ-
q̃ ſeruos agunt. Nam quicquid vſq̃ o-
peris eſt aſperum, difficile, ſordidum,
a quo plæroſq; labor, faſtidium, deſpe
ratio, deterreat, hoc illi ſibi totum li-
bentes, hilareſq; deſumūt, cæteris o-
cium procurant, ipſi perpetuo in ope-
re ac labore verſantur, nec imputant
tamen nec aliorum ſugillant vitam,
nec ſuam efferunt. Hij quo magis ſeſe
ſeruos exhibent, eo maiore apud om-
nes in honore ſunt. Eorum tamē hæ-
reſes duæ ſunt, altera cælebum, qui
non venere modo in totum abſtinent,
ſed carnium eſu quoq;. quidam ani-
malium etiam omnium, reiectiſque
penitus tanq̃ noxijs vitæ præſentis
voluptatibus, futuræ dumtaxat, per
vigilias ac ſudores inhiant, eius pro-
pediem obtinendæ ſpe, alacres inte-
rim vegetiq;. Altera laboris haud mi
nus appetens, coniugium præfert, vt
cuius nec aſpernantur ſolaciū, & opus

naturæ debere ſe, & patriæ liberos pu
tant. Nullam voluptatem refugiunt,
quæ nihil eos ab labore demoret. Car-
nes quadrupedum vel eo nomine dili
gunt, quod tali cibo ſe validiores ad
opus quodcꝫ cenſeant. Hos Vtopia-
ni prudentiores, at illos ſanctiores re-
putant. quos quod cælebatum antefe
runt matrimonio, aſperamcꝫ' vitam
placidæ anteponunt, ſi rationibus ni-
terentur, irriderent, nunc vero quum
ſe fateantur religione duci, ſuſpiciunt
ac reuerentur. Nihil enim ſollicitius
obſeruant q̃ ne temere quicq̃ vlla de
religione pronuntient. Huiuſmodi er
go ſunt, quos illi peculiari nomine ſua
lingua Buthreſcas vocant, quod ver-
bum latine religioſos licet interpreta-
ri. Sacerdotes habent eximia ſancti-
tate, eocꝫ admodum paucos. necꝫ em̃
plus q̃ tredecim in ſingulis habent vr
bibus, pari templorum numero niſi
quum itur ad bellum. tũc enim ſeptẽ
ex illis cum exercitu profectis totidẽ
ſufficiũtur interim, ſed illi reuerſi, ſuũ

quiſq; locũ recuperat. Qui ſuperſunt hij quoad decedentibus illis ordine ſuccedant comites interea ſunt pontificis. Nam vnus reliquis præficitur. Eliguntur a populo, idq; cæterorum ritu magiſtratuum, occultis, ad ſtudia vitanda, ſuffragijs. electi a ſuo collegio conſecrant̃. Hij rebus diuinis præſunt, religiones curant ac morum veluti cenſores ſunt, magnoq; pudori ducitur ab hijs quenq̃ tanq̃ vitæ parum probatæ accerſi compellariue. Cæterũ vt hortari atq; admonere illorum eſt, ita cohercere atq; in facinoroſos animaduertere, principis, atq; aliorũ eſt magiſtratuum. niſi quod ſacris interdicunt, quos improbe malos comperiunt. nec vllum fere ſuppliciũ eſt q̃d horreant magis. Nam & ſumma percelluntur infamia, & occulto religionis metu lacerantur, ne corporib⁹ quidem diu futuris in tuto. quippe ni propere poenitentiam ſacerdotibus approbent, comprehenſi impietatis poenam ſenatui perſoluunt. Pueritia

iuuentuſq; ab illis eruditur. nec prior literarum cura q̃ morum ac virtutis habetur, namq; ſummam adhibent induſtriam, vt bonas protenus opiniones & conſeruandæ ipſorum reipublicæ vtiles, teneris adhuc & ſequacibus puerorum animis inſtillent, quæ vbi pueris penitus inſederint, viros per totam vitam comitãtur, magnamq; ad tuendum publicæ rei ſtatum (qui non niſi vicijs dilabitur quæ ex peruerſis naſcuntur opinionibus) afferunt vtilitatem. Sacerdotibus (ni fœminæ ſint. nam neq; ille ſexus excluditur: ſed rarius, & non niſi vidua natuq; grãdis eligitur) vxores ſunt populariũ ſelectiſſimæ. Neq; eñ vlli apud Vtopienſes magiſtratui maior habet̃ honos, vſqueadeo: vt ſi quid etiam flagitij admiſerint, nulli publico iudicio ſubſint, deo tantũ ac ſibi relinquunt̃. Neq; eñ fas putãt illũ quãtumuis ſceleſtum mortali manu contingere: qui deo tã ſingulari modo velut anathema dedicat⁹ eſt. Qui mos

Femine ſacerdotes.

Ercõmunicatio.

illis facilior eſt obſeruatu, quod ſacer‑
dotes & tam pauci: & tanta cum cura
deligũtur. Nam neq; temere accidit:
vt qui ex bonis optimus, ad tantam
dignitatem: ſolius reſpectu virtutis
euehitur, in corruptelã & vicium de‑
generet: & ſi iam maxime continge‑
ret vt eſt mortalium natura mutabilis
tamẽ qua ſunt paucitate nec vlla præ‑
ter honorem poteſtate prediti: ad pu‑
blicam certe perniciem nihil magni
ab his momenti pertimeſcendum ſit.
Quos ideo tam raros atq; infrequen‑
tes habent, ne dignitas ordinis: quem
nunc tãta veneratione proſequuntur,
communicato cum multis honore, vi
leſceret. præſertim quum difficile pu‑
tent frequentes inuenire tam bonos,
vt ei ſint dignitati pares, ad quam ge
rendam non ſufficit mediocribus eſſe
virtutibus. Nec eorum æſtimatio
apud ſuos maior q̃ apud exteras etiã
gentes habetur, quod inde facile pa‑
tet vnde etiam natum puto. Nem‑
pe decernentibus prelio copijs, ſeor‑

At apud nos quãta turba eſt.

ſum illi nō admodum procul conſidūt in genibus, ſacras induti veſtes, tenſis ad cœlum palmis, primum omnium pacem, proxime: ſuis victoriam, ſed neutri cruentam parti comprecantur vincentibus ſuis decurrunt in aciem ſeuienteſq; in profligatos inhibent: vidiſſe tantum atq; appellaſſe præſentes ad vitam ſatis, diffluentium contactus veſtium reliquas quoq; fortunas ab omni bellorum iniuria defendit. Qua ex re apud omnes vndiq; gentes tanta illis veneratio, tantum vere maieſtatis acceſſit: vt ſæpe ab hoſtibus nō minus ſalutis ad ciues reportarint, q̃ ab ip̄is ad hoſtes attuliſſent. ſiquidem aliquando conſtat, inclinata ſuorum acie, deſperatis rebus, quum ipſi in fugam verterentur: hoſtes in cedem ac prædam ruerent, interuentu ſacerdotum interpellatam ſtragem: ac diremptis inuicem copijs: pacem equis condicionibus eſſe compoſitam atq; conſtitutam. Neq; enim vnq̃ fuit vlla gens tam fera, crudelis, ac barbara,

Sacerdotes nſis lōge ſactiores.

apud quos ipſorum corpus non ſacro-ſanctum, atq; inuiolabile ſit habitum.

Feſtorum dierũ apud Utopienſes obſeruatio.

Feſtos celebrant initialem atq; ultimum cuiuſq; menſis: diem & anni itẽ, quem in menſes partiuntur: circuitu lunæ finitos, ut ſolis ambitus annum circinat. Primos quoſq; dies cynemernos, poſtremos ipſorum lingua Trapemernos appellant, quæ vocabula perinde ſonant ac ſi primifeſti & finifeſti vocentur. Delubra viſuntur egregia, utpote non operoſa modo, ſed quod erat in tanta ipſorum paucitate neceſſarium, immenſi etiam populi capacia. Sunt tamẽ omnia ſubobſcura, nec id ædificandi inſcitia factum: ſed conſilio ſacerdotum ferunt, quod immodicam lucem cogitatiões diſpergere: partiore ac velut dubia colligi animos: & intendi religionem putant. quæ quoniam non eſt ibi apud omnes eadem: & vniuerſæ tamen eius formæ quanq̃ variæ ac multiplices in diuinæ naturæ cultum velut in vnum finem diuerſa via commigrãt:

Templa cuiuſmodi.

idcirco nihil in templis viſitur, audi‑
turue quod non quadrare ad cunctas
in commune videatur. Si quod pro‑
prium ſit cuiuſq̃ Sectæ ſacrum: id in‑
tra domeſticos quiſque parietes cu‑
rat: publica tali peragunt ordine, qui
nulli prorſus expriuatis deroget. Ita‑
q; nulla deorum effigies in templo
conſpicitur: quo liberum cuiq; ſit qua
forma deum velit e ſua religione con‑
cipere. Nullum peculiare dei nomen
inuocant: ſed Mythræ dumtaxat: quo
vocabulo cuncti in vnam diuinæ ma‑
ieſtatis naturam: quæcunque ſit illa:
conſpirant. Nullæ concipiuntur pre‑
ces: quas non pronunciare quiuis inof
fenſa ſua ſecta poſſit. At templum er‑
go in finifeſtis diebus veſpere conue‑
niunt: adhuc ieiuni: acturi deo de an‑
no menſeue cuius id feſtum poſtre‑
mus dies eſt: proſpere acto gratias:
poſtero die nam is primifeſtus eſt: ma
ne ad templa confluitur, vt inſequē‑
tis anni menſiſue: quem ab illo au‑
ſpicaturi feſto ſint: fauſtum fœlicemq;

ſucceſſum comprecentur. At in finiſe-
ſtis antea q̃ templum petunt vxores
domi ad virorum pedes: liberi ad parē
tum prouoluti: peccaſſe fatentur ſeſe
aut admiſſo aliquo aut officio indiligē
ter obito veniamq; errati precantur.
ita ſi qua ſe nubecula domeſticę ſimul
tatis offuderat tali ſatiſfactione diſcu-
titur, vti animo puro ac ſereno ſacrifi-
cijs interſint: nam intereſſe turbido
religio eſt: eoq; odij iræve in quenq̃ ſi
bi conſcij: niſi reconciliati ac defecatis
affectibus ad ſacrificia non ingerunt
ſeſe: vindictæ celeris: magnæq; metu.
Eo quum veniunt: viri in dextram de
lubri partem: fœminæ ſeorſum in ſini-
ſtram commeant: tum ita ſe collocāt,
vt cuiuſq; domus maſculi ante patrē
familias conſideant: fœminarum ma-
terfamilias agmen claudat: ita proſpi-
citur vti omnes omnium geſtus foris
ab hijs obſeruentur, quorum autorita
te domi ac diſciplina reguntur, quin
hoc quoq; ſedulo cauent, vti iunior ibi
paſſim cū ſeniore copuletur, ne pue-

Confeſſio Vtopienſium.

At apud nos q̃ ſunt inquinatiſſimi aris p̄ximi eē cōtendunt.

ri pueris crediti, id temporis pueriliꝫ
bus tranſigant ineptijs, in quo debeꝫ
rent maxime religioſum erga ſuperos
metum, maximum ac prope vnicum
virtutibus incitamentum concipere.
Nullum animal in ſacrificijs mactāt,
nec ſanguine rētur ac ſedibus diuinā
gaudere clementiam, qui vitam aniꝫ
mantibus ideo eſt elargit⁹, vt viuerēt.
Thus incendunt & alia item odoramē
ta, ad hęc cereos numeroſos pręferūt,
non ꝙ hęc neſciant nihil ad diuinam
conferre naturam, quippe vt nec ipas
hominum preces, ſed & innoxium co
lendi genus placet, & hijs odoribus lu
minibuſq́, ac cęteris etiam cerimōijs
neſcio quomodo ſeſe ſentiūt homines
erigi, atq́ in dei cultū animo alacriore
conſurgere. Candidis in tēplo veſtib⁹
amicitur populus, ſacerdos verſicoloꝫ
res induitur: & opere & forma mirabiꝫ
les, materia non perinde precioſa. neꝫ
q́ enim auro intextę aut raris coagmē
tatæ lapidibus: ſed diuerſis auiū pluꝫ
mis: tam ſcite tātoq́ artificio laboratę

ſunt:vt operis precium nullius ęſtimatio materiæ fuerit æquatura. Ad hoc in illis volucrum pēnis plumiſqꝫ:& certis earum ordinibus quibus in ſacerdotis veſte diſcriminantur: arcana q̄dam dicunt contineri myſteria: quorum interpretatione cognita (quę per ſacrificos diligenter traditur) diuinorum in ſe beneficiorum ſuęqꝫ viciſſim pietatis in deum: ac mutui quoqꝫ inter ſe officij admoneantur. Quum primum ſacerdos ita ornatus ex adyto ſeſe offert: cuncti protenus in terram venerabundi procumbūt: tam alto ab omni parte ſilentio: vt ipſa rei facies: terrorem quendā velut p̄ſentis cuiuſpiam numinis incutiat. Tellure paulum morati: dato ab ſacerdote ſigno: erigunt ſeſe: tum laudes deo canunt quas muſicis inſtrumentis interſtingunt: alijs magna ex parte formis: q̄ quę noſtro viſuntur orbe. Ex illis plęraqꝫ ſicuti quę nobis in vſu ſunt: multum ſuauitate vincunt, ita quædam noſtris ne cōferenda quidem ſint. Ve-

Muſica Utopienſium.

rum vna in re haud dubie lōgo nos interuallo precellūt, ꝙ omnis eorū muſica: ſiue q̄ perſonat̄ organis: ſiue quā voce modulantur humana: ita naturales affectus imitat̄ & exprimit: ita ſonus accommodat̄ ad rem, ſeu deprecantis ōr̄o ſit, ſeu lęta, placabilis, turbida, lugubris, irata, ita ſenſum quendā melodię forma repſentat, vt animos auditorum mirum in modum afficiat, penetret, incendat. ſolennes ad vltimū conceptis verbis preces, ſacerdos pariter populuſq; percēſent, ita cōpoſitas, vt q̄ ſimul cuncti recitāt, priuatim qſq; ad ſemet referat. In hijs deū & creationis & gubernationis & cæterorum prędterea bonorum oim, quilibet recognoſcit authorem, tot ob recepta beneficia gratias agit, nominatim vero qđ deo propicio in eam rem publicam inciderit, quę ſit feliciſſima, eam religionem ſortitus ſit, quam ſperet eſſe veriſſimam. Qua i re, ſi qd erret, aut ſi qd ſit alterutra meli⁹ & qđ de⁹ magis approbet, orare ſe eius bonitas efficiat,

hoc vt ipſe cognoſcat, paratũ enim ſeq ſe quaq̃ verſus ab eo ducat, ſin & hæc reip. forma ſit optima, & ſua religio re ctiſſima, tum vti & ipſi conſtantiã tri buat, & cæteros mortales omneis ad eadem inſtituta viuendi, in eandem de deo opinionẽ perducat, niſi inſcru tabilem eius volũtatem etiam ſit, qđ in hac religionum varietate delectet. Deniq; precatur vt facile defunctum exitu ad ſe recipiat, q̃ cito ſerove præ finire quidem non audere ſe. Quanq̃ quod inoffenſa ei⁹ maieſtate fiat, mul to magis ipſi futurum cordi ſit, difficil lima morte obita, ad deum peruadere q̃ ab eo diutius, proſperrimo vitę cur ſu diſtineri. Hac prece dicta rurſus in terram proni pauloq; poſt erecti, diſce dunt pranſum, & quod ſupereſt diei, ludis & exercitio militaris diſciplinæ percurrunt.

Deſcripſi vobis q̃ potui veriſſime eius formam reip. quam ego certe non op timam tantum: ſed ſolam etiam cen ſeo: quę ſibi ſuo iure poſſit reip. vendi

care vocabulum. *Siquidem* alibi: de publico loquentes vbiꝗ commodo: priuatum curant. Hic vbi nihil priuati eſt: ſerio publicum negotium agũt: certe vtrobiꝗ merito. Nam alibi: quotus quiſꝗ eſt qui neſciat: niſi quid ſeorſum proſpiciat ſibi: q̃ tumuis florente republi. ſemet tamen fame periturum: eoꝗ neceſſitas vrget, vt ſui potius, q̃ populi id eſt aliorum habendam ſibi rationem cenſeat. Contra hic, vbi omnia omnium ſunt, nemo dubitat, (curetur modo vt plena ſint horrea publica) nihil quicq̃ priuatim cuiq̃ defuturum. Neꝗ em̃ maligna rerum diſtributio eſt, neꝗ inops neꝗ mendicus ibi quiſq̃, & quum nemo quicq̃ habeat, omnes tamen diuites ſunt. Nam quid diutius eſſe poteſt, q̃ adempta prorſus omni ſollicitudine, læto ac tranquillo animo viuere? non de ſuo victu trepidum, non vxoris q̃rula flagitatione vexatum, non paupertatem filio metuentem, non de filiæ dote anxium, ſed de ſuo ſuorumꝗ

omnium, vxoris, filiorum, nepotum pronepotum, abnepotum, & q̃ longam poſterorum ſeriem ſuorum, generoſi præſumunt: victu eſſe ac felicitate ſecurum. Quid ꝙ nihilominus his proſpicit̃, qui nunc impotes olim laborauerunt, q̃ his qui nunc laborãt. Hic aliquis velim cum hac æquitate audeat aliarum iuſticiam gentium cõparare, apud quas diſpeream, ſi vllum prorſus comperio, iuſticiæ æquitatiſqꝫ veſtigium. Nam quæ hęc iuſticia eſt: vt nobilis quiſpiam, aut aurifex, aut fenerator, aut deniqꝫ alius quiſq̃ eorum, qui aut omnino nihil agunt, aut id quod agunt eius generis eſt, vt nõ ſit reipub. magnopere neceſſarium, lautam ac ſplendidam vitam, vel ex ocio, vel ſuperuacuo negocio conſequatur, quum interim mediaſtinus, auriga, faber, agricola, tanto tamqꝫ aſſiduo labore, q̃ vix iumenta ſuſtineãt, tam neceſſario, vt ſine eo ne vnũ quidem annum poſſit vlla durare reſpub. victum tamen adeo malignum parãt

vitam adeo miſeram ducunt: longe potior videri poſſit conditio iumentorum, quibus nec tam perpetuus labor nec victus multo deterior eſt, & ipſis etiam ſuauior, nec vllus interim de futuro timor. At hos & labor ſterilis: atque infructuoſus, in preſenti ſtimulat, & inopis recordatio ſenectutis occidit quippe quibus parcior eſt diurna merces, quam vt eidem poſſit diei ſufficere, tantum abeſt vt excreſcat, & ſuperſit aliquid quod quotidie queat in ſenectutis vſum reponi. An non hæc iniqua eſt & ingrata reſpublica, quæ generoſis vt vocant & aurificibus & id genus reliquis, aut ocioſis aut tantum adulatoribus & inanium voluptatum artificibus, tanta munera prodigit, agricolis contra, carbonarijs, mediaſtinis, aurigis & fabris: ſine quibus nulla omnino reſpub. eſſet, nihil benigne proſpicit. Sed eorum florentis ætatis abuſa laboribus, annis tandem ac morbo graues, omnium rerum indigos, tot vigiliarum immemor, tot

ac tantorum oblita beneficiorum mi-
ſerrima morte repenſat ingratiſſima.
Quid quod ex diurno pauperum de-
menſo, diuites cotidie aliquid nõ mo
do priuata fraude, ſed publicis etiam
legibus abradunt. ita quod ante vide
batur iniuſtum, optime de repub. me-
ritis peſſimam referre gratiam, hoc
iſti deprauatum etiam fecerunt, tum
prouulgata lege iuſticiam. Itaq; om-
nes has quę hodie vſq̃ florent reſpub.
animo intuẽti ac verſanti mihi, nihil
ſic me amet deus occurrit aliud q̃ quę
dam conſpiratio diuitum, de ſuis cõ-
modis reipub. nomine tituloq; tractã
tium. comminiſcunturq; & excogi-
tant omnes modos atq; artes, quibus
quæ malis artibus, ipſi congeſſerunt,
ea primum vt abſq; perdendi metu re
tineant, poſt hoc vt pauperum omni
um opera, ac laboribus q̃ minimo ſibi
redimant, eiſq; pro iumentis abutan-
tur. Hæc machinamenta, vbi ſemel
diuites publico nomine hoc eſt etiam
pauperum, decreuerunt obſeruari, iã

Hæc annota lector.

leges fiũt. At homines deterrimi quũ inexplebili cupiditate, quæ fuerant omnibus ſuffectura, ea omnia inter ſe partiuerint, q̃ longe tamen ab Vtopiẽſium reip. felicitate abſunt: equa cum ipſo vſu ſublata penitus omni auidita te pecuniæ, quanta moles moleſtiarũ reciſa, quanta ſcelerum ſeges, radicitꝰ euulſa eſt. Quis enim neſcit fraudes, furta, rapinas, rixas, tumultus, iurgia ſeditiones, cedes, proditiones, venefi cia cotidianis vindicata potiꝰ q̃ refre nata ſupplicijs, interempta pecunia commoririꝰ ad hæc metum ſollicitudi nem, curas: labores: vigilias, eodẽ mo= mento quo pecunia perituras, quim paupertas ipſa quæ ſola pecunijs viſa eſt indigere: pecunia prorſus vndiq; ſublata: protenus etiam ipſa diceſce= ret id quo fiat illuſtrius, reuolue in ani mo tecum annum aliquem ſterilem: atq; infecundum, in quo multo ho= minum millia, fames abſtulerit: con= tendo plane in fine illius penuriæ ex cuſſis diuitum horreis: tantum fru=

gum potuiſſe reperiri:quantum ſi fuiſſet inter eos diſtributum:quos macies ac tabes abſumpſit, illam cœli ſoliꝗ paticitatem: nemo omnino ſēſiſſet Tam facile vict⁹ parari poſſet:niſi beata illa pecunia:quæ preclare ſcilicet inuenta eſt, vt aditus ad victum per eā pateſceret:ſola nobis ad victum viam intercluderet. Senſiunt iſta non dubito etiam diuites, nec ignorant quanto potior eſſet illa condicio nulla re neceſſaria carere:q̃ multis abundare ſuperfluis, tam numeroſis eripi malis q̃ magnis obſideri diuitijs. Neꝗ mihi quidem dubitare ſubit, quim vel ſui cuiuſꝗ commodi ratio, vel Chriſti ſeruatoris autoritas(qui neꝗ pro tanta ſapientia potuit ignorare quid optimum eſſet, neꝗ qua erat bonitate id conſulere quod non optimum ſciret) totum orbem facile in hui⁹ reip.leges iam dudum traxiſſet, niſi vna tātum bellua:omnium princeps pārēſꝗ peſtium ſuperbia reluctaretur, hæc non ſuis commodis proſperitatem: ſed ex

alienis meritur incommodis.hæc ne dea quidem fieri vellet nullis relictis miſeris quibus imperare atq; inſultare poſſit.Quorum miſerijs prçfulgeat ipſius comparata felicitas,quorũ ſuis explicatis opibus, angat atq; incendat inopiam.Hæc auerni ſerpẽs mortalium pererrans pectora:ne meliorẽ vitæ capeſſant viam velut remora retrahit ac remoratur,quæ quoniã preſſus hominibus infixa eſt q̃ vt facile poſſit euelli,hanc reip.formam quam omnibus libenter optarim,Vtopienſibus ſaltem contigiſſe gaudeo, qui ea vitæ ſunt inſtituta ſequunti, quibus reipub.fundamenta iecerunt non modo feliciſſime verumetiam q̃tum humana preſagiri coniectura contigit, æternum duratura. Extirpatis enim domi cum cæteris vicijs ambitionis & factionum radicibus, nihil impendet periculi,ne domeſtico diſſidio laboretur,quæ res vna multarum vrbium egregie munitas opes peſſundedit.At ſalua domi concordia,& ſalu-

bribus inſtitutis:non omnium finiti=
morum inuidia principũ(quæ ſæpius
id iam olim ſemper reuerberata tenta
uit)concutere illud imperium aut cõ=
mouere queat. Hæc vbi Raphael re=
cenſuit,quanq̃ haud pauca mihi ſuc=
currebant,quæ in eius populi morib9
legibuſq; perq̃ abſurde videbãtur in=
ſtituta non ſolum de belli gerendi ra=
tiõe & reb9 diuinis:ac religiõe,alijſq;
inſuper eorũ inſtitutis ſed in eo quo=
q; ipſo maxime:quod maximum to=
tius inſtitutionis fundamentum eſt,
vita ſcilicet,victuq; cõmuni,ſine vllo
pecuniæ commercio,qua vna refun=
ditus euertitur omnis nobilitas, ma=
gnificentia : ſplendor,maieſtas, vera
(vt publica eſt opinio)decora atq; or=
namenta reipub.tamen quoniam de
feſſum narrando ſciebam neq; mihi
ſatis exploratum erat:poſſet ne ferre,
vt contra ſuam ſententiam ſentiretur
præſertim quod recordabar,eo nomi=
ne quoſdam ab illo reprehenſos,quaſi
vererentur,ne non ſatis putarentur ſa

pere, niſi aliqd inueniret, in quo velli=
care aliorum inuenta poſſent, idcirco
& illorum inſtitutione & ipſius oratio=
ne laudata, manu apprehendens itro
cœnatum duco: præfatus tamen aliud
nobis tempus, iiſdem de rebus altius
cogitandi, atq; vberius cum eo confe=
rendi fore. Quod vtinam aliquando
contingeret interea quemadmodum
haud poſſum omnibus aſſentiri quæ
dicta ſunt alioqui ab homine citra cō=
trouerſiam eruditiſſimo ſimul & rerū
humanarum peritiſſimo, ita facile cō=
fiteor permulta eſſe in Vtopienſium
republica, quæ in noſtris ciuitatibus
optarim verius, q̃ ſperarim.

F I N I S

Thomas Morus Petro Aegidio ſuo. S. P. D.

IMPENDIO me chariſſime Petre delectauit hominis illius acutiſſimi cenſura quam noſti, qui in Vtopiam noſtrã vſus eſt hoc dilemmate. Si res vt vera prodita eſt, video ibi quędam ſubabſurda. Sin ficta tum in nonnullis exactum illud Mori iudicium requiro. Huic ego mi Petre viro quiſquis is fuit (quem & doctum ſuſpicor & amicum video) multas magnas habeo gratias. Tantum etenim mihi iudicio hoc ſuo tam ingenuo quantũ neſcio an quiſq̃ alius ab edito libello gratificatꝰ eſt. Nam primum ſiue mei ſtudio ſiue ipſius operis illectus, non laboris videtur fuiſſe perteſus quo minus totum perlegeret neq; id quidem d̄functorie ac præcipitanrer quomo-

do ſacerdotes horarias preces ſolent. videlicet/hij qui ſolent,ſed ita ſenſim ac ſedulo vt interim ſingula ſollerter expenderit, deinde notatis quibuſdā idq; etiam parce declarat,cętera ſe nō tenere ſed iudicio cōprobaſſe.Poſtremo his ipſis verbis quibus me ſuggillat,tantum tamen atribuit laudis quātum non hij qui de induſtria laudauere. Indicat enim facile q̄ ſētiat de me magnifice qui ſiquid non ſatis exactū legerit ibi queritur ſpe ſe ſua deſtitui/ quum mihi interim ſupra ſpem accidat ſi vel e multis aliqua ſaltem edere nō prorſus abſurda poſſim. Quanq̄ (vt ipſe quoq; viciſſim non minus ingenue agam cum illo) non video cur ſibi tam oculatus & quod gręci dicunt oξυδερχησ videri debeat q aut ſubabſurda quędam in Vtopienſium inſtitutis deprehēderit aut me in re publica formanda quędam non ſatis vtiliter excogitaſſe quaſi alibi nihil vſq̄ gentium ſit abſurdi,aut quiſq̄ vnq̄ philoſophorum omnium, rem pub. princi-

pem aut domum deniqꝫ priuatam ſic ordinauerit vt nihil inſtituerit quod prȩſtet immutari. Qua in re (niſi ſancta eſſet apud me præſtantiſſimorum virorum conſecreta vetuſtate memoria) poſſem profecto e ſingulis aliqua proferre in quibus dānandis vniuerſorum calculos eſſem haud dubie relaturus. Iam quum dubitet vera ne res an commentitia ſit, hic vero exactū ipſius iudicium requiro. Neqꝫ tamen inficias eo ſi de republica ſcribere decreuiſſem, ac mihi tamen veniſſet in mentem talis fabulȩ, non fuiſſe fortaſſis abhorriturum ab ea fictiōe qua velut melle circunlitum ſuauiuſcule influeret in animos verum. At certe ſic temperaſſem tamen, vt ſi vulgi abuti ignoratione vellem litteratioribus ſaltem aliqua prefixiſſem veſtigia quibꝰ inſtitutum noſtrum facile perueſtigarent. Itaqꝫ ſi nihil aliud at nomina ſaltem prīcipis, fluminis vrbis inſulȩ poſuiſſem talia, quȩ peritiores admonere poſſet, inſulā nuſq̄ eſſe, vrbem eua-

nidam, ſine aqua fluuium, ſine popu-
lo eſſe principem, quod neq; factu fuiſ
ſet difficile & multo fuiſſet lepidius q̃
quod ego feci, qui niſi me fides coe-
giſſet hyſtoriæ non ſum tam ſtupidus
vt barbaris illis vti nominibus & nihil
ſignificãtibus, Vtopię Anydari Ama
roti, Ademi voluiſſe. Cęterum mi Egi
dij quãdo quidem aliquos eſſe video
tam cautos vt quę nos homies ſimpli-
ces & creduli Hythlodæo referẽte p-
ſcripſimus ea homines circũſpecti ac
ſagaces ęgre adducuntur vt credant,
ne pariter mea fides apud eos cũ hy-
ſtorię fide periclitari poſſit, gaudeo li-
cere mihi pro meo partu dicere, quod
Therẽtiana Miſis ait de Glicerij pue
ro. qui ne ſuppoſitius haberetur, Dijs
Pol. inquit habeo gratias ꝙ pariundo
aliquot affuere liberę. Eteni hoc mihi
quoq; accidit per q̃ commode ꝙ Ra-
phael non mihi modo ac tibi illa ſed
mľtis preterea honeſtiſſimis viris atq;
grauiſſimis neſcio an plura adhuc &
maiora. certe neq; pauciora narrauit

neq; minora q̃ nobis.ꝙ ſine hiјs quidem increduli iſti credant hythlodęũ adeãt ipm lȝ .neq; em̃ adhuc mortuꝰ eſt. Accipi modo E quibuſdam recẽs e Luſitania venientibus calendis Martiјs proximis tam incolumẽ ac vegetum fuiſſe hominem q̃ vnq̃ alias. Exiſcentur ergo ab ipſo verum aut queſtionibus ſi libet exculpant. modo mihi intelligant opera tãtum meam, nõ alienam etiam fidem eſſe preſtandã. Vale mi charisſime Petre cum vxore lepidiſſima & ſcita filiola, quibꝰ vxor mea longam prę catur ſalutem.

Hieronymus Buſldius Thomæ Moro. S.D.

NON SAt FVIT ornatiſſime More olim omnem curã operam, ſtudium, intuliſſe in rem & commodum ſingulorum, niſi vel ea (quę tua pietas & liberalitas eſt) conferres in vniuerſum, ratus hoc (tuum qualecũq; foret) beneficium, eo maiorem hinc morari fauorem, venari gratiã, aucupari gloriam, quanto illud & latius propagatum, & in plures diſtributum, pluribꝰ eſſet profutnrum. Quod & ſi alias ſemper præſtare contenderis, tamen id maxime es nuper mira felicitate adſecutꝰ, ſcilicet pomeridiano illo ſermone abs te ĩ literas relato. Quẽ de re ꝓe & bene cõſtituta (ab oibus expetẽ-

da) Vtopienſium republica ædidiſti.
In cui⁹ pulcherrimi inſtituti felici de-
ſcriptiõe nihil eſt in quo vel ſũma eru
ditio, vel abſoluta rerũ humanarũ pe-
ritia deſiderari poſſit. Quando ea qui-
dẽ ambo in illo tanta paritate & ęqua-
bili congreſſu concurrunt, vt neutro al
teri herbam porrigente, vtrunq; ęquo
marte de glĩa cõtẽdat, Tã ſiquidẽ mul
tifaria polles doctrina, Rurſũ tã multa
eaq; certa rerũ peritia, vt prorſus ex-
pert⁹ affirmes quicquid ſcripſeris, Do
ctiſſime ſcribas, quicquid affirmandũ
deſtinaueris. Mira profecto raraq; feli
citas, ac plane eo rarior, quo magis ip
ſa ſeſe inuidens plurimis, non prebet
niſi raris, Maxime iis, qui ſicut cando
re velint, ita eruditiõe ſciãt, fide q̃ant
auctoritate poſſint, tã pie, recte, ꝓui-
de, in cõmune cõſulere, ſicut tu iã fa-
cis ꝓbe, qui q̃d non ſolũ tibi, verũ etiã
toti te gentium orbi exiſtimas, operę-
preciũ duxeris, hoc tuo pulcherrimo
merito, vel totũ ipſum orbem demere
ri: quod pręſtare alia ratiõe neq; recti⁹

neq; melius potuiſſes: q̃ ipſis mortalibus ratione pollentibus: eam reipu. ideam: eam morum formulam: abſolutiſſimumq; ſimulacrum præſcribere: quo nullo vnq̃ in orbe viſum ſit: vel ſalubrius inſtitutum: vel magis abſolutum: vel quod magis expetendum videatur: vtpote multo quidem præſtante: atq; longo poſt ſe interuallo relinquente: tot celebratiſſimas: tantopere decantatas Lacedæmoniorum: Athenienſium: Romanorum: reſpublicas. Quæ ſi iiſdem eſſent auſpiciis auſpicare: iiſdem (quib⁹ hæc tua reſpu.) inſtitutis: legibus: decretis: moribus: moderatæ. Profecto hæ nondum labe factatæ & ſolo æquatæ. Iã pro dolor citra ſpem omnem inſtaurationis extinctæ iacerent. Sed cõtra: incolumes adhuc beatæ: felices: fortunatiſſimæ agerent. Interim rerum dominæ: ſuũ late imperium terra mariq; ſortitæ. Quarum quidem rerum publicarum: tu miſerandam miſeratus ſortem: ne aliæ itidem (quæ hodie rerum potitæ

ſummum tenent)parem ſuſtinerēt vi
cem: proſpicere voluiſti: ſcilicet hac
tua abſolutiſſima republica: quæ non
tam in condendis legibus:q̃ vel pro
batiſſimis magiſtratibus formandis:
maxime elaborauit. Nec id quidem
ab re: quando alioqui ſine illis omnes
(vel optimæ)leges, ſi Platoni credimꝰ
mortuæ cēſerentur. preſertim ad quo=
rum magiſtratuum ſimulacrum: pro=
bitatis ſpecimen: exemplar morum:
iuſticiæ imaginem: totius ſtatus:& re
ctus tenor cuiuſuis abſolutæ reipu. ſit
effingendus. In quo imprimis concur
rant: prudentia in optimatibus: forti=
tudo in militibus: temperantia in ſin=
gulis: iuſticia in omnibus: quibus quū
tua(quam tantopere celebras) reſpu=
blica ſit tam pulcherrime: vt liquet:
compoſita. Non mirum ſi hinc veni=
at non ſolum multis timenda: ſed &
cunctis gētibꝰ veneranda: ſimul omni
bus ſæculis prædicanda. Idq; eo ma=
gis: quod in ea omnis proprietatis cō=
tentione ſublata: nulli ſit quippiā pro=

prij Cæterum in rem ipſam cõmunẽ: communia ſunt omnibus omia: Adeo vt omnis res:quæuis actio ſeu publica ſeu priuata:non ad multorum cupiditatem:non ad paucorum libidinẽ ſpectet:ſed ad vnam iuſticiam:æquabilitatem:communionẽ ſuſtinendam quãtulacunque ſit)tota referatur.Quo illa integre relata:omnis materies fax & fomes:ambitus,luxus,inuidẽtiæ, iniurgia faceſſat neceſſe ẽ.In quæ nonnunquã:aut priua rerum poſſeſſio:aut ardens habendi ſitis: omniũ que miſerrima rerum ambitio: mortales(vel reluctãtes)ꝓtrudit:maxio ſuo idq; incõparabili malo.Quãdo hinc ſæpenumero diſſenſiões animoꝝ:mot⁹ armorũ:& bella pluſquam ciuilia de repẽte oriantur.Quibus non ſolum florentiſſim⁹ ſtatus beatiſſimarũ rerũpub.funditus peſſundatꝰ.Verum illarum olim parta gloria:acti triumphi:clara,trophæa totieſq; opima ſpolia, deuictis hoſtibus relata,penitus obliterantur. Quod ſi in his hæc nr̃a pagina mino-

rem forte,ac velim,fidem fecerit,cer=
te in promptu aderunt teſtes ad quos
te relegem, locupletiſſimi, videlicet
tot & tantæ olim vaſtatæ vrbes,diru=
tæ ciuitates,proſtratæ reſpub.incenſi
& conſumpti vici, quorum vti hodie
vix vllæ tantæ calamitatis reliquiæ,
aut veſtigia viſuntur,Ita nec nomina
illorum,quantumuis vetus, & longe
deducta hiſtoria,ſat ꝓbe tenet. Quas
quidem inſignes clades,vaſtationes,
euerſiones, cæteraſqꝫ belli calamita=
tes:noſtræ(ſi quæ ſint)reſpu.facile eua
ſerint: modo ad vnam Vtopienſium
reipublicæ normam ſeſe ad amuſſim
cõponentes,ab ea ne tranſuerſum qui
dē,vt aiunt,vnguem recedant. Quod
ſic demum præſtantes, tandē re ipſa
cumulatiſſime agnoſcent.quantũ hoc
tuum in ſe collatum beneficium pro=
fuerit,maxime quo accedente id dice
rint,ſuam rempubli.ſaluam incolumē
triumphātē ſeruare. Proinde tantum
tibi ſuo præſentiſſimo ſeruatori debitu
ræ,quātũ is haud iniuria promeretur,

qui non tantum aliquem e republica ciuem ſed vel ipſam totam rempub. ſeruarit. Interea vale, ac feliciter perge non nihil vſq; meditari, agere, elaborare, quod in rempub. collatum, illi perpetuitatem, tibi immortalitatem addat. Vale doctiſſime & idem humaniſſime More, tuæ Britanniæ, ac noſtri huius orbis decus. Ex ædibus noſtris Mechliniæ. M. D. XVI.

¶ Gerardus Nouiomagus de Vtopia.
Dulcia lector amas? ſunt hic dulciſſima quæq;
Vtile ſi queris: nil legis vtilius.
Siue vtrunq; voles, vtroq; hæc inſula abundat:
Quo liguā exornes, quo doceas aīm
Hic fontes aperit recti prauiq; diſert⁹
Morus, Londini gloria prima ſui.

¶ Cornelius Graphe⁹ ad lectorē.
Vis noua monſtra, nouo dudum nunc orbe reperto?
Viuendi varia vis ratione modos?

Vis q virtutũ fontes? vis vnde malorꝫ
Principia & quãtũ rebꝰ inane latet?
Hæc lege, quæ vario Morus dedit ille colore.
Morus Londinæ nobilitatis honos.

¶Sermonis pomeridiani Raphaelis Hythlodei, de legibꝰ & inſtitutis Vtopienſis inſulæ paucis adhuc cognitæ per Clariſſimum & eruditiſſimum virum D. Thomam Morũ Ciuẽ & Vicecomitẽ Londonienſem Finis.

¶Errata

Animaduertat ſtudioſus Lector primo numero folia, Secundo paginas, Tertio lineas ſignificari. In initio epiſtole Iohãnis paludane, αισ Χρορ. Lege :αισ Χρορ. In fine epſe mori, ſerio Lege ſero. folio primo. pagina. ij. linea xviij. Errror. aliquod le. aliquot. fo. ix. pag. j. li. v. eũ. le. cũ. fo. xxij. pagi. ij. li. viij. confidere. lege cõſedere. fo. eodẽ pa. eadẽ. li. xv. venotorꝫ. lege venetos. fo. xxiiij. pa. ij. li. xiiij. corrigãda, lege

corrogāda.fo.xxviij.pa.j.in margine.
κωφορ·le.κωφορ.fo.eo.pa.ij.Li.xxij.
aliqđ.le.aliquot.fo.xxxij.pa.ij.li, iij.
videſſes.le.vidiſſes.fo.xxxv.pag.j.li.
xx.vt.lege quin.fo.xl.pag.ij.li.xviij.
cantū lege cautū.fo.xlij.pa.ij.li.xvj.
medium eſt.fo.xliiij.pa.j.li.pultima.
quis.lege quis.fo.xlviij.pa.ij.le.ij.ęq̄=
lia.lege.ęquali.fo.lj.pa.j.li.xiij.cōmē=
dunt.le.comedunt.fo.lv.pag.li.j.vto=
pienſi.lege vtopiēſes eodē.fo.pa.eadē
ꝑpoliūt.le.ꝑ̄poliūt.fo.lx.pa.ij.li.iij.in
veſtige.le.inſtiget.fo.lxiiij.pa.j.li.ix.
cōſernāt.le.cōferāt.fo.lxvj.pa.ij.li.pe
nul.videte.le.videt.fo.lxxiiij.pa.ij.li.
xiij.incomode.lege incommodo.folio
lxxviij.pa.j.li.xxij.alter.lege.altra.fo
lio.lxxxj.pa.ij.li.xx.polliceanť.lege
pollicetanť.fo.lxxxij.pa.ij.li.xx.cuiꝰ.
lege cuiuis.fo.lxxxv.pa.ij.linea pri=
ma.ſignant.lege ſinant.fo.cj.pa.j.lin.
xix.diceſcerit.lege diceſceret. Reliq̄
lector oculatus facile emendabit.

06021

MORI DE R. P

06021

c
D517
M836a